

**T.C.  
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**12 YILLIK ZORUNLU EĞİTİMİN (4+4+4) VELİ-ÖĞRETMEN BAKIŞ  
AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ  
Asım GÖKÇE**

**İşletme Ana Bilim Dalı  
İşletme Yönetimi Programı**

**Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Battal ODABAŞI**

**KASIM 2015**

T.C.  
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



12 YILLIK ZORUNLU EĞİTİMİN (4+4+4) VELİ-ÖĞRETMEN BAKIŞ  
AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Asım GÖKÇE

(Y1212.12066)

İşletme Ana Bilim Dalı  
İşletme Yönetimi Programı

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Battal ODABAŞI

KASIM 2015



T.C.  
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

**Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi**

Enstitümüz İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı Y1212.121066 numaralı öğrencisi **Asum GÖKÇE**'nin "12 YILLIK ZORUNLU EĞİTİMİN (4+4+4) VELİ-ÖĞRETMEN BAKIŞ AÇISINDAN KARŞI LAŞTIRMALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 29.09.2015 tarih ve 2015/18 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından **Gültekin** ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak **karşılanmıştır**.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :11/11/2015

1)Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Battal ODABAŞI

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Hamide ERTEPINAR

3) Jüri Üyesi : Doç. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

## YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “12 Yıllık Zorunlu Eğitimin (4+4+4) Veli-Öğretmen Bakış Açısından Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.  
(26/10/2015)

Asım GÖKÇE

*Eşime, Arda ve Bera Tuna'ya,*



## ÖNSÖZ

Her toplum eğitim sisteminin mükemmelleştirilmesi için sürekli bir arayış içindedir. Dünya üzerinde ülkelerin rekabet edebilmesi eğitilmiş insan niteliğinin yükseltilmesi ile mümkündür. Eğitim sistemlerinde her dönemde yaşanan değişimler günümüzde bilimsel ilkeler ışığında yapılmaktadır. Türk eğitim sisteminde yapılan yenilik hareketlerinin ise Osmanlı Devletinden günümüze kadar bir nevi deneme yanılma yöntemi şeklinde sürekli bir arayış şeklinde sürüp geldiği söylenebilir. 21. yüzyılda temel eğitim eğitimin önündeki sorunların aşılması, eğitimde tüm bireyleri kapsayan eğitim politikalarının geliştirilmesi, eğitimin nitelik ve niceliğinde gelişme sağlanması hep amaç haline getirilmiştir. Türk eğitim sistemi son on yılda ciddi değişimlere sahne olmuştur. Temel eğitim süresinin on iki yıla çıkarılması bu süreçteki önemli gelişmeler arasındadır. Zorunlu eğitimin on iki yıla çıkarılmasına bağlı olarak yeni modelin öğretmenler ve veliler tarafından nasıl kabul gördüğünün değerlendirilmesi için “12 Yıllık Zorunlu Eğitimin (4+4+4) Veli-Öğretmen Bakış Açısından Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmanın yapılmasına karar verilmiştir. Araştırma konusunun seçildiği dönemde on iki yıllık zorunlu eğitim uygulamasına yeni geçilmiş olması, konu hakkında yapılmış araştırmaların bulunmaması, yeni sistem hakkında veli ve öğretmen görüşlerinden yararlanma düşüncesinden hareketle Türk eğitim sistemine araştırma ile katkı sağlanması amaçlanmıştır. Araştırmanın kuramsal yapısının oluşturulmasında mevcut akademik literatür kaynak olarak kullanılmıştır. Anketlerin geliştirilmesi sürecinde tez danışmanım Yrd.Doç.Dr. Battal ODABAŞI ile istatistik uzmanlarının görüş ve yardımlarından yararlanılmıştır. Anketlerin dağıtılması ve uygulanmasında zamana bağlı aksaklıklar yaşanmış olsa da araştırma için yeterli sayısal veriye ulaşılmıştır. Anketlerin yorumu için istatistik uzmanlarının teknik bilgisinden yararlanılmıştır. Çalışmam boyunca akademik bilgileri ile her zaman yanımda olan tez danışmanım Sayın Yrd.Doç.Dr. Battal ODABAŞI hocama; beni büyük fedakârlıklarla bugünlere ulaştıran eli öpülesi anne ve babama; küçücük yaşlarında bilimsel çalışmalarla tanışan oğullarım Arda ve Tuna'ya; araştırmam süresince beni daima destekleyen, sabrına hayran olduğum sevgili eşime; anketlere samimi cevapları ile destek veren tüm öğretmen ve velilere yürekten teşekkür ederim.

Kasım 2015

Asım GÖKÇE

## İÇİNDEKİLER

### Sayfa

YEMİN METNİ .....	vii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER .....	vi
KISALTMALAR .....	ix
ÇİZELGE LİSTESİ.....	x
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
ÖZET.....	xiv
ABSTRACT .....	xvi
<b>1. GİRİŞ .....</b>	<b>1</b>
1.1 Araştırmanın Konusu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	2
1.3 Problem Cümlesi .....	3
1.4 Alt Problemler .....	3
1.5 Sınırlılıklar.....	4
1.6 Varsayımlar .....	4
<b>2.KURAMSAL ÇERÇEVE.....</b>	<b>5</b>
2.1 Eğitim Kavramı ve Tanımı.....	5
2.1.1 Eğitimin önemi .....	8
2.1.2 Eğitimin amaçları ve özellikleri.....	11
2.2 Türk Eğitim Sistemi .....	13
2.2.1 Türk eğitim sisteminin tarihsel tanıtımı.....	14
2.2.1.1 Osmanlı Devleti döneminde eğitimin genel özellikleri (1299-1839).....	14
2.2.1.2 Tanzimat Dönemi eğitim kurumları (1839-1876).....	15
2.2.1.3 Birinci Meşrutiyet Dönemi eğitim kurumları (1876-1878).....	18
2.2.1.4 Mutlakiyet Dönemi eğitim kurumları (1878-1908) .....	19
2.2.1.5 İkinci Meşrutiyet Dönemi eğitim kurumları .....	20

2.2.1.6 Kurtuluş Savaşı Dönemi eğitim kurumları (1919-1922).....	22
2.2.1.7 Cumhuriyet Dönemi eğitim kurumları (1923 sonrası dönem).....	24
2.2.2 Millî Eğitim Temel Kanunu .....	31
2.2.3 Türk Millî Eğitim Sisteminin genel yapısına bir bakış.....	32
2.2.3.1 Örgün Eğitim.....	32
2.2.3.1.1 Okul Öncesi Eğitim .....	33
2.2.3.1.2 İlköğretim .....	34
2.2.3.1.3 Ortaöğretim .....	36
2.3 Eğitimde Yeniden Yapılanma .....	39
2.3.1 Zorunlu Eğitim.....	41
2.3.1.1 Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim.....	42
2.3.1.2 12 Yıllık (4+4+4) kesintili zorunlu eğitim modeli.....	44
2.3.1.3 12 Yıllık (4+4+4) zorunlu eğitim modelinin gerekçeleri.....	49
2.3.1.4 12 Yıllık (4+4+4) kesintili zorunlu eğitim modelinin değerlendirilmesi.....	53
2.3.2 Gelişmiş ülkelerde zorunlu eğitim.....	58
2.4 Konu Hakkında Yapılan Araştırmalar.....	64
<b>3.YÖNTEM.....</b>	<b>65</b>
3.1 Araştırmanın Modeli .....	65
3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu.....	65
3.3 Veri Toplama Aracı.....	66
3.4 Verilerin Toplanması ve Analizi .....	67
3.5 Veri Analizi .....	68
<b>4. BULGULAR .....</b>	<b>69</b>
4.1 Pilot Uygulamaya İlişkin Bulgular.....	69
4.1.1 Demografik özelliklere ilişkin bulgular.....	69
4.1.2 Güvenilirlik çalışması.....	69
4.2 Araştırmanın Bulguları.....	70
4.2.1 Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular .....	70
4.2.2 Güvenilirlik Çalışması.....	72
4.2.2.1 Toplam Madde Korelasyon Analizi .....	72
4.2.2.2 Anti İmaj Matrisi .....	73
4.2.2.3 Madde Analizi .....	73
4.2.2.4 Açıklayıcı Faktör Analizi.....	73
4.2.3 Geçerlilik Çalışması .....	76



4.2.3.1 Doğrulayıcı Faktör Analizi.....	76
4.2.4 Bulguların Karşılaştırılması.....	78
4.3 Veli ve Öğretmenlere Yöneltilen Ortak Sorulara İlişkin Frekans Dağılımları.....	98
<b>5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER .....</b>	<b>112</b>
5.1 Sonuç ve Tartışma .....	112
5.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler .....	115
5.3 Uygulamaya İlişkin Öneriler .....	116
<b>KAYNAKLAR .....</b>	<b>118</b>
<b>EKLER.....</b>	<b>126</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ.....</b>	<b>144</b>



## KISALTMALAR

<b>ABD</b>	: Amerika Birleşik Devletleri
<b>ADNKS</b>	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
<b>ANOVA</b>	: Analysis of variance
<b>BM</b>	: Birleşmiş Milletler
<b>DPT</b>	: Devlet Planlama Teşkilatı
<b>EACEA</b>	: Avrupa Birliği Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü
<b>e-okul</b>	: Millî Eğitim Bakanlığı Okul Yönetim Bilgi Sistemi
<b>MEB</b>	: Millî Eğitim Bakanlığı
<b>MERNİS</b>	: Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi
<b>N</b>	: Eleman Sayısı
<b>p</b>	: Anlamlılık Düzeyi
<b>SBS</b>	: Seviye Belirleme Sınavı
<b>Sd</b>	: Serbestlik Derecesi
<b>SHÇEK</b>	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
<b>t</b>	: t Değeri (t-Testi için)
<b>t.y.</b>	: Tarih Yok
<b>TEOG</b>	: Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi
<b>TÜİK</b>	: Türkiye İstatistik Kurumu
<b>UNESCO</b>	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
<b>X</b>	: Ortalama Değer
<b>YİBO</b>	: Yatılı İlköğretim Bölge Okulu

## ÇİZELGE LİSTESİ

### Sayfa

<b>Çizelge 2.1:</b> 2012-2013-2014-2015 Yıllarındaki Okul Öncesi Eğitime Ait Okul Sayıları, Öğrenci Sayıları ve Öğretmen Sayılarına Ait Veriler -----	30
<b>Çizelge 2.2:</b> Okul Öncesi Eğitim Türünde Öğretim Yılına Göre Okul Sayısı, Öğretmen Sayısı, Şube Sayısı ve Öğrenci Sayıları-----	34
<b>Çizelge 2.3:</b> İlkokul, Ortaokul Okul Türlerinde ve Öğretim Yılına Göre Okul Sayısı, Öğretmen Sayısı, Öğrenci Sayısına Ait Veriler -----	36
<b>Çizelge 2.4:</b> Genel Ortaöğretim Okul Türü ve Öğretim Yılına Göre Okul Sayısı, Öğretmen Sayısı, Öğrenci Sayısı ve Mezun Olan Öğrenci Sayısı Verileri-----	38
<b>Çizelge 2.5:</b> Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Okul Türü ve Öğretim Yılına Göre Okul Sayısı, Öğretmen Sayısı, Öğrenci Sayısı ve Mezun Olan Öğrenci Sayısı Verileri	39
<b>Çizelge 2.6:</b> Geleceğin İnşasında İnsanların Eğitimden Beklediği Gereksinimler -----	40
<b>Çizelge 2.7:</b> Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı-İlkokul -----	46
<b>Çizelge 2.8:</b> Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı-Ortaokul -----	46
<b>Çizelge 2.9:</b> Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı-Ortaöğretim -	47
<b>Çizelge 3.1:</b> Anketlerin Dönüş İstatistikleri -----	68
<b>Çizelge 4.1:</b> Katılımcı Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular -----	71
<b>Çizelge 4.2:</b> Katılımcı Velilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular -----	72
<b>Çizelge 4.3:</b> KMO Bartlett Mann Whitney U Testi -----	73
<b>Çizelge 4.4:</b> Açımlayıcı Faktör Analizi -----	74
<b>Çizelge 4.5:</b> Normal Dağılım Sınaması -----	79
<b>Çizelge 4.6:</b> Veli ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması-----	80
<b>Çizelge 4.7:</b> Öğretmen Cinsiyetine Göre Tutumların Karşılaştırması -----	81
<b>Çizelge 4.8:</b> Öğretmenlerin Yaşına Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması-----	83
<b>Çizelge 4.9:</b> Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması-----	85
<b>Çizelge 4.10:</b> Öğretmenlerin Kıdemine Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması-----	87
<b>Çizelge 4.11:</b> Öğretmenlerin Alan Uzmanlığına Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması-----	89
<b>Çizelge 4.12:</b> Velilerin Cinsiyetine Göre Tutumların Karşılaştırması -----	90
<b>Çizelge 4.13:</b> Velilerin Yaşına Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması-----	91

<b>Çizelge 4.14:</b> Velilerin Eğitim Düzeyine Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması-----	93
<b>Çizelge 4.15:</b> Velilerin Mesleğine Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması-----	95
<b>Çizelge 4.16:</b> Çocukların Bulunduğu Sınıfa Göre Velilerin Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması-----	97
<b>Çizelge 4.17:</b> “Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelinin şu an uygulanmakta olan modelden her yönüyle daha iyi bir model olduğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)-----	98
<b>Çizelge 4.18:</b> “Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelindeki, öğrencilerin 6 yaşından 15 yaşına kadar aynı bina ve kişisel ihtiyaç bölümlerini kullanmaları uygulamasının hiçbir sakıncasının olmadığını düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)-----	99
<b>Çizelge 4.19:</b> “Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimde seçmeli derslere çok az zaman ayrılmasının iyi bir uygulama olduğunu düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)-----	99
<b>Çizelge 4.20:</b> “Yeni eğitim modeli olan 12 yıllık zorunlu kesintili eğitim modelinin (4+4+4) her yönüyle iyi bir model olduğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)-----	100
<b>Çizelge 4.21:</b> “Yeni model aceleye getirilmiş ve ön hazırlık yapılmamıştır.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)-----	100
<b>Çizelge 4.22:</b> “Yeni modelin eğitimde yeniden yapılanmada büyük bir aşama olduğunu düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi) --	101
<b>Çizelge 4.23:</b> “Yeni modelinde haftalık ders saatlerinin ve sürenin yeterli olduğunu düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi) -----	101
<b>Çizelge 4.24:</b> “Yeni modelde seçmeli derslerin uygulanmasında hiçbir sorun yaşanmadığına inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)-----	102
<b>Çizelge 4.25:</b> “Yeni modelde seçmeli derslerin öğrenci ya da velilerin isteğine ve tercihinine bağlı olarak geniş bir esneklik getirdiğine inanıyorum” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)-----	102
<b>Çizelge 4.26:</b> “İlkokula başlama yaşının 60-66 ay olmasını sakıncalı buluyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)-----	103
<b>Çizelge 4.27:</b> “Okulların ilkokul ve ortaokul olarak ayrılması sonucunda sınıfların kalabalık olması sorun yaratmaktadır.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi) -----	103
<b>Çizelge 4.28:</b> “Sınıfların seviye gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi) -----	104
<b>Çizelge 4.29:</b> “Sınıfların yaş gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)-----	104
<b>Çizelge 4.30:</b> “12 yıl zorunlu eğitim, eğitimde yeniden yapılanma olarak olumlu bir gelişmedir.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi) -----	105

- Çizelge 4.31:** “İlkokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)----- 105
- Çizelge 4.32:** “Ortaokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)----- 106
- Çizelge 4.33:** “Lise eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)----- 106
- Çizelge 4.34:** “Yeni model öğrencileri erken yaşlarda sınav yarışına itmektedir.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)----- 107
- Çizelge 4.35:** “Yeni model, eksik yönleri olmasına karşın uygulanması gereken bir projedir.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi) ----- 107
- Çizelge 4.36:** “Yeni modelle birlikte eğitim sisteminin demokratikleştiğine ve esnek bir yapıya kavuştuğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi) ----- 108
- Çizelge 4.37:** “Yeni modelin çocuğun yetenek, gelişim ve tercihleri doğrultusunda genel eğitim ya da meslekî ve teknik eğitim alabilmesine imkân tanıdığı için olumlu bir gelişme olduğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi) ----- 108
- Çizelge 4.38:** “Yeni modelle eğitimde kalitenin düştüğüne ve disiplin sorunlarının oluştuğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)--- 109
- Çizelge 4.39:** “Yeni modelde seçmeli ders saatlerinin çok fazla olduğunu düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi) ----- 109
- Çizelge 4.40:** “Yeni modelde seçmeli derslerin daha çok kültürel ve sportif faaliyetlerden oluşan derslerden oluşmasının öğrenciler açısından daha olumlu olduğunu düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi) -- 110
- Çizelge 4.41:** “Yeni modelde günlük ders saati sayısının öğrenciler için çok fazla olduğunu düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi) -- 110
- Çizelge 4.42:** “Yeni modelde seçmeli derslerle ilgili olarak veliler yeterince bilgilendirilmemiştir.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)----- 111

## ŞEKİL LİSTESİ

### Sayfa

Şekil 4.1: Doğrulayıcı Faktör Analizi.....77



## 12 YILLIK ZORUNLU EĞİTİMİN (4+4+4) VELİ-ÖĞRETMEN BAKIŞ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

### ÖZET

Her bilim dalının katkısından beslenen, toplumsal yaşamın ve devletin vazgeçilmez bir paradigması olan eğitim insanlık tarihi kadar eskidir. Her toplumun kendi özüne uygun aynı zamanda evrensel değerleri de barındıran bir eğitim sistemi bulunmaktadır. Bireylerin ortalama eğitim süresini yükseltmek, yetileri doğrultusunda eğitim sistemi içerisinde yönlendirmeyi mümkün kılmak amacıyla zorunlu eğitim uygulamaları her toplumda görülmektedir.

Araştırma ile kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen 12 yıllık zorunlu eğitim uygulamasının veli ve öğretmen gözüyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

12 yıllık zorunlu eğitim uygulanmasında yaşanan sıkıntılar, 60-72 aylık çocukların gelişim düzeylerine bağlı olarak oluşan olumsuzluklar, kalabalık sınıf mevcutlarının eğitim kalitesini düşürdüğü varsayımları, seçmeli dersler ve eğitim süresine ait durum veli ve öğretmenlere yönelik hazırlanan ölçekten elde edilen bulgular çerçevesinde irdelenmiştir.

Örneklem olarak seçilen 50 öğretmen ve 344 velinin 12 yıllık zorunlu eğitime ait görüşlerinden elde edilen bulgular neticesinde: Veliler 8 yıllık zorunlu eğitim modelini daha çok benimsemektedir. 4+4+4 uygulaması veli ve öğretmen tarafından daha iyi bir model olarak kabul görmemektedir. 4+4+4 uygulaması aceleye getirilmiş, hazırlık aşaması iyi planlanmamasından kaynaklanan sorunları da beraberinde getirmiştir. Yeni eğitim modelinde seçmeli ders ve ders seçimlerine ilişkin uygulamalar veliler tarafından takdir edilirken, öğretmenler tarafından günlük ders saatlerinin fazlalığı ve seçmeli derslerle ilgili velilerin yeterince bilgilendirilmemesine bağlı sorunlar yaşandığı düşünülmektedir. 4+4+4 eğitim uygulamasını veliler eğitimdeki demokratikleşme hareketi olarak görmekte ve eğitim sistemimizi daha esnek bir yapıya kavuşturacak bir uygulama olarak değerlendirmekte iken öğretmenler eğitim kalitesinin düştüğünü ve disiplin sorunlarında artış olduğunu düşünmektedir. Hem öğretmen hem de veliler ilkokula başlama yaşının 60-66 aya çekilmesine ve yaş gruplarının oluşturulmasına sıcak bakmazken, okula başlama yaşının indirilmesinin sınıfların kalabalık olmasına neden olduğu görüşünde birleştikleri görülmüştür. Veli ve öğretmenler eğitim sisteminin 4+4+4 olarak kademelendirilmesi uygulamasını dolayısıyla ilkokulun 4 yıl, ortaokulun dört yıl, ortaöğretimin 4 yıl süreden oluşmasına orta düzeyde bir katılım göstermişlerdir. Ortaöğretime geçiş sistemi kapsamında çocukların küçük yaşlardan itibaren merkezi sınavlarla karşılaşması, bu yaş çocukları için zorlayıcı bir durum teşkil etmektedir. Öğretmen ve veliler bu yaşta öğrencilerin sınav yarışına sokulduklarına yüksek düzeyde katılmışlardır. Öğrenci sayısının fazla olduğu Türkiye’de, çağdaş ülkelerde örneğini gördüğümüz yönlendirme süreçlerinin

eksikliği, toplumun sosyo-ekonomik yapısının heterojen olması, coğrafi, kültürel şartlar gibi etkenlere bağlı olarak eğitim kademelerinde özellikle ortaöğretime geçişte sorunlar oluşturmaktadır. Ortaöğretime yerleştirmede yapılan merkezi sınavlarla seçme ve yerleştirme işleminin uzun yıllar daha uygulanacağı düşünülmektedir. Eğitim sisteminin yeni yapılanma ile demokratikleştiği ve esnek bir yapıya büründüğü düşüncesine veliler orta düzeyde bir katılım sergilerken, öğretmenlerin bu fikre az düzeyde katıldığı görülmüştür. Zorunlu eğitim uygulamasının toplumda bir eğitim hareketi olarak algılanmasında sorunlar yaşanmaktadır. Buna bağlı olarak veli ve öğretmenlerin zorunlu eğitime bakışlarında farklılıklar oluşmakta bu da eğitim ortamlarına zaman zaman sorun olarak geri dönmektedir.

Araştırma ile elde edilen bulgular doğrultusunda, okulların fiziksel yapılarında iyileştirmeler yapılması, derslik sayılarının artırılması, taşınmalı eğitim uygulamalarının devam ettirilerek zorunlu eğitim kapsamında köy ve mezralarda oturan öğrencilerin eğitim sistemi içinde tutulması, seçmeli derslerin veli-öğrenci tarafından seçilmesinin sağlanması, 4+4+4 eğitim modeli hakkında kamuoyu ve eğitimcilerin çekincelerinin giderilmesi amacıyla bilgilendirmelerin yapılması, eğitimcilerin hizmet içi eğitim faaliyetleri ile desteklenmesi eğitim modelinden beklenen yarar açısından önemlidir.

**Anahtar Kelimeler:** *Eğitim, Temel Eğitim, Zorunlu Eğitim, Türk Eğitim Sistemi, 4+4+4 Eğitim Modeli.*



## **THE 12 YEAR COMPULSORY EDUCATION (4 + 4 + 4) COMPARATIVE EVALUATION FOR PARENTS VIEW TEACHERS**

### **ABSTRACT**

Fed by the contributions of each discipline, which is indispensable to social life and the state's educational paradigm is as old as human history. But every society according to their own time, there is a training system that accommodates universal values. To increase the average duration of individual training, compulsory education in accordance with abilities in order to make it possible to direct the education system is seen in every society.

The public with research known as 4 + 4 + 4 12 years of compulsory education of parents and teachers aimed to evaluate the eye. Difficulties in implementing 12-year compulsory education, 60-72 monthly children's development level of negativity that occurs due to have crowded classes assumption that reduce the quality of education of current elective courses and examined the findings of the frame obtained prepared to scale for the state, parents and teachers of education.

Selected a sample of 50 teachers and 344 parents of 12 year as a result of findings obtained the opinions of the compulsory education. Parents are adopting much the 8 year compulsory education model. 4 + 4 + 4 application is not accepted as a better model by parents and teachers. 4 + 4 + 4 rushed implementation of well-planned preparatory phase has brought the problems arising from failure. Elective course choices and practices relating to the new educational model is being appreciated by parents, teachers and elective excess of daily hours by parents not been sufficiently informed about the related problems are thought to live. 4 + 4 + 4 education practices of the parents to see the democratization movement in training and when evaluating an application will bring a more flexible structure of our education system, teachers think that the increase in their discipline problems dropped the quality of education. Both teachers and parents of primary school starting age 60-66 months and the heat was not looking, the establishment of withdrawal age groups, classes have been shown to decrease in the age of starting school agree that it caused the crowd. Parents and teachers of the 4 + 4 + 4 education system as a staging application due to 4 year elementary school, junior high school four years of secondary education showed a moderate level of participation in the formation of the period of 4 years. Transition to secondary education system in the context of children from an early age encounter with central examination constitutes a compelling case for children this age. Teachers and parents have participated in high- level of students at this age they are introduced into the test race. The number of students in our country is more, the lack of the routing process we have seen, for example contemporary country, to heterogeneity of the socio - economic structure, geographical, depending on factors such as cultural conditions in educational levels are particularly a problem in the

transition to secondary education. Secondary education for many years made the selection and placement process with the central placement exam is expected to be more applied. It democratized the idea that parents and wrapped in a flexible structure with a participation in the restructuring of the education system while exhibiting moderate, low level of teachers has been shown to participate in this idea. There are some problems in the perception of the community as an educational movement in compulsory education. Accordingly, parents and teachers in compulsory education consists differences in perspective is to return this issue from time to time in the training environment.

In this study, 12 year Compulsory Education (4 + 4 + 4 model) have been studied opinion for parents and teachers to practice. Research on the 4 + 4 + 4 education model, lacking for the implementation, application problems encountered, solutions to problems, dealt with in accordance with the problems and sub- problems, research has been presented in parallel recommendations on the results obtained. While it is endeavoring to improve education quality and education in order to increase or maintain their country's development. Turkey also increase the duration of compulsory education is considered to be one of the important steps taken in this direction. Achieving success and by the authorities to improve the quality of education, parents, teachers, duties and responsibilities on all segments of the students briefly society to fulfill with determination fully and completely is of paramount importance.

Changes in the time of Turkish education model within research, improvements in the period up to the present, the education system of the developed countries is discussed in general literature on education. With a wide range of literature "education" subject research guiding our state in terms of issues that are discussed.

Among European countries, compulsory education is continuous or full-time as a mean duration of 10-11 years. Especially after the establishment of the republic in Turkey, there had been serious training move will strengthen the education system, there are many regulations. Remove the duration of compulsory education legislation that twelve years is a major educational campaign in this regard.

Working Şişli district of İstanbul province is limited scope further expanded to other secondary schools with secondary schools of the research carried out in a way to cover primary and secondary schools. 4 + 4 + 4 can be separate studies in education at all school levels escalation. If they are implemented all of the settlements in Turkey who served the survey for teachers and parents of students studying informatics can be extended by using fewer opportunities. Thus data can be collected more economically and quickly. To solve the problems in practice, universities and national education directorates improved strategies for collaboration in size.

Parents and teachers training model 4 + 4 + 4 as the primary staging application due to 4 years, secondary four-year secondary education showed a moderate level of participation in the formation of the period of 4 years.

Transition to secondary education system in the context of children from an early age encounter with central examination constitutes a compelling case for children this age. Teachers and parents have participated in high-level of students at this age they are introduced into the test race. The number of students in our country is more, the lack of the routing process we have seen, for example contemporary country, to heterogeneity of the socio-economic structure, geographical, depending on factors

such as cultural conditions in educational levels are particularly a problem in the transition to secondary education. Secondary education for many years made the selection and placement process with the central placement exam is expected to be more applied. The new model attitude toward school starting age differences were not detected by the level of education in size.

It democratized the idea that parents and wrapped in a flexible structure with a participation in the restructuring of the education system while exhibiting moderate, low level of teachers has been shown to participate in this idea.

Reducing the number of programs to increase the diversity of secondary education, making flexible the transfer and transition secondary level is one positive development. In particular, increasing the opportunities for vocational and technical education, religious submission of will go to junior high school students the option is considered as different religious developments within the education system. Teachers and parents showed a modest contribution to this development.

There are some problems in the perception of the community as an educational movement in compulsory education. Accordingly, parents and teachers of compulsory education consists of differences in view as a problem from time to time to prune educational environment returns. From this perspective when he dropped the quality of education teachers with new models, it thinks that there is an increase in disciplinary problems.

According to findings obtained from research, making improvements in school physical structure, increasing the number of classrooms, village scope continues moved in compulsory education bussed education practice and kept within the education system and students sitting in the hamlet, providing electives are elected by parents and students, 4 + 4 + 4 education the elimination of public disclosures about the model and educators in order to make the reservations, supported by in-service training activities for the training of educators is important in terms of expected utility model.

**Keywords:** *Education, Basic Education, Compulsory Education, Turkish Education System, 4 + 4 + 4 Education Model.*

# 1. GİRİŞ

## 1.1 Araştırmanın Konusu

Eğitimi, toplumun devamı ve bireyin varlığını koruması için bireyin davranışlarında, yaşantının içine kendisinin de dâhil edilmesi suretiyle önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda istenilen değişimin meydana getirildiği süreç olarak tanımlayabiliriz. Eğitim her toplumda toplumsal ve siyasal hedeflerin özeti gibidir. İnsanın varoluşunun, eylemlerinin gelişmesi ve incelenmesinin vazgeçilmez bir şartıdır. Eğitim, insanı ve devleti ayakta tutmak, yaşatmak için temel mücadele alanıdır.

1980 sonrasında benimsenen neo-liberal ekonomi politikalarının bir yansıması olarak eğitim alanında daha önceki süreçlerden farklı uygulamaların olduğu görülür. Eğitimin Türkiye’de 1990’lı yıllardaki siyasal alandaki karmaşa ve sonrasında yaşanan 28 Şubat sürecinde de iktidar sahipleri arasında önemli bir mücadele alanı haline getirildiği görülmektedir. 2002 sonrasındaki Adalet ve Kalkınma Partisi dönemi de eğitim alanında önemli değişimlerin yaşandığı bir süreç olmuştur. Son yıllarda da Türk Millî Eğitim sisteminde yapısal değişikliklere gidilmiş, birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında dayeni projelere imza atılmıştır. Eğitim alanında yapılan çalışmalarda dikkat çekici nokta olarak projelerin planlı bir model dâhilinde yapılmadığı, eğitim politikalarının değiştirilmesi yoluyla, eğitim sisteminin giderek daha da karmaşık bir yapıya büründüğü ve eğitim sisteminin belli bir temele henüz oturmadığı görülmektedir.

Türkiye, her alanda çağdaş ülkeler seviyesinin üzerine çıkma ve AB kriterlerini yerine getirme azmini göstermektedir. Siyasî karar alıcı merciler buna bağlı olarak eğitim sistemimiz ile hedeflenen okuryazar oranını artırma, temel eğitim süresine bağlı eğitim seviyesinde ve kalitesinde artış beklentisi içinde olmuştur. Bu beklentilerin başarılı olabilmesi için kamuoyu desteğinin alınması büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu konudaki görüş farklılıklarını uyumlulaştıracak bir çerçevenin oluşturulması ve sağlam bir temele dayanan sistemin geliştirilmesi zorunluluk haline gelmektedir. Eğitim

sistemi bir toplumun temelini oluşturduğu için bu konuya yönelik çalışmaların titizlikle yürütülmesi gerekmektedir.

Sık sık köklü değişikliklere uğrayan eğitim sisteminin kompleks özelliğinden dolayı araştırmanın konusu, yeni bir model olarak ortaya getirilen 4+4+4 uygulamasının veliler ve öğretmenler açısından algılanması olarak belirlenmiştir.

## **1.2 Araştırmanın Amacı ve Önemi**

Yirmi birinci yüzyıl günümüzde bilgi çağı olarak tanımlanmaktadır. Bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma kapasitesini ülkelerin dünyadaki konumunu belirleyen en önemli gösterge haline gelmiştir. Ülke olarak dünyanın gerisinde kalmamak, özgürlük ve egemenliği sürdürebilmek için; çok hızlı değişen bilgiye ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayacak, öncülük edecek, üreten, sorgulayan, araştıran, çağdaş bir eğitim sisteminin olması gerekmektedir. Toplumaya yönelik olarak sunulan eğitim imkânlarının kalitesinin her koşulda artırılması ve bütün bireylere ulaştırılarak yaygınlaştırılması devletin aslî görevleri arasındadır. Bu durum eğitimin, güvenlik ve sağlık gibi toplum açısından vazgeçilemez bir doğal bir hakkın sonucu olmasından kaynaklanmaktadır.

Eğitim yalnızca bireyin yeteneklerini geliştiren değil, aynı zamanda toplumun kalkınmasını sağlayan bir araç ve itici bir güçtür. Kalkınma, eğitim sisteminin diğer sektörlerle uyumu ölçüsünde gerçekleşir. Aynı şekilde eğitimin gelişmesi de eğitim sistemini oluşturan temel unsurların hem birbirleriyle, hem de toplumun sosyal ve ekonomik koşulları ile uyumu ölçüsünde başarı ve hız kazanır. Eğitimde ve toplumda değişim ancak birliktelik ve eşgüdüm sağlanırsa olur. Bu nedenle eğitim düzeyi her toplumun gelişmişlik derecesinin başlıca göstergesi olarak kabul edilir.

Türkiye’de izlenen eğitim politikalarına bakıldığında ise millî eğitimin bütünleşmiş bir sistem olarak değerlendirilmediği görülmektedir. Bu sebeple sistemi oluşturan unsurlar üzerinde yapılan değişikliklerin, sistemdeki diğer birimler üzerindeki etkilerinin yeterince analiz edilmeden yürürlüğe konulduğu ve millî eğitimde istikrarlı bir politikanın gerçekleştirilemediği gözlemlenmektedir. Türk millî eğitim sisteminde yapılan son köklü değişiklik ise 12 yıl (4+4+4) zorunlu kesintili eğitim uygulamasıdır.

Yapılan bu çalışmada yeni modelin değerlendirilmesinin bu konuda yapılacak başka araştırmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı veli ve öğretmenlerin konuya yönelik görüşleri yansıtılarak, modelin ne dereceye kadar etkili olduğunu ve yaşanan sorunları ortaya koymaktır. Çalışmanın ikinci bölümünde eğitim konusu kavramsal çerçeve içinde ele alınacaktır. Üçüncü bölümde de Türk millî eğitim sisteminin genel yapısı, amaçları, ilkeleri ve eğitimde yeniden yapılanmaya yer verilerek yeni model değerlendirilecektir.

### **1.3 Problem Cümlesi**

Bu çalışmada problem cümlesi, “Velilerin ve öğretmenlerin 4+4+4 eğitim modeline bakış açıları nedir?” şeklindedir. Bunun yanı sıra, 4+4+4 eğitim sisteminin ne olduğu, neler getireceği, neden gerçekleştirildiği gibi sorulara da yanıt aranacaktır.

### **1.4 Alt Problemler**

Araştırmanın temel problemi çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- a) Eğitim modeli açısından geçmiş dönem ile bugün uygulanan model (4+4+4) arasında öğretmen ve veli görüşleri arasında fark var mıdır?
- b) Öğretmen ve velilerin, sekiz yıllık zorunlu eğitim ile uygulanan model (4+4+4) açısından tutumlarında:
  - a) Seçmeli dersler ve tercih edebilme özgürlüğü boyutunda,
  - b) Haftalık ders saatleri boyutunda,
  - c) Modelin hazırlık boyutu ve bilgilendirme boyutunda,
  - d) 1.sınıfa başlama yaşınının 60 aya çekilmesi boyutunda,
  - e) Eğitim sistemini demokratikleştirilmesi boyutunda,
  - f) Eğitim ilkökul, ortaokul, ortaöğretim olarak kademelendirilmesi
  - g) Uygulanan modelin öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkısı boyutundaanlamli fark var mıdır?
- c) Öğretmenlerin eğitim modellerine ilişkin tutumlarınının kıdem, alan uzmanlığı açısından tutumları nelerdir?

d ) Velilerin eğitim modellerine ilişkin tutumlarının cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek ve çocuklarının bulunduğu sınıf düzeyine göre tutumları nelerdir?

### **1.5 Sınırlılıklar**

a. Araştırma, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Şişli ilçesi Atatürk Ortaokulu öğretmenleri ve velileri ile sınırlandırılmıştır.

b. Araştırmada veli ve öğretmenlere uygulanan ölçekten elde edilen bulgular ile sınırlandırılmıştır.

### **1.6 Varsayımlar**

a) Veri toplama aracının, araştırmanın konusuna ve amacına uygun olduğu kabul edilmiştir.

b) Öğretmenlerin ve velilerin veri toplama aracını samimiyetle ve objektif olarak doldurdukları kabul edilmiştir.

## **2.KURAMSAL ÇERÇEVE**

### **2.1 Eğitim Kavramı ve Tanımı**

Günümüz toplumlarında eğitimin önemini asla yadsıyamayız. Bireylerin kişisel gelişimleri ve buna bağlı olarak toplumsal gelişmenin sağlanması ancak eğitim ile mümkündür. Bireyler üyesi olduğu toplumun kültürünü eğitim ile öğrenerek, kişisel kabiliyetlerine ya da isteklerine uygun bir meslek eğitimi alarak yaşamını sürdürmektedir. Eğitim imkânlarından en üst seviyede yararlanan bireyler ise topluma, toplumsal değişimlere daha kolay uyum sağlayabilmekte ve karşı karşıya kaldığı sorunlarla daha pratik olarak başa çıkabilmektedir. Eğitimden en iyi performansın alınması, kalifiye insan gücünün yetiştirilmesi eğitim politikalarının yanında öğretmenlerin niteliklerine ve sisteme artı değer katmasına bağlıdır (Özer, 1993:1).

Zira öğretmen, hem eğitim politikasının esaslarını uygulamaya koyan, hem de alınan sonuçlarla eğitim politikasına yön veren önemli bir eğitim unsurudur. Toplumların varlığını sürdürmede ve gelişmesini sağlamada önemli etkenlerden biri eğitimidir. Eğitim, kurumların çağın gereklerine göre şekillenmesinde ve yeni gelişmelere uyum sağlamasında ve kalitenin artmasında önemli bir faktördür. Eğitim, toplumdaki düzeni, sosyal, politik ve kültürel değerleri bireylere benimseterek ortak bir toplum kültürü oluşturmak ve bu kültüre bağlı olarak ortak davranışların oluşmasını sağlamaktadır (Baloğlu, 1995: 24).

Eğitim, her toplumda üzerinde oldukça sık konuşulan ve önem verilen bir kurum olmuştur. Dünya tarihine bakıldığında eğitimin her toplumda farklı özellik ve uygulamalarla var olduğu görülmektedir. Sosyoloji disiplininde de eğitim kurumu üzerinde çalışmalar oldukça fazladır. Bu önemli kurumun insanın sosyalleşmesi üzerindeki etkisi yıllarca araştırma konusu olmuştur. Araştırmalar göstermiştir ki eğitim, yaşamın belli bölümlerine sıkıştırılamamış, yaşam boyunca devam etmiştir (Binbaşıoğlu, 2005: 18). Genç kuşakların topluma ve insanlığa yararlı bir biçimde yetişmeleri için onlara zihin ve beden gücü, sorumluluk duygusu ve toplum yaşamına



uyum kazandırma amacıyla yapılan etkinliklerin tümü olan eğitim kavramı, bireyin edimlerinde öz deneyimini yaşayarak arzu edilen değişmeyi oluşturma aşamasıdır (Güleryüz, 2001: 17). Başka bir tanımlamada ise eğitim, bireylerin toplum içinde sosyalleşmesi, cinsiyetine uygun davranış modellerini öğrenmesi, kendi ve üyesi olduğu topluma yarar üreten bir ferdin yetiştirilmesi süreci olarak da değerlendirilmektedir (Hesapçioğlu, 1992:179).

Eğitim, insan davranışlarında oluşması beklenen değişmeler ya da yeni davranışlardır. Eğitim sonunda insanda geliştirilebilecek ve kazandırılacak davranışlar; bilişsel alan davranışları, bilginin edinilmesi ve uygulanmasına ilişkindir ve zihinsel yeteneklerle ilgilidir. İnsanların toplum içinde iyi bir statü kazanmalarının koşulu eğitimidir. Eğitim kavramı, kişinin kazandıkları, öğrenim gibi eğitimin bir aracını ifade etmek içinde yaygın olarak kullanılmaktadır (Başaran, 1987: 14).

Eğitim geleceğe donanımlı, nitelikli, düşünen, tartışan, inançlı, hızlı ve doğru karar alabilen, üretken bireyler yetiştirme sürecidir. Gerçekten eğitilmiş insan, yaşamı kaliteli bir hale getirmek, hayatta başarılı olmak için gerekli araç-gerece sahip kişidir. Eğitim genç kuşakların kamu yaşamında konumlarını bulmaları için gerekli hazırlığı yaparken; lazım olan birikim ve becerileri kazanmalarına ve kişilik gelişimlerine yardımcı olma etkinliğidir. Eğitimin nerede yapıldığı önemli değildir, ister okulda sistemli olarak, isterse yaşadığı çevrede öylesine yapılırsa yapılısın, sadece arzulanan yöndeki nitelikli davranış değişikliklerinin oluşması öğrenme eyleminin gerçekleşmesi için yeterlidir (Senemoğlu, 1997: 92).

Eğitim, insanın toplumsallaşmasıyla birlikte ortaya çıkan bir süreç olup günümüzde uygarlık düzeyi ne olursa olsun her toplumda varlığını sürdürmektedir. Toplumsal yaşamın hızla değişip gelişmesiyle birlikte bireylerin gereksinimleri de hızla artmaya başlamış ve sahip oldukları bilgi birikimi ihtiyaçları karşılayamaz duruma gelmiştir. Daha fazla bilgiye duyulan gereksinim, en basit anlamda eğitim olgusunun ortaya çıkmasına yol açmıştır. Ortaya çıkan ilk eğitim ise enformel eğitim olmakta ve daha çok bir sosyalleştirme ve kültürleşme niteliği taşımaktadır. Giderek bilginin niteliği ve miktarı değişmiş, bunun neticesinde enformel eğitim bilginin aktarılmasında yetersiz kalmıştır. Buna paralel olarak, eğitimin kurumsallaşması ve akabinde formel eğitime geçiş yaşanmıştır. Günümüzde formel eğitim ve enformel eğitim etkin bir şekilde

kullanılmasına rağmen bilgi birikimlerinin genç kuşaklara aktarılması ve bilginin değer olarak paylaşılmasında formel eğitim önemli bir lokomotif olmuştur (Kızıloluk, 2001:151).

21. yüzyılda sosyal, ekonomik ve teknolojik dinamikler çabucak değişmekte, değişimin etkileri yaşamın tüm alanlarında hissedilmektedir. Günümüzde artık güncel olduğunu varsaydığımız bilgiler bile çok kısa süreçte değişerek yenileri ile yer değiştirmekte ve güncelliğini yitirebilmektedir. Bu süreç devletlerin, devletlerin kurumlarının ve her şeyden önce insanların acımasız bir rekabetin ve değişim rüzgarının içine girmesine neden olmuştur (Başaran, 1987: 16). Bu rekabette başarılı olmanın, mevcut konumu korumak ve geliştirmenin tek yolu eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte bireyler ve kurumlar her türlü değişimi ve gelişmeyi yakından takip etmek, bilgi akışını ve bilginin kullanılmasını sağlayacak sistemlerini etkin şekilde çalışır durumda bulundurmaları zorunluluğu hissetmiştir. Böylelikle eğitim kurumu, bir toplumun geleceğini oluşturan çok önemli bir süreç haline gelmiştir (Hesapçioğlu, 1992: 26). Eğitim sadece davranış ve tutumların değişmesi değil; aynı zamanda bireyin bilgi kapasitesinin artırılması, yetenek ve becerileri ile düşünce yapısının geliştirilmesini de içeren bir değişim sürecidir.

Diğer taraftan eğitim, topluma yeni katılan bireylerin toplumun bir parçası olmasını sağlamak için gerekli bilgi, anlayış ve becerileri edindirme, karakter ve kişilik gelişimini sağlanmasında bir destek etkinliği olarak da görülmelidir. İnsan davranışlarında yetenek, karakter ve bilgi bakımından belli gelişmeler sağlamak amacıyla yürütülen bu etkinlikler, her kuşağa, geçmişe ait bilgi ve deneyimleri planlı ve sistemli bir biçimde kazandırmayı amaçlamaktadır (Akyüz, 1999: 3).

Bu doğrultuda eğitim; kişilik, zekâ ve yetenek gibi unsurların etkileşimidir. Bu etkileşim sonucunda bireyin amaçları, bilgileri, davranışları, ilkeleri, idealleri ve ahlak ölçüleri değişmektedir. Modern eğitim teorileri ve uygulamaları gelecekteki davranışları hazırlamakla kalmamakta, aynı zamanda bugünün davranış ve yönelimlerini de belirlemektedir (Varış, 1987: 35-36).

Genel olarak ele alındığında eğitim; kişilerin meslekî öğretimden ayrı olarak, bir bütün halinde gelişmeleri anlamına gelmektedir. Bireyin hayattaki hedeflerinin belirginleşmesini, ruhsal davranımlarının incelenmesini, en genel geçer bilgiler

doğrultusunda nesne ve olayların yapısını kavramada farkındalığının artmasını ve anlayışının olgunlaşmasını kapsar (Erdoğan, 2001: 20).

Bu kavram aynı zamanda hayatın belli alanlarında uzmanlık gerektiren iş ve işlemlerin yapılabilmesi için gerekli bilgi ve diğer donanımların geliştirilmesi süreci olarak da açıklanmaktadır. İşletme yönetiminde yetiştirme ya da eğitim; verimli çalışmak için gerekli işleri doğru yapmak olarak tanımlanmaktadır (Koçel, 2001: 34).

Eğitime yönelik olarak yapılan tanımların ortak yanları için şunlar söylenebilir (Sönmez, 2003: 32-33):

- a) Nesne (obje) olarak insanın alınması,
- b) Nesnenin hâlihazırdaki durumunun yetersiz kabul edilmesi,
- c) Nesnenin istendik yönde değiştirilmesi,
- d) Bu iş için çevrenin ayarlanması, yani tutarlı, etkin araç-gereç, strateji, yöntem, teknik vb. gibi uyarıcıların devreye sokulması.

Ortak tanımlardan yola çıkarsak eğitimi bireyin bilgi ve becerisini geliştirerek istendik olumlu davranışlar kazandırma süreci olarak tanımlamak mümkündür. Eğitim bir süreç işidir. Bireylerin eğitim süreci içinde çok yönlü geliştirilmeleri için eğitim öğretim faaliyetlerine tabi tutularak istenilen davranış değişikliğine ulaşılması hedeflenir.

### **2.1.1 Eğitimin önemi**

Bilgi birikimli olarak değişmekte, buna teknolojik gelişmeler de eklenmektedir. Günümüzde yaşanmakta olan bu hızlı değişime ayak uydurmanın tek yolu eğitimidir. Eğitim bireylerin yaşam standartlarını yükseltirken aynı zamanda toplumsal değişime de katkı sağlamakta, yerel ve evrensel toplum yaşamına artı değer katmaktadır. Demokrasinin gelişmesi ve toplumsal yaşamın canlanması ancak eğitimle mümkündür (Kuzgun, 2004:7). Toplumlar için eğitim, genç kuşaklara kültür birikiminin aktarılması, bireylerin toplum içindeki rollerinin kazandırılması, siyasî iradenin istediği vatandaşların yetiştirilmesi için önemlidir.

Eğitimin tarihi insanlık tarihi ile başlamıştır. Çocuk ilk eğitim faaliyetleriyle ailesinde karşılaşmaktadır. Aile, çocuğa yaşamın ve toplumun kurallarını öğretmek için enformel eğitim misyonunu yüklenmiştir. Nüfus artışı, toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel

değişimler beraberinde yeni gereksinimlere ayak uydurma ihtiyacını da doğurmuştur. Aile bu ihtiyacın karşılanmasında yeterli olamamaktadır. Aile eğitiminin yanında sistemli faaliyetleri içeren eğitim bu şekilde toplumsal yapının bir unsuru olarak ortaya çıkmıştır. Eğitim faaliyetlerinin programlı ve sistemli olarak yürütülmesi, eğitim üzerine tahsil yapmış personel tarafından okullarda sürdürülmesi günümüzde “örgün eğitim” dediğimiz kavramın doğmasını sağlamıştır. Eğitimi sadece okula indirgemek doğru olmayacaktır. Bireyler yaşamın her alanında öğrenme ve öğretme ile içiçe bir yaşantı örüntüsü sergiler. Eğitimin okullarda sistemli yapılması bireylerin sadece kişisel deneyim ve gözlemleri ile ulaşacakları seviyenin çok ötesinde bir gelişimi sağlamaktadır (Aktepe, 2005: 16).

Gelişmek ve refah topluluğu haline gelme uğraşındaki bütün toplumlarda eğitimin önemi ve gereksinimi artmaktadır. Bilgi çağı olarak nitelenen günümüzde güçlü olmanın koşulu eğitilmiş insan gücüdür. Problem çözme becerisi gelişmiş, yaratıcı, özgüveni yüksek, millî ve evrensel değerlere sadık, kişisel çıkarından ziyade toplum yararını ön planda tutan, demokratik tutumlu bireyleri yetiştiren toplumların ortak özelliği eğitimin önemine inanmış toplum olmalarıdır. Eğitimi sadece bilgiyi aktarma süreci, öğretmenleri ise sadece bilgi yükleyicisi olarak düşündüğümüzde eğitimin ve eğitim çalışanlarının rolüne verilen değer azalacağı doğrudur. Eğitim bilgi aktarmadan daha farklı özel bir anlam taşıyan bir kavramdır (Ergün ve Ergezer, 1999: 73).

Toplum yapısının karmaşıklaşması ve eğitim sisteminin kurumsallaşması ile eş zamanlı olarak, eğitim etkinliğinin günlük yaşamla doğrudan ilgisinin azalması, eğitimin pratik bilgilerden bir ölçüde soyutlanması ve dünya genelinde benimsenmiş bilgilerin de öğretilmesi gündeme gelmeye başlamıştır. Dünyadaki hızlı gelişim sürecinin sonuçları, toplum yapısının yanı sıra iş alanlarına ve mesleklere de anında yansıyor; üretim sürecini bilgiye bağımlı duruma getirmekle birlikte, nitelikli insan gücüne duyulan gereksinimi de arttırmıştır (Tortop, 1989:193). Bu bağlamda eğitimin başlıca işlevlerinden biri; genç işgücünün meslekî bilgilerle donatılması ve ekonomideki çeşitli istihdam alanları arasında dağılımının sağlanması yönünde belirginleşmektedir. Kalifiye emek gücünün yetiştirilmesini, değişen bilgiler çerçevesinde niteliğin devamının sağlanmasını eğitim sisteminden beklenen başlıca görevler arasında sayabiliriz (Sabuncuoğlu, 2005: 124).

Eğitimdeki formel basamak anlayışı ise bu gelişen koşullar altında yerini yeni alanlar belirlenmesi ve eğitimin kapsamının genişlemesine bırakmaktadır. Bu yapıda yer alan eğitim basamakları ise aşağıda belirtilmektedir (DPT,2001:7-11):

- a) Okul öncesi ve ilköğretim sürecini kapsayan, her birey için vazgeçilmez temel eğitim,
- b) İlköğretim sonrası bireye meslek edindirme amacıyla okul ve işyeri temelli ortaöğretim ve yükseköğretim,
- c) Bireyleri yaşamları içinde ihtiyaç duyacakları diğer eğitim imkânlarını sunması açısından hayat boyu öğrenme eğitimi.

Bu doğrultuda eğitim; bireyin özel, aile, sosyal ve meslekî yaşamında gelişme sağlayabilmesi için yaşamının tüm alanlarında yürüttüğü örgün ve yaygın eğitimi içermektedir (Küçükahmet, 1992: 2).

Yükseköğretim ile alanda uzmanlaşacak üst düzey niteliklere sahip insan kaynağının yetişmesi esas alınırken, meslek yüksekokulu, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında ise ihtiyaç duyulan ara elemanların yetişmesi amaçlanmaktadır. Yaygın eğitim kurumları ile de sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda ara insan gücü yetiştirilerek eğitim kurumlarına destek olunmaktadır. Eğitimin her kademesinde önemli olan, verilen eğitimin kaliteli, ülke ve dünya ekonomisine yararlı ve sektörün ihtiyaçlarını karşılayan bir seviyede olmasıdır (Başaran, 1991: 17-18).

Eğitimin önemini anlamış olan toplumlar çağın hızını yakalayarak süper devletler haline gelmişler; diğer unsurlarla birlikte eğitime gerekli önemi vermeyen toplumlar ise gelişmiş devletlerin sömürgesi konumunda olan üçüncü dünya ülkelerini oluşturmuşlardır. Günümüz dünyasında hızlı değişimi yaşayan Türkiye'nin de yenilikleri yakalayabilmesinin tek yolu üretimin temel unsuru olan insanın eğitimi ile mümkündür. Eğitim tüm insanlar için temel ve evrensel bir hak olarak kabul edilmektedir. Nitekim Türkiye'de de 1982 Anayasasının 42. maddesinde eğitim hakkı konusunda "Kimse, eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir." ibaresi yer almaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982: 42). Bu nedenle insanlar, toplumsal gereksinimlere ve çağın gereklerine göre donatılmalı yani eğitilmelidir.

### 2.1.2 Eğitimin amaçları ve özellikleri

Eğitimin amacı kişileri ve kuruluşları belirli birtakım etkinlikler sonucunda ulaştıkları durumları ifade etmektedir. Bu amaçlara ulaşmak için eğitimin bazı özellikleri olması gerekir. Eğitim nasıl yapılırsa yapılsın bu özellikler her zaman göz önünde bulundurulmalıdır (Taşpınar, 2001: 10).

Eğitimin vazgeçilmez özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Akyüz, 1999: 15-16):

- a) Yaşam boyu süren bir etkinlik olarak dizayn edilmelidir. Hızla ilerleme gösteren teknik bilgi ile beraber kişiye sadece belirli bilgiler aktarılmamalı, kişinin öğrenme kapasitesini geliştiren şekilde sunulmalıdır.
- b) Eğitim yaşamın her yerinde her zaman varlığını göstermeli, bireylerin bilgiye en çabuk ve en doğru şekilde nasıl ulaşılacağı gösterilmelidir. Kişilerin öğrenme kapasitelerini geliştirmek için eğitim kurumu, işletme kurumları sürekli ilişki durumunda olmalıdır. Eğitim ezbere dayandırılmamalı, sorun çözmeye, araştırmaya, düşünmeye yönelik olarak geliştirilmeli, bireylerin bir sorunla karşılaştıklarında çözüm getirebilecek şekilde gelişmelerine yardımcı olmalıdır.
- c) Toplumların gelişmesinde eğitimin yerinin ne kadar önemli olduğu unutulmamalı, sadece endüstriyel ve ekonomik alanlara yatırım yapmaktan çok eğitimin gelişmesi için de yatırımlar yapılmalıdır.
- d) Eğitim verilecek kişilerin gereksinimleri, ilgileri ve becerileri dikkate alınmalıdır, eğitimler çok yüklü olmamalıdır.

Eğitimin özellikleri doğrultusunda, yerine getirdiği işlevler de vardır. Bu işlevlerle birlikte kişiler ve toplumlar gelişme gösterirler. Eğitimin işlevleri şu şekilde sıralanabilir (Özdemir, 2000: 12-13) :

- a) Çocukları ve gençleri korumak ve yetiştirmek,
- b) Bireyde var olan yetenekleri ortaya çıkarmak ve geliştirmek,
- c) Topluma ve çevreye uyum sağlayacak becerileri kazandırmak,
- d) Öğrenme yollarını öğretmek,
- e) Bireylere bilimsel, çağdaş ve teknolojik gelişmeleri öğretmek,
- f) Gerekli olan vatandaşlık bilgilerini öğretmek,
- g) İnsan haklarına ve temel haklara saygıyı geliştirmek,

- h) Yaşamsal beceri ve davranışları kazandırmak,
- i) Meslekî bilgi ve beceri kazandırmak,
- j) Ulusal kültürü ve diğer ulusların kültürlerini tanıtmak, evrensel kültür bilgisi kazandırmak,
- k) Tüm bu uygulanan bilgi ve beceri kazanma süreçlerinin değerlendirmesini yapmak.

Eğitim etkinliklerinde amaç, bireyin davranışında istenilen değişikliği meydana getirmektir. Eğitimin temel ve örgütsel manada nihai amacı, özel örgütler için verimliliği artırarak maksimum kâr elde etme, kamu örgütleri için sunulan hizmetin daha kaliteli ve kusursuz olmasıdır (Taymaz, 1997: 4).

Bilgi ve teknolojideki hızlı gelişim, toplumun eğitimden beklentilerini yükseltmiş, eğitimin diğer toplumsal etkinliklerle birlikte ele alınmasının önünü açmıştır. Günümüz toplumlarının amaçlara uygun, kaliteli bir eğitim örgütlenmesine sahip olanları başarılı olacakları gibi, hızlı değişime ayak uyduran ve değişimi içselleştiren bireylerin de gayreti bu başarıyı artıracaktır (Öğüt, 2003:5). Çünkü bireysel uyum süreci yaşanmadan toplumun topyekûn değişimi sahiplenmesi mümkün değildir. Küreselleşme ve hızla değişen bilgi toplumunun dinamikleri açısından eğitimi ele alacak olursak, eğitim kurumlarının, öğretmenlerin, yöneticilerin, öğrenci ve velilerin konumunun tartışılması gerekmektedir. Küreselleşmenin tüm toplumları etkilediği günümüzde eğitim sürecindeki değişimlerin şu noktalardan değerlendirilmesi yararlı olacaktır (Özden, 1999: 17):

- a) Bilgi odaklı eğitim programlarının uygulanması,
- b) Öğrencilere daha fazla düşünme, araştırma ve tartışma ortamlarının sunulması, bu çerçevede bilgi toplum yapısının oluşturulması,
- c) Yetişkinlerin değişen eğitim ve teknoloji gelişmelerinden haberdar edilmek üzere hayat boyu öğrenme sürecinin içinde tutulması,
- d) Ders içeriklerinin salt bilgiyi yüklemekten ziyade, olay ve olguların derinliğini anlamayı ve eleştirel düşünmeyi pekiştirecek şekilde sunulması,
- e) Okul ortamlarının, okulun her şeyi öğretmekte yeterli olmayacağı gerçeği ile bireylere öğrenmeyi öğretme şeklinde faaliyetler içerisinde olması,

- f) Eğitim çalışmalarında sosyal ve sayısal zekânın geliştirilmesi gayretinden ziyade çoklu zekâ kuramını içerecek şekilde çok yönlü zihinsel gelişim hedeflenmesi.

Değişen toplumda, yetilerini en iyi şekilde geliştiren, gelişim ve değişime hızlı bir şekilde adapte olan, kişisel gelişiminde sınırlarının zorlayan bireyler ön plana çıkacaktır. Bilgi çağının yaşanmakta olduğu günümüz dünyasında bütün toplumların araştırmacı, yenileşme temelli, sentez yapan, problem çözme yetileri gelişmiş, takım ruhuna sahip, eğitilmiş insanlara duyulan ihtiyacı artmaktadır. Bu aşamada toplumdaki bütün bireylere her şeyi aktarmak mümkün olmadığı için bilgiyi nasıl, nereden, ne şekilde elde edeceğini bilen, seçici, öğrenmeyi öğrenmiş insanlara olan ihtiyaç ön plana çıkmıştır (Özdemir, 2000: 27). Çağdaş toplum olmanın yolu iyi planlanmış bir eğitim sistemine sahip olmak, bireyleri yetileri doğrultusunda gerekli eğitim imkânlarını erken yaşlardan itibaren sunmaktan geçmektedir. Eğitime yapılan yatırım her toplumda yatırımların en iyisi olarak değerlendirilmektedir. Küçük yaşlardan itibaren en iyi şekilde eğitilen bireyler topluma ekonomik, teknolojik, kültürel kazanım olarak geri dönmektedir. Bu şekilde bilgiyi kullanan bireylerin nitelik ve niceliksel artışı eğitim ile hedeflenen amaçlara ulaşıldığının bir göstergesi kabul edilecektir.

## 2.2 Türk Eğitim Sistemi

Bir ulusun yükselmesinde ya da geri kalmasında eğitim ve öğretim sisteminin önemi çok büyüktür. Toplumun gereksinimlerine cevap verebilen ve her türlü gelişmeye uyum sağlayabilen eğitim ve öğretim sistemi, toplumun gelişmesine yardımcı olur. Toplumların giderek daha fazla gelişmesiyle birlikte eğitim örgütleri toplumun ortak amaçları çerçevesinde bir araya getirilmişlerdir. Toplum içinde yaşayan bireylerin eğitim ilişkilerinin düzenlendiği ve gerçekleştirildiği ortamlar olarak okullar bir toplumun eğitim sisteminin yapısını oluştururlar (Başaran, 1993:1). Türk Dil Kurumuna göre okul: “Her türlü eğitim ve öğretimin toplu olarak yapıldığı yer, mektep” ve “türlü bilgi, beceri ve alışkanlıkların belli amaçlara göre düzenli bir biçimde öğretildiği ve kazandırıldığı eğitim kurumu” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu). Okulun eğitim hizmetlerinin sunulmasındaki öneminden vazgeçilebilmesi mümkün değildir. Aynı zamanda hiçbir eğitim şekli okula olan ihtiyacı ortadan kaldıramayacaktır. Türk okul kuruluşu, şu andaki durumunu Birinci Dünya Savaşı sonunda ve özellikle 1923-



1930 tarihleri arasındaki Atatürk reformları kapsamında kazanmış ve bugüne kadar varlığını sürdürmüştür. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla beraber gerçek yapısına kavuşan bugünkü okul düzeni, tamamen ayrı bir sosyal, ekonomik, politik ve kültürel sistemde oluşan Osmanlı'nın geleneksel okul anlayışından bütünüyle ayrılmaktadır.

### **2.2.1 Türk eğitim sisteminin tarihsel tanıtımı**

Eğitim tarihimize bir göz atacak olursak, eğitimin biçim ve yöntem olarak ilk yapılanmasının medrese usulüyle oluştuğunu görürüz. Diğer eğitim örgütleri ise mektep, enderun ve ilk modern eğitim kurumlarıdır.

#### **2.2.1.1 Osmanlı Devleti döneminde eğitimin genel özellikleri (1299-1839)**

Osmanlı uygarlığının kaynaklarını İslam kültürü, Türk ve yerel kültür oluşturmaktadır (Lewis, 2000:3). Bu unsurların düzeyleri dönemlere göre değişiklik gösterse de İslami kültürün ağırlığı çok daha etkindir. Nitekim Osmanlılar kendilerini İslâm dini ile özdeş kılarak bunu kanıtlamışlardır. Bu yüzden eğitim örgütlerinin esasını İslam dini ve kültürü oluşturmaktadır.

Osmanlı eğitim kuruluşları bünyesinde yukarıda da bahsedildiği gibi, sıbyan mektepleri, medreseler ve enderun eğitim örgütleri uzun zaman önemli işlevlerini sürdürmüşlerdir. Osmanlı Devleti gelişme devrinde, dönemin bir ilim odağı durumuna geçerek, gerek ülke içinde gerekse dışında zamanın ünlü bilginleri Osmanlı eğitim kuruluşlarında toplanmıştır (Koçer, 1991: 10). Osmanlı Devleti döneminde eğitimin genel özelliklerini şöyle özetleyebiliriz:

- a) Medreseler çok yaygın ve güçlü eğitim kuruluşları durumuna gelerek toplumda etkin bir duruma geçmişlerdir. Hatta eğitim yönünden Osmanlılar devri medreseler dönemi olarak da adlandırılabilir. Bununla birlikte Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına ve 1924 yılında kapatılmalarına dek kendilerini yenileme çabasına girişmemişlerdir.
- b) Azınlıkta bulunan kesimin çocuklarının üst seviyede yönetici ve devlet adamları yetiştirildikleri enderun örgün bir eğitim kurumu durumuna gelmiştir.
- c) İlköğretim 19. yüzyılın son dönemine kadar oldukça basit seviyede kalmıştır.
- d) Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine dek, ilkokul üstü örgün eğitim kuruluşlarında sadece erkek öğrenciler eğitim görmüşlerdir.

- e) Eğitimde yenileşme askeri okulların açılmasıyla başlamıştır. Bu okullarda yabancı uyruklu öğretmenlere de görev verilerek, ilk kez olarak Fransızca ve İngilizce’ den oluşan Batı dilleri programlara girmiştir. Bu okullarla birlikte, ilk defa Batı pozitif bilimleri öğrenme yolu açılmıştır.
- f) İlköğretim zorunluluğu ilk kez bu dönemde getirilmiştir.
- g) 1826 yılında Yeniçeri Ocağı kaldırılınca medreseler önemli bir destek unsuru kaybetmişlerse de, güçlerini korumaya devam etmişlerdir.
- h) Bu dönemde Batı ülkeleri ile ilişkiler artmış, bununun doğrultusunda ilk kez öğrenci gönderilmiştir.
- i) Takvim-i Vekayi gazetesi Türkçe olarak bu dönemde çıkmış ve süreli yayımlarla toplumun eğitim ve kültür yapısına katkı sağlamıştır.

### **2.2.1.2 Tanzimat Dönemi eğitim kurumları (1839-1876)**

Sultan Abdülmecit 1839 yılında tahta çıkmıştır. Padişah, dönemin sadrazamı Mustafa Reşit Paşa’nın etkileriyle Gülhane Hatt-ı Hümayûnu ya da Tanzimat Fermanı olarak bilinen fermanı yayınlarken, ülkede sosyal ve politik düzenlemelere girişileceğini duyurmuştur. Dolayısıyla bu yeni döneme “düzenlemeler” anlamına gelen Tanzimat Dönemi adı verilmektedir (Ergün, 1999: 25).

Tanzimat Fermanında devletin halk için değil, halkın devlet için varlığı ön planda tutulan bir görüş olmuştur. Bu ferman, 1789’da Paris’te çıkarılan İnsan Hakları Beyannamesi’nin yarım yüzyıl sonrasında Osmanlı Devleti’ndeki toplumsal sorunların çözümü için yapılmış taklidi bir beyanname olarak tanımlanmaktadır (İnalçık, 1962:612). Tanzimat Fermanı’nda eğitim etkinlikleri ile ilgili açıklamalar bulunmamasına karşın, eğitim ve öğretim alanında yenileşme çabalarını görmekteyiz. Eğitim sisteminde başlatılan bu yenileşme hareketlerini Batılılaşma veya modern dünyaya ayak uydurma etkinlikleri olarak değerlendirilmiştir. Bu dönemde Osmanlı Devleti’nin, eğitimi devletin bir yükümlülüğü olarak değerlendirmesi, devlet kontrollü eğitimin sürdürülmesi ve topluma eğitim hizmetinin sunulmasından Osmanlı Devleti’nin ve devleti yöneten hükümetin sorumlu olduğu ifade edilmiştir (Sakaoğlu, 1991: 71-72).

18. yüzyıla kadar kendi kendine yeten Osmanlı Devleti, bu devirde var olan sistemin yetersizliğinin anlaşılması üzerine yeni arayışlara girmiştir. Eğitim olgusu, gerek sosyal yapıdaki değişimlerin belirleyicisi gerekse bu değişimlerden etkilenen sosyal bir örgüt olduğundan bu arayışların temelinde yer almıştır (Karakaş: 2000: 765).

Dünyada oluşan gelişmelerden bu dönemden başlayarak etkilenen Osmanlı Devleti modernleşme sürecindeki yerini, örgütlerinde reformlar yaparak almaya çalışmıştır. Dolayısıyla 19. yüzyılda herhangi bir ideolojiye dayanmadan yalnızca askerî, finansal ve yönetsel alandaki yenilik gereksinimlerinin sağlanmasına temel oluşturduğu için eğitim alanında reformlar yapılmaya başlanmıştır (Karakaş, 2000: 764). Bu devirde oluşturulan Tanzimat Fermanı kapsamında eğitime yönelik bir açıklama olmamasına karşın; Türk eğitiminde çağdaş, bilimsel eğitim döneminin başlaması açısından bir dönüm noktası olmuştur ( Aytaç, 2014: 243).

Tanzimat Fermanı yeni bir yaklaşımı beraberinde getirmiştir. Eğitim faaliyetleri o ana kadar Müslüman veya gayrimüslim tebaadan maddi durumu iyi olan kişilerin inançlarına uygun olarak tesis ettikleri vakıf ya da benzeri örgütler ile idare edilmekteydi. Bu uygulamaya son verilmiş, eğitimin yönetiminin devlet tarafından gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu ferman ile eğitimin başkent dışındaki illerden sonra yerel bölgelerde de açılmasından dolayı eğitim yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır (Vahapoğlu, 2005: 80).

Yaygınlaştırılmaya başlanan eğitim etkinliklerinden kız çocuklarının da yararlanabilmesine, öğretimde yeni yöntemlerden oluşan çağdaş eğitim tekniklerinin kullanılmasına, liseler ve öğretmen okullarının açılmasına başlanmıştır. Osmanlıca, tarih, coğrafya ve yabancı diller ders programlarındaki yerini bu dönemde almıştır. Bununla birlikte, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki savaşların sıklaşması, yenilgiler ve toprak yitimlerinden dolayı askerî eğitime öncelik verilerek sivil okullar arka plana atılmıştır (Sakaoğlu, 1991: 73).

Gerek Müslüman gerekse yabancı uyruklu vatandaşları eğiterek Osmanlılık bilincine ulaştırmayı amaç edinen Tanzimat Fermanı, Batı usulü okullar açarak her alanda eleman ve uzmanlar yetiştirmeyi ve din alanında eğitim vererek ulus bilinci ile modernliği birlikte sağlamayı hedef almıştır. Bundan dolayı, Batı ülkelerinde kullanılan modern eğitim ve öğretim teknikleri, araç-gereçleri ve yöntemleri kullanılmaya

başlanarak, eğitimde kalite sağlayabilmek için öğrenci giyimleri düzenlenmiş, öğretmenlerin yeterliliklerini ölçmek için sınavlar düzenlenerek öğretmen yetiştirmeye yönelik yeni örgütler ortaya çıkarılmıştır. Bu dönemde Islahat Fermanı'nın ilanına kadar olan süreç içinde bazı yerlerde açılan ortaokullar dışında eğitime yönelik önemli bir iş yapılmamıştır (Kodaman, 1991: 14).

Tanzimat Döneminde eğitim alanında yapılan çalışmaları, örgün eğitimin ilk, orta ve yüksek olarak kademelendirilmesi, bu yapılanmada medreselerin dışarıda tutulması, uygulamaya geçirilemeyen fakat belgelerde kalan radikal değişiklikler olarak sayabiliriz. Bu gelişmelere paralel olarak zanaat erbablarının yetiştirilmesi için meslekî ve teknik eğitim alanında orta dereceli okullar açılmış, öğrenci ve öğretmen kılık ve kıyafetlerinde düzenlemeler getirilmiş, disiplin aracı olarak kullanılan falaka kaldırılmış, halk eğitimi için çalışmalara ağırlık verilmiştir (Akyüz, 2001:138-139).

1856 yılında hazırlanan ikinci reform paketi olan "Islahat Fermanı" ile kendilerine tanınan haklardan yararlanan azınlıklar, Batı ülkelerinin yardımı ile geniş çapta bir eğitim eylemine girişerek yurdun her tarafında ulusal ve dinî okullar açmaya başlamışlardır (Kodaman,1991: 15). Müslüman olmayan azınlıklara kendi eğitim örgütlerini açma, Müslüman okullarına katılabilme ve eğitimde özgür hareket edebilme hakkını sağlamayı amaç edinen Ferman ile tüm dinlerden olan çocukların eğitimini birlikte sürdürecektir lise dengi okullar açılmıştır. 1868 yılında açılan Galatasaray Lisesi de bu okullar için bir ilk olmuştur. 1869'da ise Fransız eğitim modeli örnek alınarak Maarif-i Umumiye Nizamnamesi oluşturulmuştur. Bu yasa ile eğitim örgütlenmesi yeniden düzenlenmiştir (Karakaş, 2000: 764).

Nizamname ile ilköğretim zorunlu kılınarak, sıbyan mektepleri ya da anaokulu ve temel eğitim okulları, mahalle ve köy okulları olarak kabul edilmiştir. Yasaya göre her mahalle ya da köyde bir ya da birkaç ilkokul bulunacak, Müslüman ya da azınlıkta olan vatandaşlar ayrı okullara sahip olabileceklerdi (Karakaş, 2000: 758).Açılan okulların yapımı, bakımı, onarımı, öğretmen ücreti ile diğer harcamalar yerel halk tarafından sağlanacak ve eğitim süresi dört yıl olacaktır. İki ilkokul (sıbyan mektebi) bulunması durumunda, sakınca olmadığı takdirde bunların biri kızlara ait bir okul olabilecektir. Kız okulunda göreve getirilecek öğretmen ve dikiş eğitmenin de kadın olması zorunluluğu kabul edilmiştir (Sakaoğlu, 1991: 84). İlköğretimde zorunluluk getirilmesiyle kızlar 6-

10 yaşları arasında, erkekler ise 7-11 yaşları arasında eğitim almaya başlamışlardır. Bunun yanı sıra İstanbul'da bir yüksekokul, bir erkek öğretmen ve bir kız öğretmen okulunun da açılması düşünülmüştür (Büyükkarcı, 1996: 94).

Yasada, özel eğitime yönelik konular da düşünülmüş ve eğitimlerle ilgili masrafların da halktan yardım olarak toplanması tasarlanmıştır. Düzenlenen nizamnamede meslekî ve teknik okulların düzenlenmesine ilişkin bir kural yer almamaktadır. Hazırlanan yasada tüm okullar devlete bağlı olmamaktadır. Devlet okulları dışında, yönetimi kişi ya da kuruluşlara bağlı okulların olmasıyla eğitim ve öğretimde birlik sağlanamamıştır (Sarıoğlu, 2002: 20). İlkokulda olduğu gibi orta öğrenim kurumlarında da fen ve din eğitimlerinin, her ulusun kendi dilinde öğretilmesi durumu da farklı din ve dillere sahip toplumlardan oluşan Osmanlı Devleti'nde uygulanmaya çalışılan Osmanlıcılık politikası ile bağdaşmamaktadır (Sarıoğlu, 2002: 22).

Nizamname ile eğitim alanındaki tartışmalarda, ilkokul sayısındaki artışın ülke nüfusuna paralel olmadığı, öğretmenlerin yetersizliği ve programların da iyi yürütülmediği konuları sonraki dönemde gündeme tekrar gelmiş, 1867'de Eğitim Bakanı Saffet Paşa'nın düzenlediği bir belge ile bu durum düzeltilmeye çalışılmıştır. 1872'de ise okullardaki kitapların yeniden ele alınıp düzenlenmesiyle sıbyan mekteplerinin yani ilkokulların iyi duruma kavuşturulmasına çalışılmıştır. Yine aynı yılda eğitim sorunlarına yardımcı olmak amacıyla bir komisyon oluşturulmuştur (Sezer, 1999: 25).

### **2.2.1.3 Birinci Meşrutiyet Dönemi eğitim kurumları (1876-1878)**

1876 tarihinde kabul edilen ve yürürlüğe giren Kanun-i Esasi ile Osmanlı Devleti ilk defa anayasal bir sisteme kavuşmuştur. Bu kapsamda devletin genel yapısı, organları, işleyişi, ilişkileri ve Osmanlı tebaasındaki bireylerin en zaruri hakları ve bireysel özgürlüklerinin korunması için gerekli düzenlemeler yer almaktadır. Dolayısıyla anayasaya sahip bir monarşi yönetimine sahip olan Osmanlı Devleti'nin bu tarihten başlayarak anayasal bir sistem ile yönetilmesi esası getirilmiştir. Çıkarılan bu anayasa ile Osmanlı tebaasındaki herkes eğitim ve öğretimlerini hiçbir kısıtlama olmadan özgürce ve parasız olarak yapabilecekti. Anayasa' da, Osmanlı Devleti içindeki farklı inançlardaki bireylere ve geleneksel eğitim etkinliklerine dokunulmaması, herkes için

öğrenimin ilk aşaması olan ilköğretim zorunlu hale getirilmesi gibi önemli temel eğitim maddeleri yer almıştır (Yalçın vd., 2012:98).

Osmanlı Meclisinde tartışmalara neden olan konulardan biri de eğitim olmasına karşın, bu dönem içinde yaşanan özgürlük kısıtlamaları ve baskı eğitimde de görülmüştür. Basın alanında yaşanan sansür, tarih ve edebiyat kitaplarına da yansımıştır. İkinci Abdülhamid devrinde öğrencilerin politikaya karışmaması ve devlete bağlı kişiler olarak eğitim görererek yetişmeleri amacıyla din eğitimine daha çok ağırlık verilerek okullar daha sıkı denetimden geçirilmeye başlanmışsa da, bu kontroller öğrencilerin siyasî yaşama olan merakını arttırmaktan başka bir şeye yaramamıştır (Sakaoğlu, 1991: 99).

#### **2.2.1.4 Mutlakiyet Dönemi eğitim kurumları (1878-1908)**

Bu dönemin en başarılı alanlarından birini de eğitim oluşturmaktadır. Eğitim kuruluşları tüm ülkede etkinliklerini sürdürürken, eğitim kalitesi de yükseltilerek ders programları çağdaş konuları içerecek şekilde yeniden ele alınmış ve Türkçe öğretime ağırlık verilmiştir. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla yoksul çocuklara öğrenim bursları ayrılarak, mevcut okulların yanına yeni meslekî ve yüksekokullar da eklenmiştir. Böylece Batı ülkeleri, özellikle Fransa'yı örnek alarak başlatılan eğitim reformuyla bu tür okulların sayısında oldukça fazla artış sağlamıştır. Okulların ülkenin her tarafına götürülmesiyle devlet otoritesinin yaygınlaştırılması hedef alınmıştır (Ergün, 2001: 30-33).

Bu dönemde mevcut okullara yeni meslek okulları ve yüksekokullar dâhil edilmiştir. Hukuk, ticaret, güzel sanatlar, veterinerlik, gümrük okulları gibi alanlardaki okullar eğitim sistemindeki yerlerini almıştır. Darülfünun da yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiş ve 1900 yılında Darülfünun-u Şahane adıyla yeniden eğitime başlamıştır. Birinci Meşrutiyet Dönemi'nde haberleşme, ulaşım ve eğitim alanlarında önemli gelişmeler yaşanmış; edebiyat, siyasal yaşamdan atılan Osmanlı aydınlarının yoğunlaştıkları bir alan olmuştur. Batı ülkelerini konu alan ve tercüme edilen yabancı edebi yayınlar sayesinde Osmanlı okurların Batılı yaşamı yakından tanımasını sağlanarak öğrenci ve subaylardan oluşan bir aydın sınıfı ortaya çıkmıştır. Bu aydın sınıfı Genç Türkler olarak 1889 yılında gizli bir örgüt kurarak, padişahın Kanun-i Esasi'nin tekrar yürürlüğe geçirilmesinin istemişlerdir. Muhalif aydın bir grup olarak

ortaya çıkan bu örgütlenme daha sonra adını İttihat ve Terakki olarak değiştirerek yurt içi ve yurt dışı örgütlenme yoluyla etkin olarak muhalefete başlamışlardır (Ergün, 2001: 41).

Ayaklanmalara kadar varan baskılar neticesinde Sultan II. Abdülhamid, 1908 yılında meşrutiyeti yeniden ilân etmiştir.

### **2.2.1.5 İkinci Meşrutiyet Dönemi eğitim kurumları**

“Genç Türkler” in (Jön Türkler) Avrupa’da oluşan eylemleri, Sultan II. Abdülhamid’in tahttan indirilmesine neden olmuş ve 1908 yılında Meşrutiyet bir kez daha ilân edilmiştir. Yapılan baskılarla Kanun-i Esasi’nin ikinci kez yürürlüğe girdiği bu dönem sadece politik alandaki değişimleri yansıtmamakta, düşünce yapısında Avrupalılaştan bir dönemin başlangıcı olmaktaydı. Bu dönemin en karakteristik yaklaşımı, Batılılaşma eğilimleri ve fikirlerinin sistemli bir şekilde toplumun öncelikli sorunu olarak sunulmasıdır (Ergün, 1999: 25).

Bu dönemde eğitim sorunları ateşli tartışmalara sahne olmuş, tecrübelerden yararlanarak eğitim sorunlarının çözülmesi fikrinde ortak buluşma noktasına varılmıştır. Ulusal eğitime önem verilerek, devletin çöküşünün sadece eğitimle kurtarılacağı düşüncesi yerleşmiştir. Bu dönemde sistemli olmasa bile tüm modern fikir akımları ülkeye aktarılmaya çalışılmıştır. Batı ülkelerindeki eğitimle ilgili yayınlar ve yurt dışına giden öğrencilerle araştırmacıların eser ve makaleleri ve çeviri yayınlar pedagoji anlayışını Osmanlı toplumuna entegre edilmeye çalışılmıştır.

İkinci Meşrutiyet döneminde yapılmak istenen değişikliklerle modernize edilen Osmanlı eğitim sistemi, politik çevrelerin bu alana gerekli önemi vermemeleri ve savaş ortamı nedeniyle başarısızlığa uğramıştır (Karakaş, 2000:778). Dolayısıyla eğitim örgütlenmesi, 1839 tarihinden İkinci Meşrutiyet’in ilânına kadar ekleme ve çıkarmalarla küçük çapta değişikliklere uğramasına rağmen aslını korumayı başarmıştır (Aytekin, 1987).

Bu dönemde, eğitim alanında uzmanlaşmış, yetişmiş insanlar ve bu kişilerden oluşmuş kadrolar olmadan ortaya bir şey konulamayacağı vurgulanarak, öncelikli olarak eleman yetiştirme yoluna gidilmiştir. Hazırlanan Geçici İlköğretim Kanunu (Tedrisat-ı İptidaiye

Kanun-u Muvakkatı), dikkat çekici bir özelliği kanun adındaki “geçici” terimidir. Geçici olarak kabul görmesine rağmen, Cumhuriyet döneminde de birçok maddesi yürürlükte kalmış önemli yasalardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bu yasada da, ilköğretim okullarının parasız ve zorunlu olduğu hükmü getirilmiştir. Parasız eğitim ve öğretim ilk olarak bu yasayla onaylanmaktadır (Akyüz, 1999: 232).

İkinci Meşrutiyet döneminden önce bazı illerde özel anaokulları açılmış olup 1908 yılından itibaren yurdun her köşesinde, özellikle de başkent İstanbul’da özel anaokulları oluşturulmuştur. Okulların resmî açılışlarının Balkan Savaşları’nın sona ermesiyle başladığının görüldüğü bu dönemde ilköğretim alanında yapılan çalışmalarda (Kodaman, 1991: 66-70) :

- a) Yasal önlemler olarak ilköğretimde zorunluluğun konulması,
- b) Yönetmelik önlemler olarak merkez ve taşrada ilköğretim örgütlenmesinin başlatılması,
- c) İlkokulların açılması ve sayılarının artırılması,
- d) Eğitimin kalitenin artırılması için sıbyan okullarında yeni yöntemlerin getirilmesi,
- e) Osmanlı tebaasında Müslüman halkın yoğun olduğu bölgelerde ilköğretim çalışmalarına öncelik verilmesi,
- f) Eğitim ve öğretim sisteminde kaliteyi artırmak için halkın ekonomik desteğinin sağlanması,
- g) Taşrada kız öğretmen okullarının açılarak kadın öğretmen sayısının artırılması gibi konularda ciddi düzenlemelere yer verilmiştir.

Maarif-i Umumiye Nizamnamesinden sonra azınlık okullarına yönelik olarak da bazı düzenlemeler yapılmıştır. Osmanlı Devleti, Kanun-i Esasi ile azınlıklara özel öğretim hakkı tanıyarak onları Osmanlılık politikasına uygun şekilde devlete bağlı kılmayı hedef almıştır. Bunun yanı sıra, yasa gereğince din dersi dışındaki derslerin ortak olarak yapılması ile devlet karşıtı eğitim ve öğretim programlarının önüne geçilmek istenmiştir (Sarıoğlu, 2002: 26). Yine aynı yıllarda Müslüman olmayan halka ait okulların düzenlenmesine yönelik olarak yönetmelikler çıkarılarak, azınlık okullarının yönetim, öğretmen gereksinimi, din eğitimi, okul denetimi, harcamaların sağlanması ve dil öğretimi konularında yeni düzenlemeler getirilmiştir.



Bu dönemde yapılan çalışmalar sonucunda; yabancı okullara gitmek isteyen öğrencilerin öncelikle dinî bilgileri öğrenmeleri, bu tür okullarda okutulacak olan ders kitaplarının Maarif Nezareti'nin onayından geçmesi, okul giyimlerinin törelere uygun olması, devletin bu okulları özgürce denetleyebilmesi, öğretmenlerin sicillerinin temiz olması gibi koşullar getirilmiştir. Tüm bu koşullar yerine getirildikten sonra yabancı veya azınlık kesime yönelik okulların açılması izni hükme bağlanmıştır (Akyüz,1999: 238).

### **2.2.1.6 Kurtuluş Savaşı Dönemi eğitim kurumları (1919-1922)**

Kurtuluş Savaşı bu dönemde eğitimi derinden etkilemiştir. Savaşın yoğun dönemlerinde Ankara'da yapılan bir eğitim kongresinde de yapılan görüşmelerden sonra, halkın ulusal kurtuluş davası hakkında bilgilendirilmesi amacıyla halk eğitimi çalışmaları başlatılmıştır. Bu dönemde öğretmenler, değişik alanlarda gelişme ve değişimler hususunda öncülük işlevlerini görmüşlerdir.

1919-1923 ara dönemi, savaş sorunlarının yaşandığı ve eğitimle ilgili çalışmaların arka plana atıldığı bir dönem olmaktadır. Kurtuluş Savaşı döneminde eğitimdeki dönüşümlere, Ankara ulusal hükümeti açısından bakıldığında, eğitimin dönüşümleri ve yönleri şöyle ele alınmaktadır:

- a) Kurtuluş Savaşı, eğitimi etkilemekle birlikte, eğitim de bu mücadeleye destek olmuştur. Öğretmenlerin uyguladıkları protesto mitingleri ile ulusal direnişte büyük gayretler gösterilmiştir.
- b) Mustafa Kemal Atatürk'ün eğitim kongresinde yaptığı konuşmasında, yeni insan tipinin ulusal anlayışta eğitimden geçmiş, toplumun varlığının korunmasında bireysel çıkarlarının üstüne çıkan kısaca toplum için var olacak bireylerin yetiştirilmesi gerektiği düşüncesi eğitim tarihimizde büyük değer arz etmektedir.

Bu dönemdeki eğitim sistemi İstanbul hükümeti açısından değerlendirildiğinde, hükümetin Maarif Nezareti ile aynı prensipte davrandığı, eğitim alanında yapılan her türlü ulusal ve sosyal dönüşüme karşı çıktığı görülmektedir. İstanbul hükümetinin bu alandaki başlıca eylemleri ise şöyle belirtilmektedir:

- a) Maarif Nezareti tarafından İttihat ve Terakki'ye dâhil olduğunu düşünen öğretmenlerin görevlerine son verilmiş,
- b) İstanbul kız öğretmen okulları mezunları, ulusal eylemlere girişirler korkusuyla Anadolu'ya atanmamış,
- c) 1920'de ders kitaplarındaki "Türk" sözcüğünün kaldırılması ve yerine "Osmanlı" sözcüğünün konulması istenmiş,
- d) Maarif Nezareti, talebe ve muallimlerin, Anadolu yeşeren ulusal eylemlerle ilgi göstermeleri ve desteklemelerine engel olmaya çalışmış, ancak bunu başaramamıştır.

Varlık ve yokluk mücadelesi yılları olarak tanımlanacak Kurtuluş Savaşı döneminde ülkede baş gösteren çift başlılık, eğitim yönetiminde de kendini göstermektedir. Ankara'da ulusal iradenin Maarif Vekâleti, İstanbul'da ise Osmanlı Devleti'nin Maarif Nezareti iki başlılığa örnek gösterilebilir. 23 Nisan 1920'de TBMM açıldıktan sonra Maarif Vekâleti örgütlenmiş ve:

- a) Program Heyeti,
- b) İlk Tedrisat Dairesi,
- c) Orta Tedrisat Müdürlüğü,
- d) Hars (Kültür) Müdürlüğü ve
- e) Sicil ve İstatistik Müdürlüğü olarak beş ünite olarak oluşturulmuştur (Akyüz, 2011: 20).

Saltanatın 1 Kasım 1922 tarihinde kaldırılmasından sonra Osmanlı Maarif Nezareti de kapatılmış, Maarif Vekâleti merkez kuruluş olarak geliştirilmiştir. İstanbul Maarif Nezareti'nin kendi bölgesi dışındaki okullar üzerinde herhangi bir etkinliği bulunmamaktaydı. Ancak genelgeler, okul programları ve öğretim araç ve gereçleri yollayarak yardımcı olmaktaydı. İstanbul ve çevresi ile işgal altında kalan iller dışında kalan ve doğrudan Ankara Hükümeti'ne bağlı yerleşim yerlerinde 1920'lerde ilk, orta ve lise dengi okulların, öğrenci ve öğretmenlerin sayısı hakkında kesin ve güvenilir veriler bulunmamaktadır.

Maarif Vekâleti 1921 yılında ilk ve ortaöğretime yönelik olarak hazırladığı yasa tasarısında şu önemli maddelere vurgu yapmıştır (Kapluhan, 2012: 11):

- a) İlkokullar 6 yıldan 4 yıla indirilecek, 4. yıldan sonra 1 yıl da isteğe göre öğretim yapılabilecekti. Bunun yanı sıra gereksinimlere göre yeni bir ilkokul programı yapılabilecekti.
- b) Köy bünyesinde işçi okulları kurulacaktı.
- c) Ortaöğretim de 4 yıl olacaktı, bunun 3 yılı genel öğretim, 1 yılı ise meslekî öğretime ayrılacaktı.

1920 tarihinde eğitim sisteminde rastlanan rahatsız edici bir durum da okulların kapatılması durumu idi. İlkokullar, ilk öğretmen okulları ve liselerin harcamaları İdare-i Hususiye'ye (Özel İdare) bağlı olarak vilâyet tarafından karşılanıyordu. Ancak bu okulların öğretimi ve idaresi ise Maarif Vekâleti'ne bağlıydı. Bu nedenle harcamaları sağlanamayan okullar, vali ve vilayet meclisleri, bazen de halk tarafından kapatılıyorlardı (Ergün, 1997: 14). Bununla birlikte savaşa rağmen okulların eğitim etkinliklerini sürdürebilmelerini sağlamak amacıyla imkânlar dâhilinde gerekli çalışmalarda bulunulmuştur. TBMM'nin kuruluşuyla birlikte başlatılan eğitim girişimleri Türkiye'nin çağdaşlaşmasında önemli bir etken olmuştur.

### **2.2.1.7 Cumhuriyet Dönemi eğitim kurumları (1923 sonrası dönem)**

Cumhuriyet'in 29 Ekim 1923 tarihinde ilânı ile ülkede, eğitim alanında nitelik ve niceliksel olarak köklü değişimlerin yaşandığı bir döneme girilmiştir. Ulusal kimliğin ön plana çıkarıldığı bu dönemde eğitim sistemi Atatürkçü, demokratik nitelikte, laikliğe uygun ve çağdaşlık ilkelerinin esas alındığı bir yapıya dayanmaktadır.

Cumhuriyet dönemi eğitim sisteminin en temel özelliklerini şöyle değerlendirmek mümkündür (Boran, 2000: 305):

- a) Toplumun % 10'luk bir kesiminin bile okuryazar olmaması nedeniyle dönemin politik, kültürel ve hukuki alanlardaki değişimlerinde ve bu durumun kitlelere benimsetilmesinde eğitimin oynadığı rolün önemi anlaşılacak genel eğitime, özellikle de halk eğitimine büyük önem verilmiştir.

- b) Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile 1924 yılında eğitimde birliktelik sağlanarak, bütün okullar Maarif Vekâleti'ne bağlanmış ve medreseler eğitim sisteminden kaldırılmıştır.
- c) Atatürk, bir komutan olarak cephede kazandığı zaferi ve bir devlet adamı olarak siyasî alanda gösterdiği başarıyı, başöğretmen unvanı ile de halkın eğitim düzeyinin yükseltilmesinde bizzat görev alarak taçlandırma gayreti içinde olmuştur.
- d) Eğitim laik bir kimliğe bürünmüştür.
- e) Eğitimde demokratikleşme ön plana çıkmıştır.
- f) Millî tarih bilinci ve dil konularında ulusal bir amaca yönelme başlamıştır.
- g) Toplumun konuşma diline yatkın Latin harfleri kabul edilmiştir.
- h) Kadınların eğitim içindeki yerine önem verilmiş, sağlanan gelişmelerle karma eğitim modeli gerçekleştirilmiştir.
- i) Atatürk ilkelerini özümsemiş, laik, demokratik ve yeni bir insan tipi yetiştirmek eğitim sisteminin önemli hedefleri haline gelmiştir.
- j) “Millî Eğitim” inin geliştirilmesinde Batı’dan gelen uzmanlardan yardım alınmıştır.
- k) 1961 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurulmuş, eğitimde danışılan bir kurum olarak yapılandırılmıştır.
- l) 1961 Anayasası’nın 114. maddesi, yönetimin her türlü eylemlerine karşı yargı yolunu serbest bırakmıştır. Bundan dolayı öğretmenlerin verdikleri sınav notlarına öğrencilerin İdare Mahkemesine itiraz edebilme hakkı doğmuştur.
- m) Eğitim ve öğretimde “şekilsel” tutumlara fazlaca yer verilmesi bazen “öz”ü unutturmuştur.
- n) Eğitim alanına yönelik sorunlar tam olarak çözülememiş, başka sorunlar ortaya çıkmıştır. Öğretim yöntemlerinde fazlaca gelişme sağlanamamış, öğrenci disiplin konularında geçmişten gelen sorunlara kalıcı çözümler getirilememiştir.

Cumhuriyet döneminde eğitim ve öğretim etkinliklerinin çağdaş bir düzleme çekilmesi için çok sayıda inkılâp yapılmıştır. Eğitim alanında görülen birçok yeniliğin içerisinde

en önemlisi, eğitimdeki düzensizliği yok edecek Tevhid-i Tedrisat Kanunu olmuştur. 1923'ten beri devam eden öğretimin birleştirilmesi hususunda yapılan tartışmalar, 1 Mart 1924 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk'ün TBMM'yi açış konuşmasındaki açıklamaları ile başlatılan ve kabul edilen üç yasa tasarısı Meclis'te kesinlik kazanmıştır. Bu yasa tasarısının kapsamında; halifeliğin kaldırılması, Şer'iyeye ve Evkâf Vekâleti'ne son verilmesine ilişkin yasa tasarısı ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu yer almaktadır (Demirtaş, 2008: 158).

3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile Türk eğitim sisteminde önemli dönüşümler yaşanmıştır. Eğitimin birleştirilmesi olarak da nitelenen kanun ile yurdun her bölgesinde yerli, yabancı, azınlıklara ait eğitim ve öğretim hizmeti veren tüm okulları Maarif Vekâleti'ne bağlanmıştır. Daha sonraları bu yasada yer almamasına karşın medreselerin kapatılması da sağlanmıştır. Kanun sayesinde eğitim ve öğretim birliği gerçek anlamda sağlanırken, eğitimde çok çeşitlilik ve ikilik de ortadan kaldırılmıştır(Ergün, 1997: 58-60). Ulusal bir karaktere bürünen eğitim sistemi içerisinde azınlık okullarının durumu da düzenlenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlanan bu okullarda Türkçe, Tarih ve Coğrafya derslerinin Türkçe okutulmasına karar verilmiş, bu okulların misyonerlik faaliyetleri yasaklanmıştır. 1926 tarihinde Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile öngörülen uygulamaların icrası amacıyla “Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun” yürürlüğe konulmuştur. Kanun ile ülke genelinde ilkokulların zorunlu ve parasız olarak olması, Maarif Teşkilatı'nda Dil heyeti, Eğitim Eminlikler, eğitim sisteminin yapısını oluşturacak karar alıcı ve uygulayıcı Millî Talim ve Terbiye Dairesi kurulması kararlaştırılmıştır (Demirtaş, 2008: 161).

Cumhuriyet döneminde eğitim sistemi ile her düzey eğitim basamağında Cumhuriyet ve demokrasi bilincini pekiştirecek siyasî eğitim ile öğrencilerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan genelgelerde “Okullar Cumhuriyet esaslarına sadık kalmayı telkine mecburdur” ve “çocuklarımız kalplerinde ve ruhlarında Cumhuriyet için fedakâr olmak mefkûresini taşımalıdır” ifadeleri yer almaktadır. 1931 tarihli bir başka genelgede ise “Her dersin amacı öğrencileri, Millî hayata intibak ettirmek ve onları Türk milletine ve Türkiye Cumhuriyeti'ne azami derecede bağlı ve azami derecede faydalı birer vatandaş haline getirmektir” şeklinde ifade edilerek eğitimden beklenen amaçlara değinilmiştir. Genelgelerin içeriğine bakıldığında cumhuriyet fikrinin toplumda yerleşmesinin ve

vatandaşların eski düzenden koparak demokratik, laik toplum yapısını benimsemelerinin amaçlandığı görülmektedir (Millî Eğitim Dergisi, 2003:103).

Mustafa Kemal Atatürk ile diğer yöneticileri eğitim bakışları karşılaştırıldığında Atatürk'ün eğitim politikasının büyük farklılık gösterdiği görülür. O dönemin ortak yaklaşımı olarak ulusların kendi eğitim felsefelerini hayata geçirdiklerini ve bu felsefeyi eğitim sistemlerine entegre etme gayretini görmekteyiz. Başka bir ifadeyle, totaliter devletler kendilerine özgü eğitim politikalarını oluştururken dini temel öge olarak merkeze almışlar ve eğitim sistemlerini din temelli sistem üzerine kurmuşlardır. Bunun örneğini Osmanlı Devleti'nde de görme imkânı vardır. Atatürk, toplumu iyi analiz ederek, tüm bunları göz önünde bulundurarak eğitimin “tekçi” olmamasına özen göstermiş, yeni Türk eğitimini oluştururken, eğitimde farklı etkenlerin de oluşmasına, çok unsurlu bir yapıya sahip olmasına önem vermiştir. Atatürk eğitim politikalarının geliştirilmesinde Türk eğitim sisteminin temelini akıl ve bilimin konulmasında çok ciddi çalışmalarda bulunmuştur. Bu gayret Atatürkçü düşünce sisteminin katı bir öğreti olmadığı, akla ve fenne önem veren bir yapıyı gerçeğini ortaya koymaktadır. Mustafa Kemal Atatürk 27 Ekim 1922 tarihli konuşmasındaki; “Çocuklarımıza ve gençlerimize vereceğimiz öğrenimin sınırı ne olursa olsun, onlara esaslı olarak şunları öğreteceğiz: 1-Millîyetine, 2-Türkiye Devleti'ne, 3-Türkiye Büyük Millet Meclisine düşman olanlarla mücadele gereği. Bireyleri bu mücadele gerekleri ve araçlarıyla donanmayan milletler için yaşama hakkı yoktur. Mücadele, mücadele gerekir” (Yücel, 1993:9) ifadesiyle, eğitimin önemini ve eğitimin temel görevinin yeni kurulan Cumhuriyetin varlığını sürdürmesi olarak belirtmiştir.

Yeni kurulan devletin temellerini güçlendirmek, toplumun eğitim kalitesini yükseltmek ile mümkün olacağı gerçeğinden hareketle Cumhuriyet döneminde laik ilkelere göre düzenlenen eğitim sisteminde gerçekleştirilen yenilik ve gelişmeleri şöyle özetleyebiliriz (Oğuzkan, 1966: 132):

- a) Karma eğitim esas alınmıştır.
- b) Türk Harfleri Hakkındaki Kanun 1928'de kabul edilerek resmî ve özel tüm gazete ve dergiler yeni Türk harfleri ile çıkmaya başlamıştır.
- c) Halka dönük okulların açılmasıyla okuma ve yazma öğretme çalışmaları hızlandırılmıştır.

- d) Yeni harflerin kabul edilmesinden sonra tarih ve dil çalışmaları başlatılmıştır.
- e) Osmanlı Devleti'nden kalan sıbyan mektepleri ve iptidai mektepleri ile yürütülen temel eğitim ve halkın okuma-yazma eğitimi oranlarında ilerleme sağlanamamış, bundan dolayı cumhuriyetin ilanı ile ilköğretim üzerinde en çok durulan konu olmuştur. İlköğretimdeki çabaları artarak sonraki yıllarda da görmekteyiz.
- f) Devletin aslî görevleri arasında sayılan eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, ilköğretimin herkese açık ve parasız hale getirilmesi gayretleri devam etmiştir.
- g) Okuryazar oranının artırılması ve toplumun eğitim seviyesinin artırılması için yapılan çalışmaların olumlu sonuçları 1923-1938 arasında gözle görülür sayısal artışlar ile ortaya konulmuştur.
- h) İlköğretim alanındaki sayısal gelişmelerdeki artış yeterli görülmeyerek, ilk ve ortaokul eğitim programlarında Cumhuriyetin gereklerine uygun yeni düzenlemelere gidilmiştir. Bu yöntemle çağdaş ve yaygın eğitimin halka inmesi hedeflenmiştir.
- i) Sultanî denilen ortaöğretim kurumlarının adı lise olarak değiştirilmiş, bir devreli liselere 1924 yılında ortaokul denilmiş, günümüz ortaöğretim modeline yakın 3 yıl ortaokul ve 3 yıl lise eğitimi şeklinde ortaöğretim yapılandırılmıştır.
- j) 1926-1927 eğitim öğretim yılından itibaren ortaöğretimde yatılı öğrenciler hariç eğitim ücreti alınmamaya başlanmıştır.
- k) Cumhuriyetin ilkelerine uygun olarak ilköğretim programlarında yapılan değişiklikler ortaöğretim programlarında da yapılmıştır. Yeni ders kitapları bu doğrultuda hazırlanmıştır.
- l) Ulusal kimliği destekleyecek Türkçe ve edebiyat derslerine ağırlık verilmiş, Arapça ve Farsça dersler kaldırılarak, liselerde ilk defa olarak sosyoloji dersi ders programına dâhil edilmiştir.
- m) Cumhuriyet döneminde ülkenin ihtiyacı olan yetişmiş teknik eleman ihtiyacının karşılanması için meslekî ve teknik eğitim alanında da önemli gelişmelere gidilmiştir. Atatürk'ün desteği ile meslek okulları Yüksek Öğretim Dairesine, Erkek Sanat Okulları da Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Meslekî ve teknik eğitim modeli içindeki okullarda kültür dersleri artırılarak yeni meslek dersleri eklenmiştir.

- n) Yurt dışından getirtilen öğretmenlerle öğretmen açığı giderilmeye çalışılmış ve eğitim öğretimde kalite arttırılmıştır.
- o) Öğretmen sayılarının azlığı nedeniyle yeni eğitim politikaları düşünülmüş ve Köy Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri uygulamalarına geçilmiştir.

Atatürk düşüncesinde karma eğitim, cinsiyete dayalı geleneksel yaşam alanlarının ayrımını yok ederek çağdaşlık kazanmaya yönelik toplumsal değişimin etkin bir aracı olarak değerlendirilmiştir. Atatürk'ün yaptığı inkılâbın temel unsurlardan olan eşitlik düşüncesi karma eğitimi doğal olarak beraberinde getirmiştir. Bunun yanı sıra, Osmanlı Devleti döneminden Cumhuriyet'e geçiş olan 1918-1923 arasındaki dönemde yaşanan Kurtuluş Savaşı da kadın ve erkek için yaşam alanlarındaki farklılığı zaten ortadan kaldırmış ve beraberlik ile işbirliği sürecine geçişin zeminini hazırlamıştır.

19. yüzyılın sonlarına doğru kadınların eğitimde fırsat eşitliğini sağlamada itici güç yaygınlaşan kız okulları olmuştur. Karma eğitim uygulaması 1973 yılında yasalaşan 1739 sayılı Millî Eğitim Kanunu'nda yer almıştır. Karma eğitimin Türk eğitim modelinin temel ilkeleri arasında olduğu vurgusu her zaman yapılmıştır. Karma eğitim konusu Kanun'da "Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkân ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir" şeklinde ifade edilmiştir. Eğitim sistemimizde karma eğitimin ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde günümüze kadar uygulanmış olmasına ek olarak ortaöğretim seviyesinde sadece kız veya erkek öğrencilerin gidebilecekleri okulların da açılmasına fırsat tanınmıştır.

Avrupa Birliği üyeliği yolunda önemli kazanımlara imza atan Türkiye'de 1997 yılında alınan kararlar doğrultusunda, temel eğitimin süresi 5 yıldan kesintisiz 8 yıla çıkarılmıştır. Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçiş ile İmam Hatip Ortaokulları, Anadolu Liselerinin ortaokulları ve diğer ortaokullar kapatılarak kesintisiz zorunlu eğitime geçilmiştir. Temel eğitimin 8 yıla çıkarılması ile tüm öğrenciler 6 yaşından 14 yaşına kadar olan dönem içinde karma eğitimin içinde zorunlu olarak tutulmuştur. Ortaöğretim seviyesinde hizmet veren kız ve erkek okulları karma eğitime yönelmek zorunda kalmıştır. Karma eğitim uygulamalarındaki bu ısrarın nedeni Cumhuriyet ideolojisiyle yakından ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. Atatürk'ün bilimselliği yol gösterici



olarak alan felsefesi, toplumsal alanın her düzeyinde olduğu gibi Türk eğitim sisteminin yapılandırılmasında da ön planda tutulmuştur. Gelişmiş ülkelerin toplum yapısına bakıldığında eğitim sistemlerinde bilimi ön plana aldıkları ve toplumsal yapılarını bu paralelde organize ettikleri görülmektedir. Bu anlamda Atatürk'ün ileri görüşlülüğü ve bilime verdiği önem daha da anlam kazanmaktadır (Oğuzkan, 1966: 128).

Temel eğitimin ilk basamağı olarak kabul edebileceğimiz okul öncesi eğitime bakıldığında ise; 1992 yılında yasalaşan 3797 Sayılı Kanun ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün kurulduğu görülür (Şahin, 2005:7).Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün kurulmasını takiben1993-1997 yılları içerisinde dört yılda okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranına ait sayısal veriler incelendiğinde, % 4.9'dan % 8.9'a yükseldiği görülmektedir (Başal, 2005: 42). Türkiye'de 1997 yılında kabul edilen Özel Eğitim Kanunu hem engelli bireylerin eğitimde fırsat eşitliğine hem de okul öncesi eğitimdeki çalışmalara destek verici niteliktedir. Kanunla erken çocukluk döneminde özel eğitim gereksinimi duyan bireylerin okul öncesi eğitimleri zorunlu hale getirilmiş, ailelerin bilinçlendirilmesi, evde, hastanede, özel eğitim merkezlerinde devlet desteği ile yapılması hüküm altına alınmıştır.

Günümüzde okul öncesi eğitime yönelik eğitim hizmetlerinin; % 90'ı Millî Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulu ve anasınıflarında, % 10'u ise SHÇEK Kreşleri ve Kamu Kurum ve Kuruluşları bünyesinde faaliyet gösteren çocuk bakımevi ve sosyal tesislerinde verilmektedir. Türkiye genelinde 2005 yılı okul öncesi okullaşma oranı % 17 iken 2014 yılında bu oran % 27,7 olarak gerçekleşmiş, günümüze kadar sürekli bir artış göstermiştir (Titiz, 2005: 34). Son üç yılın okul öncesi eğitim istatistikleri yönelik veriler Çizelge 2.1'de gösterilmektedir:

**Çizelge 2.1:** 2012-2013-2014-2015 Yıllarındaki Okul Öncesi Eğitime Ait Okul Sayıları, Öğrenci Sayıları ve Öğretmen Sayılarına Ait Veriler

Yılı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
2011-2012	28.625	1.169.556	55.883
2012-2013	27.197	1.077.933	62.933
2013-2014	26.698	1.059.495	63.327
2014-2015	26.972	1.156.661	68.038

Kaynak: MEB Stratejik Araştırma Merkezi 2013-2014 İstatistikleri

2011-2012 eğitim öğretim yılında, 5 yaş grubundaki okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranı % 65,69 olarak gerçekleşmiştir. 2012-2013 eğitim öğretim yılında bu oran % 55,35'e 2013-2014 eğitim öğretim yılında ise 43,49'a gerilediği görülmektedir. 5 yaş düzeyinde okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranındaki azalmanın sebebi olarak ilköğretim birinci sınıfa kayıt olma yaşının 60 aya çekilmesi değerlendirilebilir. Okul öncesi eğitim öğrencilerin ilköğretime hazırlanması için önemli bir basamak teşkil etmektedir. Türkiye'de okul öncesi eğitimin zorunlu temel eğitim kapsamına alınmasına ilişkin çalışmaların yürütüldüğü haberleri de eğitim basınında yer almaktadır.

## 2.2.2 Millî Eğitim Temel Kanunu

Bütün kamusal alanlarda olduğu gibi eğitim alanındaki faaliyetlerin de devletin önderliğinde yürütülmesi Türk tarihinin genel bir görüntüsüdür. Birçok ülkede kabul gören yaygın görüş temel eğitimin devlet eksenli ve desteği ile yürütülmesidir. Cumhuriyet'in 29 Ekim 1923 tarihinde ilanını takiben 1924 yılında kabul edilen anayasada ilköğretim eğitimi "*her yurttaş için zorunlu ve parasızdır*" ilkesi tekrarlanarak kabul edilmiştir. Cumhuriyet döneminde eğitim sisteminin idarî teşkilatlanması Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile gerçekleştirilmiştir. Eğitim birliğinin sağlanmasında önemli bir yasal düzenlemedir.

Türk millî eğitim sisteminin idari teşkilat yapısı düzenleyen mevzuat 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanun'dur. Bu kanun 1926'da çıkarılmış olup bu anlamda çıkarılan ilk yasa olması açısından önem arz etmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının bünyesinde eğitimin şekillenmesinde önemli görev ve sorumluluk üstlenen Talim ve Terbiye Dairesi ilk defa bu kanunda yer almış ve Bakanlık bünyesine bağımsız bir daire olarak eklenmiştir. Program geliştirme çalışmaları bu kurul marifetiyle yapılmış ve eğitim sistemine müfredat kavramı yerleştirilmiştir. Eğitim şuralarında tavsiye niteliğinde birçok karar alınmış olmasına rağmen bu kararlar bağlayıcı olmamış, Talim ve Terbiye Kurulundaki yapılanma ile millî eğitim politikalarının belirlenmesi çalışmalarında bulunulmuş ve günümüze kadar çok fazla içerik değişikliği göstermemiştir (Odabaşı, 2014: 80-81).

1928’de çıkarılan bir yasa ile de yeni alfabeğe geçilmiştir. Türkçe’ ye uygun olmadığı belirtilen Arap harflerinin yerine, pek çok ülkede kullanılan ve öğrenilmesinin daha kolay olduğu açıklanan Latin harfleri kullanılmaya başlanmıştır.

1940’ta yürürlüğe konulan 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu ile de dünyada çok az örneğini görebileceğimiz, kendine özgü bir nitelik taşıyan Köy Enstitüleri kurulmuştur. Faydacı eğitim felsefesine dayanılarak tasarlanan Köy Enstitülerinin kurulma amacı ülke nüfusunun büyük kısmının yaşadığı kırsal kesim insanlarına temel eğitim hizmetini götürmek, bunun yanında kırsal alandan başlayacak bir üretim hareketinin tohumlarını atmaktır. Köy enstitülerinin programlarında 1947 yılında değişikliğe gidilmiş, 1954’te çıkarılan 6234 sayılı yasayla bu okullar ilk öğretmen okullarıyla birleştirilmiştir. 1961 yılında da eğitim sisteminde önemli bir boşluğu dolduran 222 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu” ilköğretimi bir çerçevede tamamlayan ilk yasa olmuştur. Türk millî eğitimini bir bütün olarak kapsayan ve bütünselliğini her yönü ile belirleyen mevzuat ise 1973 yılında çıkarılan “Millî Eğitim Temel Kanunu” olmuştur.

14.06.1973 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak uygulamaya giren 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu millî eğitimin genel amaçlarını, temel ilkelerini, genel yapısını, öğretmenlik mesleğini, okulları, eğitimde kullanılacak her türlü malzemenin devlet tarafından tesis edilmesinde devletin sorumluluğunu ön plana çıkaran bir yasa olmuştur.

### **2.2.3 Türk Millî Eğitim Sisteminin genel yapısına bir bakış**

Toplumdaki en küçük bireyden en yaşlı bireye kadar indirgenecek eğitim politika ve uygulamalarının bir neticesi olan eğitim sistemimizin iki ana bölümden oluştuğunu görmekteyiz. Bunlar yüz yüze yapılan eğitimin yürütüldüğü örgün eğitim ve hayat boyu öğrenmeyi destekleyen yaygın eğitim faaliyetleridir (Millî Eğitim Temel Kanunu, Madde 18).

#### **2.2.3.1 Örgün Eğitim**

Eğitim kurumlarında, belli yaş ve gelişim grubunda yer alan bireyler için daha önceden hazırlanmış plan, programa göre yürütülen sistemli bir eğitimidir. Örgün eğitimin çatısında okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları yer alır.

### 2.2.3.1.1 Okul Öncesi Eğitim

İlköğretime hazırlık ve erken eğitim evresini kapsayan okul öncesi dönem, çocuğun çevresini araştırmaya ve tanımaya başladığı, dış dünyayla iletişime geçmeye hazır olduğu, hayal gücünün tavan yaptığı ve sorgulayıcı davranışların ön planda olduğu, üyesi olduğu toplumun değer yargılarını ve kültür yapısına ait norm ve alışkanlıklarını kazanmaya başladığı, yaşamı boyunca kendisine eşlik edecek kişiliğinin temellerinin atıldığı bir evre olmaktadır. Bu süreçte bilgilerin nasıl öğretileceğine ait yöntemler önem kazanmaktadır. Bu dönemde çocuklara, neden-sonuç ilişkilerini kurabilen, sorunları tanıyıp çözüm üreten; yaratıcılıklarını kullanarak, yaşayarak ve yetilerini geliştirebileceği öğrenme ortamlarının sunulması çok önemlidir (Kefi, Çeliköz ve Erişen, 2013: 300).

Millî Eğitim Temel Kanununda okul öncesi eğitim, zorunlu temel eğitim çağına gelmemiş çocuklara yönelik velilerin isteği doğrultusunda sunulan bir eğitim basamağı olarak ifade edilmektedir (Millî Eğitim Temel Kanunu, madde 19). İlköğretim öncesi eğitim basamağında okul öncesi eğitimi bağımsız anaokullarında, ilkokul bünyesindeki anasınıflarında, sosyal hizmetlere bağlı eğitim kurumlarında, bakımevi ve kreşlerde verilmektedir. Okul öncesi eğitiminin amaçları bulunmaktadır bu amaçların gerçekleştirilmesindeki görevler ise Millî Eğitim Temel Kanunu'nda şu şekilde ifade edilmiştir (Millî Eğitim Temel Kanunu, madde 20):

- a) Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
- b) Onları ilköğretime hazırlamak,
- c) Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak,
- d) Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

Çocukların okul öncesi eğitime başlama yaşları anaokulları ve anasınıflarına göre değişmektedir. Bağımsız anaokullarında ve uygulama anasınıflarında eğitim 37-66 ay arasındaki çocukları, ilkokullar bünyesinde yer alan anasınıflarında ise 48-66 ay arasındaki çocukları kapsamaktadır (MEB, 2013: 12). Okul öncesinde eğitim verecek okullar anaokulu, uygulama sınıfı, anasınıfı şeklinde bağımsız veya bir okul bünyesinde kurulabilmektedir. Son on yılın okul öncesi eğitim istatistiklerine bakıldığında okul

öncesi eğitimde hem öğretmen sayısında hem de öğrenci sayısında sürekli bir artış görülmektedir.

**Çizelge 2.2:** Okul Öncesi Eğitim Türünde Öğretim Yılına Göre Okul Sayısı, Öğretmen Sayısı, Şube Sayısı ve Öğrenci Sayıları

Eğitim Yılı	Okul Sayısı	Öğretmen			Şube	Öğrenci		
		Toplam	Erkek	Kadın		Toplam	Erkek	Kadın
2004/2005	15 978	22 152	1 161	20 991	31 547	434 771	226 959	207 812
2005/2006	18 539	20 910	1 167	19 743	31 511	550 146	286 347	263 799
2006/2007	20 675	24 775	1 181	23 594	36 654	640 849	334 252	306 597
2007/2008	22 506	25 901	1 218	24 683	40 857	701 762	366 209	335 553
2008/2009	23 653	29 342	1 644	27 698	45 030	804 765	421 033	383 732
2009/2010	26 681	42 716	2 069	40 647	53 235	980 654	511 127	469 527
2010/2011	27 606	48 330	3 414	44 916	57 707	1115818	580 296	535 522
2011/2012	28 625	55 883	2 954	52 929	61 937	1169556	607 052	562 504
2012/2013	27 197	62 933	3 620	59 313	61 920	1077933	562 179	515 754
2013/2014	26 698	63 327	3 387	59 940	63 273	1059495	555 194	504 301
2014/2015	26 972	68 038	4 070	63 968	67 387	1156661	607 247	549 414

Kaynak: MEB, Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, 2014-2015, Ankara

### 2.2.3.1.2 İlköğretim

Zorunlu eğitimin ilk kademesi olan ilköğretimde hedef, erken çocukluk yaşlarından itibaren bireyleri etkili bir rehberlik ve danışma hizmeti ile ilgi, yetenek, gelişim ve öğrenme özellikleri doğrultusunda toplum içindeki yaşama ve bir üst öğrenim kurumu olan ortaöğretime hazırlamaktır. Bu amaca ulaşılması için bedensel, ruhsal, sosyal açılarından sağlıklı, çağdaş, demokratik her şeyden önce iyi bir insan, duyarlı bir vatandaş olmanın temellerini oluşturmak gerekmektedir. Temel eğitim sadece eğitim sistemini değil toplumun bütün yapısını etkileyen bir bütünlüğe sahiptir. Devletin aslı görevleri arasında kabul görmüş zorunlu eğitim ve zorunlu eğitime ait uygulamaların düzenlenmesi bu açıdan önem kazanmıştır (Aslan, Yıldırım, 2013: 5). İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun birinci maddesi ilköğretimin tanımlaması niteliğindedir. Bu madde : "İlköğretim, kadın erkeğin bütün Türklerin millî gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir." (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Madde 1) şeklinde ifade edilmiştir. Bu maddede belirtilen amacı gerçekleştirmek için temel eğitime ait ilk iki basamak 4 yıl süreli ilkokul ve 4 yıl süreli ortaokul oluşumu eğitim sistemimize 30.03.2012'de yapılan bir değişiklikle getirilmiştir (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Madde7).

Millî Eğitim Temel Kanunu zorunlu eğitim yaş çağını 6-13 yaş olarak öngörmüştür. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği eylül ayı sonunda başlayıp 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda bitmektedir (Millî Eğitim Temel Kanunu, madde 22). İlköğretim amaç ve görevleri millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak (Millî Eğitim Temel Kanunu, madde 23):

- a) Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu millî ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek,
- b) Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır.

Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 25. maddesinde 11.04.2012 tarihinde değişikliğe gidilerek;

“İlköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli, zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarından oluşur. Ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarında lise eğitimini destekleyecek şekilde öğrencilerin yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçimlik dersler oluşturulur. Ortaokul ve liselerde, Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamberimizin hayatı, isteğe bağlı seçmeli ders olarak okutulur. Bu okullarda okutulacak diğer seçmeli dersler ile imam-hatip ortaokulları ve diğer ortaokullar için oluşturulacak program seçenekleri Bakanlıkça belirlenir.” (İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Resmî Gazete, 11.04.2012:28261) şeklinde ifade edilerek mevcut ilköğretim okulları yeniden düzenlenmiştir. Düzenleme ile 4+4 olarak kabul gören ilkokul 4 yıl, ortaokul kademesi 4 yıl olarak yapılandırılmıştır. Son on yıldaki ilköğretim seviyesinde okullaşma oranlarına bakıldığında zorunlu eğitimin sekiz yıl olduğu ve on iki yıl olduğu dönemlerin karakteristik özelliğinin okullaşma oranlarının günümüze kadar artış gösterdiği görülmektedir.

**Çizelge 2.3:** İlkokul, Ortaokul Okul Türlerinde ve Öğretim Yılına Göre Okul Sayısı, Öğretmen Sayısı, Öğrenci Sayısına Ait Veriler

Eğitim Yılı	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Türü
2004/2005	35.611	401.288	10.565.389	İlkokul
2005/2006	34.990	389.859	10.673.935	
2006/2007	34.656	402.829	10.846.930	
2007/2008	34.093	445.452	10.870.570	
2008/2009	33.769	453.318	10.709.920	
2009/2010	33.310	485.677	10.916.643	
2010/2011	32.797	503.328	10.981.100	
2011/2012	32.108	515.852	10.979.301	
2012/2013	29.169	282.043	5.593.910	
2013/2014	28.532	288.444	5.574.916	
2012/2013	16.987	269.759	5.566.986	Ortaokul
2013/2014	17.019	280.804	5.478.399	
2014/2015	16.969	296.065	5.278.107	

Kaynak: MEB, Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, 2014-2015, Ankara

### 2.2.3.1.3 Ortaöğretim

Zorunlu eğitimin son basamağını ortaöğretim oluşturmaktadır. Türk Millî Eğitim Sisteminde ortaöğretim dört yıl süreyle zorunlu olarak uygulanan bir eğitim seviyesidir. Ortaöğretim örgün eğitim ve açık öğretim şeklinde uygulanmaktadır. Bu okulları tamamlayarak mezun olanlara ortaöğretim diploması verilmektedir (İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, madde 26). İlköğretim sonrası her öğrenci, ortaöğretime geçiş yaparak eğitimlerini tamamlamak zorundadır. Bu zorunluluk örgün eğitim kurumlarında ya da örgün eğitimin dışına çıkan bireyler için ise açık lise eğitimi ile tamamlanmaktadır. Ortaöğretimde genel ortaöğretim kurumları üniversite eğitime hazırlık amacını güderken meslekî ve teknik ortaöğretim kurumları ise üniversite eğitime hazırlığın yanı sıra ara eleman yetiştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Ortaöğretimin amaç ve görevleri şu şekilde sıralanabilir (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Madde 7):

- a) Öğrencileri bedenî, zihnî, ahlâkî, manevî, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştirmeyi, demokrasi ve insan haklarına saygılı olmayı, çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlamayı,
- b) Öğrencileri ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vererek yükseköğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlamayı,
- c) Eğitim ve istihdam ilişkilerinin Bakanlık ilke ve politikalarına uygun olarak sağlıklı, dengeli ve dinamik bir yapıya kavuşturulmasını,
- ç) Öğrencilerin öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularının geliştirilmesini,
- d) Öğrencilere çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazandırmayı,
- e) Öğrencilere yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi kazandırmayı,
- f) Öğrencilerin dünyadaki gelişme ve değişimleri izleyebilecek düzeyde yabancı dil öğrenebilmelerini,
- g) Öğrencilerin bilgi ve becerilerini kullanarak proje geliştirerek bilgi üretebilmelerini,
- ğ) Teknolojiden yararlanarak nitelikli eğitim verilmesini,
- h) Hayat boyu öğrenmenin bireylere benimsetilmesini,
- ı) Eğitim, üretim ve hizmette uluslararası standartlara uyulmasını ve belgelendirmenin özendirilmesini amaçlar.

Ortaöğretim seviyesinde okul çeşitliliği 2013 yılından itibaren azaltılmaya başlanmış olup okul dönüşümleri 2014 yılında tamamlanmıştır. Okullarda verilen eğitim türüne göre okullara isimlendirme yapılmaktadır. Ortaöğretim kurumlarından akademik eğitimi önde tutan okullara Fen Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri, Anadolu Liseleri, Özel Temel Liseleri; sanat ve spor eğitimi veren ortaöğretim kurumlarına, Güzel Sanatlar Liseleri ve Spor Liseleri; meslekî ve teknik eğitim veren ve ara eleman yetiştiren ortaöğretim kurumlarına ise Anadolu İmam-Hatip Liseleri ve İmam-Hatip Liseleri, Meslek Liseleri, Teknik Liseler, Anadolu Meslek Liseleri, Anadolu Sağlık Meslek Liseleri, Anadolu



Teknik Liseleri Meslekî ve Teknik Eğitim Merkezleri ve Çok Programlı Liseleri örnek gösterebiliriz.

Genel ortaöğretim kurumları daha çok meslek edindirmenin dışında akademik eğitim veren ortaöğretim kurumlarıdır. Bu okul türlerinde son on yılın sayısal verilerine bakıldığında öğrenci sayısındaki artışa rağmen okul sayısının azaldığı bu azalmanın özellikle okul dönüşümlerinin yapıldığı 2014 yılında azalma yönünde değişim gösterdiği görülmektedir.

**Çizelge 2.4:** Genel Ortaöğretim Okul Türü ve Öğretim Yılına Göre Okul Sayısı, Öğretmen Sayısı, Öğrenci Sayısı ve Mezun Olan Öğrenci Sayısı Verileri

Eğitim Yılı	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Mezun Sayısı
2004/2005	2.939	93.209	1.937.055	379.511
2005/2006	3.406	102.581	2.075.617	410.109
2006/2007	3.690	103.389	2.142.218	465.809
2007/2008	3.830	106.270	1.980.452	213.506
2008/2009	4.053	107.789	2.271.900	366.444
2009/2010	4.067	111.896	2.420.691	399.478
2010/2011	4.102	118.378	2.676.123	392.064
2011/2012	4.171	122.716	2.666.066	380.548
2012/2013	4.214	119.393	2.725.972	388.522
2013/2014	3.744	117.353	2.906.291	429.943
2014/2015	3.955	123.160	2.902.954	-

Kaynak: MEB, Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, 2014-2015, Ankara

Meslek edindirme amacını yanında üniversiteye hazırlık amacını da ön plana almış meslek liselerine ait son on yıl verilerinin incelenmesinde ise okul sayısını son üç yılda arttığı görülür. Bu artışta okul dönüşümleri etkili olmuştur. Aktif öğrenci ve mezun sayılarındaki fazlalaşma okullaşma oranlarının artmasına ve genç nüfusta yaşanan artışlara yorulabilir.

**Çizelge 2.5:** Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Okul Türü ve Öğretim Yılına Göre Okul Sayısı, Öğretmen Sayısı, Öğrenci Sayısı ve Mezun Olan Öğrenci Sayısı Verileri

Eğitim Yılı	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Mezun Sayısı
2004/2005	3.877	74.405	1.102.394	211.323
2005/2006	4.029	82.736	1.182.637	235.219
2006/2007	4.244	84.276	1.244.499	263.726
2007/2008	4.450	84.771	1.264.870	108.235
2008/2009	4.622	88.924	1.565.264	182.450
2009/2010	4.846	94.966	1.819.448	263.416
2010/2011	5.179	104.327	2.072.487	314.448
2011/2012	5.501	113.098	2.090.220	332.154
2012/2013	6.204	135.502	2.269.651	339.270
2013/2014	7.211	161.288	2.513.887	426 866
2014/2015	5 106	175 218	2 788 117	-

Kaynak: MEB, Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, 2014-2015, Ankara

### 2.3 Eğitimde Yeniden Yapılanma

Günümüzde küreselleşmeye bağlı olarak özellikle teknoloji başta olmak üzere her sahada çok hızlı bir değişime şahit olmakta bunun yansımalarını ekonomi, politika gibi alanlarda görmekteyiz. Yaşadığımız çağda bilginin toplanması, işlenmesi, iletilmesi, kullanılması gibi süreçlerin çok kısa sürede gerçekleştirildiği, bilgidan beklenen faydaya kısa sürede ulaşıldığı bilinen bir gerçektir. Küreselleşme bütün dünyada etkisini gösteren bir olgu olarak toplum yaşamını etkilemekte buna bağlı olarak ulusların eğitim sistemlerinde de değişime neden olmaktadır. İnsan topluluklarının değişime ayak uydurma bilincine bağlı olarak, birçok toplum bu süreçte kendini uyarılama girişimi içinde olmaktadır. Bilgi toplumundaki hızlı değişim ve insanların değişime ayak uydurma çabası eğitime yönelik beklentilerin de yüksek olmasına neden olmaktadır. Günümüzde ananevi maarif anlayışı bu değişim hızına yetişmekte yetersiz kalmaktadır. Toplumların, eğitim politikaları, hedefleri, eğitim örgütlerinin yapısı ve görevlerinde, eğitim içeriklerinde köklü birçok iyileşme, yenileşme ve dönüşümü planlı bir şekilde hayata sokmaları zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır (Fındıkçı, 2001: 21-22).

Eğitim sürecinden etkilenen ve gelecekte de insanlığı etkileyecek ekonomi, nüfus, demokrasi, politika kavramlarının da yüzyılımızın değişen değerleri olarak ele alınması toplumsal gelişmede önemli bir basamak olacaktır (Oktay, 2001). Toplum refahının arttırılması, duyarlı ve üretken bir topluluk oluşturulması için gelecekte eğitimden beklenen değerler dizisi şu şekilde bir çizelgede gösterilebilir:

**Çizelge 2.6:** Geleceğin İnşasında İnsanların Eğitimden Beklediği Gereksinimler

<b>Temel Felsefe</b>	<b>Öğrenmeyi Öğrenme</b>
	Küresel bakış açısı
	Ulusal ruh ve değerlerin benimsenmesi, kültürel kimlik kazanılması ve iyi yurttaş olma
	Yarışma güdüsü ve girişimci olma
	Problem çözme becerisi
	İletişim kurabilme yeteneği
	Ekip çalışmasını öğrenme
	Ekonomik çevreyi anlama
<b>Kapsam</b>	Öğrencilere anlayabilecekleri basit bir yöntemle doğru ve özlü bilgilerin verilmesi
<b>Müfredat</b>	Beceriler, toplumsal değerler ve verilen bilgiler arasında bir denge kurulması
	Ders programında çoklu zekâ kuramı doğrultusunda yaratıcılığa, ahlakî değerlere, dil eğitime, fen bilimlerine, bedensel gelişme, bilimsel gelişmelere, sosyo-politik konulara dengeli bir biçimde yer verilmesi
	Öğrencilerin gelecekteki iş yaşamına hazırlanmaları
	Soyut ve somut etkenlere yönelik derslerin süreleri arasında bir denge sağlanırken, konularda çağdaş gelişmelere yer verilmesi
<b>Alt yapı</b>	Var olan alt yapının daha etkin kılınması için okullar, öğretmenler, eğitim araç ve gereçleri gibi tüm kaynakların eğitim sisteminde daha rasyonel kullanılması

Kaynak: TÜSİAD. 1999 Türkiye’de Meslekî ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması. Doç.Dr.Ali Şimşek, İstanbul (s.106-107)

Çizelgede de görüldüğü üzere eğitimin felsefesinde, eğitimin amacında, eğitimin doğasına, bilimsel bilginin sahip olduğu değere, öğrenme ortamlarının yapı ve işleyişine yönelik bir yaklaşım, yeni değerler dizisi eğitimin günümüzde yeniden ele alınıp çağdaş bir yorumunu gerektirmektedir (Özden, 1999: 22-24). Eğitimin tüm toplumlarda olduğu gibi Türkiye’de de ekonomi ve toplumsal kalkınmanın itici gücü olduğu bilinmesine rağmen eğitim sistemimiz, yönetim kaynaklı ya da işleyişinden kaynaklanan yapısal sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu temel sorunlara çözüm bulunmadıkça Türkiye’nin eğitim yapısında istenilen gelişmelerin ve Avrupa Birliği müktesebatına uyumun gerçekleşmesi mümkün olmayacaktır.

Bilgi toplumunda eğitim, toplumların birbirlerine sınırlar koyduğu ve aralarında etkileşimin az olduğu dönemlerdeki gibi, belli değerleri tekrarlayarak bir sonraki kuşaklara aktarılmasının yanında yeni şeyleri üreterek toplumun gelişmesine artı değer katan bireylerin yetişmesini temel amaç olarak benimsemektedir (Erdoğan, 2002).

20. yüzyıldan günümüze aktarılan ve eğitim ile ilişkili değerlere bakıldığında küreselleşme, çok dil ve çok kültürlü anlayış, hayat boyu öğrenme, öğrenmeyi öğrenmiş bireyler, öğrenen merkezli eğitim yaklaşımlarının ciddi olarak ele alınması toplum yararına olacaktır Bilgi toplumunun gereği olarak eğitim sistemimizin her aşamasında yapılan ölçme ve değerlendirme etkinliklerini, ezberlenmiş bilgiyi ölçen teknikler olmasından çıkarıp, bilginin özümsemesi, amacı doğrultusunda kullanım için değerlendirilmesi, bilgiden bilgi ve ürün üretme sürecine yönlendiren sorulardan oluşturmak gerekmektedir. Bu da eğitim sistemimizin ezberci yapısını terk etmek anlamına gelmektedir. Bunun yanı sıra eğitim programlarını da gereksiz, geçersiz, herhangi bir işlevi olmayan bilgilerle dolu konu ve derslerden arındırıp çağdaş eğitim düzeyine ulaşılması artık bir zorunluluk haline gelmiştir.

### **2.3.1 Zorunlu Eğitim**

Türkiye’de temel eğitimin süresi arttırılarak etkili bir eğitim modeline geçiş için önemli girişimlerde bulunmaktadır. Eğitim sistemimizin handikaplarından biri olan tekdüze mantığın terkedilip çoklu neden ve sonuçları da göz önünde bulunduran bir algının oluşturulması yönündeki çalışmalar son yıllarda daha da artmıştır. Bu doğrultuda, öğretim programlarının dayandığı davranışçı katı kurallar anlayışından uzaklaşp

yapılandırıcı anlayışa dayalı bir dönüşüm içine girilmesi bu gayretin sinyallerini vermektedir.

Türkiye’de zorunlu eğitim sırası ile 5 yıl, sonra 8 yıl en son uygulama ile de 12 yıla çıkarılmış ve bu değişime koşut olarak yeni uygulamalara gidilmiştir. Zorunlu eğitim süresindeki artışla birlikte getirilen yeni uygulamaların etkili şekilde yürütülmesini desteklemek için 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 30.03.2012 tarihinde yeni düzenlemeler getirilmiştir. Kanun’da, Türk eğitim sisteminin 4+4+4 olarak kabul gören eğitim seviyeleri: “zorunlu eğitim 4 yıl süreli ilkokul, 4 yıl süreli ortaokul ve 4 yıl süreli lise eğitimini kapsamaktadır. Öğrencilerin öğrenim gördüğü birinci 4 yıl (1, 2, 3, 4. sınıflar) ilkokul, ikinci 4 yıl (5, 6, 7, 8. sınıflar) ortaokul ve üçüncü 4 yıl (9, 10, 11, 12. sınıflar) ise lise şeklinde isimlendirilecektir” (6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun) şeklinde düzenlenmiştir.

Kanun çerçevesinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 9 Mayıs 2012’de yayımlanan 2012/20 sayılı ve “12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar” konulu genelgede, “30 Eylül 2012 itibarıyla 66 ayını tamamlayan çocukların ilköğretime kaydının yapılacağı” belirtilmiştir. Bu uygulama ile 2012-2013 eğitim öğretim yılı kayıt döneminde ilkokullara 66-80 aylık çocukların kaydı yapılmıştır. Bu uygulama Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanıp Resmî Gazete’nin 21.07.2012 tarihli sayısında yayımlanan yönetmelik ile netleştirilmiştir (Eğitim Reformu Girişimi, 2014).

### **2.3.1.1 Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim**

Türkiye yirmi birinci yüzyıla zorunlu eğitim süresini 5 yıldan 8 yıla çıkararak girmiş ve çağdaş ülkeler arasına girme kararlılığını göstermiştir. Türkiye’de zorunlu eğitim süresinin beş yıldan sekiz yıla çıkarılması fikrinin ilk kez 1946 yılında toplanan 3. Millî Eğitim Şurasında gündeme getirilerek tartışıldığını görmekteyiz. Sekiz yıllık zorunlu eğitim 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda yer almasına rağmen ancak pilot okullarda uygulanabilmiş, ülke geneline yaygınlaşamamış, zorunlu eğitim beş yıl olarak uygulanmaya devam edilmiştir. Bolu’da 1995 yılında düzenlenen I. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu’nda “Türkiye’de Zorunlu Eğitimin Sekiz Yıla Çıkarılma Çalışmalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı bir bildiri ele alınmıştır.

Bildiriye göre Türkiye’de zorunlu eğitim süresinin uzatılmasına yönelik en önemli sorunlar şunlardır:

- a) Zorunlu eğitimde Kur’an kurslarının ikinci kademe eğitim okulu olarak kabul edilmesi sorunu,
- b) Ülke genelindeki okul ve derslik sorunu,
- c) Eğitimin olmazsa olmazı öğretmen ihtiyacına yönelik sorunlar,
- d) Eğitimin idaresinden sorumlu merkez ve taşra yöneticileri sorunu.

Bildirinin sonunda yayınlanan sonuç ve önerilerde, Millî Eğitim Bakanlığının 1995-1996 eğitim öğretim yılından geçerli olmak üzere sekiz yıllık zorunlu eğitime geçmesi, zorunlu eğitim süresinin uzatılması için ülke şartlarının hazır olduğu, çok önemli eksikliklerin olmadığı ifade edilmiştir. 16.8.1997 tarihinde kabul edilen 4306 sayılı Kanun ile zorunlu eğitim dolayısıyla ilköğretim süresi beş yıldan sekiz yıla çıkarılmış, uzun yıllardır süren tartışmalara yeni bir boyut kazandırılarak yirmi birinci yüzyıla ciddi bir eğitim reformu ile adım atılmıştır. Zorunlu eğitim süresini sekiz yıla çıkaran yasa siyasî iradenin eğitim süresinin uzatılmasındaki iradesi olup uygulamanın en etkin şekilde yürütülmesi için finansal kaynakların temini içinde gerekli adımların ana kaynağı olmuştur (Erçelebi, 2000: 1).

Örgün eğitimin en önemli bölümünü zorunlu eğitim oluşturmaktadır. Zorunlu eğitim ile bireylerin belli yaş döneminde temel eğitim sürecine tabi olup gerekli eğitim imkânlarından parasız olarak yararlanılmasını öngörülmektedir. İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nda ilköğretim eğitimine her Türk vatandaşının tabi olduğu temel eğitim olarak ele alınmıştır. Anayasa’nın 42. maddesi “ilköğretim; kız, erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır” şeklinde değiştirilmiş bu değişikliğe bağlı olarak da Millî Eğitim Temel Kanunu’nda “Temel Eğitim” ibaresi “İlköğretim” şeklinde güncellenmiştir. Bu değişikliklerin temelinde bütün vatandaşların temel eğitim süresini uzatarak daha etkin bir eğitim fırsatı yakalamalarını sağlamak fikri bulunmaktadır.

Temel eğitime ilişkin iyileştirme gayretlerinin öncüsü 1971 yılında başlatılan eğitim süresinin sekiz yıla çıkarılması çalışmalarıdır. Bu dönemde sekiz yıllık temel eğitim içeriğiyle uyumlu olmak üzere hazırlanmış eğitim programları ve müfredat içerikleri denenmek üzere on altı yatılı bölge okuluna gönderilmiştir. Buna paralel olarak temel

eğitimin sekiz yıl olmasını öngören 1973 tarih ve 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu yeniden gözden geçirilmiştir. Eğitimin 6-14 yaş arasındaki bireyleri kapsadığı, bütün vatandaşların eğitimlerinin zorunlu olduğu, ortaokulların ilköğretim okulları bünyesinde birleştirilmiştir. Kademeli bir geçiş esas alınmıştır. Eğitimin ilköğretim okullarında verileceği, bu okulların bağımsız ya da ayrı olarak kurulabilecek beş yıl ilkokul ve üç yıl ortaokuldan meydana geleceği belirtilmiştir (Güven, 2012: 561).

1974 yılında da yirmi beş okulda, pilot olarak temel eğitim uygulamasına geçilmiş, eğitimin yaygınlaştırılma alt yapı çalışmalarına ağırlık verilmiştir. Diğer yandan, 1970’li yıllarda yaşanan politik kargaşalar, hükümetlerin sık sık değişmesi ve siyasî istikrarsızlık ortamının doğurduğu belirsizlikler eğitim uygulamalarının da yozlaşmasına neden olmuştur. Temel eğitime ait gelişmelerden biri de 1980 yılında “temel eğitim” okullarının adı “ilköğretim” okulu olarak değiştirilmesinde yaşanmıştır. Bu dönemde sekiz yıllık temel eğitim çalışmalarının hızında azalma yaşanmış, özellikle İmam Hatip Liseleri ve Anadolu Lisesi gibi okul türlerinin bünyesindeki ortaokullar, temel eğitimi oluşturan ilköğretimin dışında tutulmuştur. IX. Millî Eğitim Şurası’nda ise ortaokul seviyesinin temel eğitimin ikinci kademesi olarak değerlendirilmesi tavsiyesinde bulunulmuştur. X. Millî Eğitim Şurası’nda bu durum yeniden değerlendirilmiş akabinde Millî Eğitim Bakanlığı zorunlu eğitim süresini sekiz yıla çıkaran değişikliği gerçekleştirmiştir. Yeni düzenleme ile temel eğitimin süresi sekiz yıl olmuş, ortaokulların tamamı ilköğretim bünyesinde birleştirilmiş, eğitim programları yeni uygulamaya göre yeniden düzenlenmiştir. 1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı yasada sekiz yıl olarak esasa bağlanmış olan temel eğitim süresi kanun yürürlüğe girdikten tam yirmi dört yıl sonra uygulanabilmiştir. 4306 sayılı Kanun ile ilköğretim kurumlarının sekiz yıl süreli eğitim kurumlarından ibaret olacağı, eğitimin kesintisiz olacağı, eğitimini tamamlayan bireylere “İlköğretim Okulu Diploması” verileceği hükmü getirilmiştir. Türkiye’de ilkokullar ve ortaokullar tek çatıda “ilköğretim okulu” adıyla birleştirilmiştir.

### **2.3.1.2 12 Yıllık (4+4+4) kesintili zorunlu eğitim modeli**

Her toplumun amacı gelecek nesillerini oluşturacak çocuklarının bedensel, ruhsal, zihinsel gelişimlerinin sağlıklı olması, topluma yararlı birer vatandaş olmaları ve hayata başarılı bireyler olarak katılmalarını sağlamaktır. Eğitim alanında yapılan araştırmalar

ve modern eğitim uygulamaları şunu göstermiştir ki yüksek vasıflı, eğitimden beklenen kazanımları en iyi edinmiş, özgüven ve kişisel gelişiminde sınırlarını zorlayan bireyleri yetiştirmek için eğitime erken yaşlarda başlanmalıdır (Rengin ve Oktay, 1997: 46). Eğitime erken başlama açısından okul öncesi eğitim de bu çerçevede önem kazanmaktadır.

Türkiye’de zorunlu eğitimin sekiz yıldan on iki çıkarılması değişimine bağlı olarak yeni uygulamalara da ihtiyaç doğmuştur. Zorunlu eğitim süresinin on iki yıla çıkarılması ile velilere 30 Eylül 2012 tarihi itibarıyla altmış ayını tamamlayan çocukları ilköğretim birinci sınıfına kayıt yaptırmaya hakkı sunulmuştur. Bu yaş sınırı sağlık kuruluşu görüşü doğrultusunda 65 aya kadar çıkarılabilmektedir. On iki yıl kesintili zorunlu eğitimi ilköğretim, ortaokul ve ortaöğretim olarak kademelendiren bu yeni uygulamanın temel özelliklerine bakıldığında (Soru ve Cevaplarla 4+4+4 Yeni Eğitim Modeli, Eğitimciler Birliği Sendikası, 2012: 7-8):

- a) Modelin üç kademeli ve kesintili olması,
- b) İlkokul sürecinin tüm bireylere aynı okul türü ve eğitim programı ile sunulması,
- c) Ortaokul seviyesinin ayrı öğrenim uygulaması olarak ele alınıp ayrı bir okul gibi düzenlenebilmesi,
- d) Ortaokul ve ortaöğretim eğitim programlarının örtüşürülmesi,
- e) Ortaokul binalarının öncelikle bağımsız olarak bu mümkün olmadığında ilköğretim veya ortaöğretim okullarıyla birlikte açılabilmesi seçeneği,
- f) Yine aynı şekilde imam hatip ortaokulu binalarının öncelikle bağımsız olarak bu mümkün olmadığında imam hatip lisesi okulları ile birlikte açılabilmesi,
- g) Kur’an-ı Kerim ve Hz. Muhammed’in Hayatı derslerinin seçmeli dersler içine alınması,
- h) On iki yıllık zorunlu eğitim tamamlanmadan diploma düzenlenmemesi,
- i) Zorunlu eğitim süresinin on iki yıl olması,
- j) Eğitim kademeleri ve programların arasında geçişte kolaylık

Şeklinde belirtilmiş, toplumsal katılım için programla getirilen yeniliklere yer verilmiştir. Zorunlu eğitim süresini on iki yıla çıkararak uygulama ile kademeli geçiş 2012-2013 eğitim yılından itibaren Türkiye çapında uygulanmaya başlanmıştır. Son iki



yıldaki ilkökul seviyesindeki net okullaşma oranlarına bakıldığında 2013-2014 eğitim öğretim yılında % 99,57; 2014-2015 eğitim öğretim yılında ise % 96,30 düzeyinde olduğu görülmektedir. İlkokul birinci sınıfa kayıt olma yaş tabanınının 60 aya indirilmiş olması 1.sınıf öğrenci sayılarının diğer yıllara göre artmasına neden olmuştur.

**Çizelge 2.7: Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı-İlkokul**

İlkokul								
Eğitim Yılı	Net Okullaşma Oranı (%)	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı	Şube Sayısı	Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
2012-2013	98,86	29169	282043	5593910	234920	251027	22	20
2013-2014	99,57	28532	288444	5574916	243305	251801	22	19
2014-2015	96,30	27544	295252	5434 150	237760	255451	21	18

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2014/2015

On iki yıllık zorunlu eğitimin ikinci basamağı olan ortaokullardaki son iki yılın okullaşma oranı ve diğer istatistiklerine bakılırsa, 2013-2014 yılında % 94,52 olduğu, 2014-2015 yılında ise % 94,35 oranına ulaştığı görülür. Öğretmen, okul, derslik oranlarında genel bir artış görülmektedir.

**Çizelge 2.8: Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı-Ortaokul**

Ortaokul								
	Net okullaşma oranı (%)	Okul sayısı	Öğretmen sayısı	Öğrenci sayısı	Derslik sayısı	Şube sayısı	Şube başına düşen öğrenci sayısı	Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı
2012-2013	93,09	16987	269759	5566986	124584	193079	27	19
2013-2014	94,52	17019	280804	5478399	128551	195273	27	18
2014-2015	94,35	16969	296065	5278107	147693	201220	26	18

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2014/2015

2011-2012 yılında ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrenci sayısı 4.756.286 iken on iki yıllık zorunlu eğitime geçilmesi ile zorunlu eğitimin son dört yıllık basamağını oluşturan ortaöğretime 2012-2013 eğitim öğretim yılında 4.995.623 öğrencinin, 2013-2014 eğitim öğretim yılında ise 5.420.178 öğrencinin devam ettiği görülmektedir. 2014-2015 eğitim öğretim yılında ise bu rakam 5.691.071'i bulmuştur. Öğrenci sayısındaki bu genel artış toplumun on iki yıllık zorunlu eğitime hazır olduğunun da bir göstergesidir.

**Çizelge 2.9: Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı-Ortaöğretim**

Ortaöğretim								
	Net okullaşma oranı (%)	Okul sayısı	Öğretmen sayısı	Öğrenci sayısı	Derslik sayısı	Şube sayısı	Şube başına düşen öğrenci sayısı	Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı
2012-2013	70,06	10418	254895	4995623	129566	170184	23	16
2013-2014	76,65	10955	278641	5420178	140560	177774	23	15
2014-2015	79,37	9061	298378	5691071	151661	200339	28	19

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2014/2015

2012-2013 eğitim öğretim yılında 5 yaş çağı nüfusunda öğrencilerin % 48'i okul öncesi eğitime devam ederken, % 14 oranındaki öğrenci ise veli isteği ile ilkokul birinci sınıfa kayıt olmuştur. Son düzenlemeye göre ilkokul birinci sınıfta yer alan önceki düzenlemede okul öncesi eğitim çağında sayılan % 22'lik öğrenci diliminin velileri tarafından sağlık raporu alınmış, ilkokul birinci sınıfı yerine okul öncesi eğitime devam etmeleri yönünde tavır sergilenmiştir (Eğitim Reformu Girişimi, 2014).

Yeni modelde, "4+4+4" düzenlemesiyle 2012-2013 eğitim öğretim yılında 66 ayını dolduran tüm çocukların ilkokula kayıt olup eğitime başladıkları görülmektedir. 60-66 ay içindeki çocuklar ise veli isteği ve öğrencinin hazır olması koşuluna bağlı olarak ilkokula kayıtları esas alınmıştır. 66 ay ve üzeri yaşlardaki öğrencilerden okula hazır olmayan öğrencilerin sağlık kuruluşlarından alınacak sağlık raporları ile durumlarını belgelendirmeleri koşulu ile okula başlama süresinin bir yıl erteleyebilecekleri açıklanmıştır (Eğitim Reformu Girişimi, 2014). Bununla birlikte bu yaştaki çocuklar için Yönetmelik kapsamında zorlama getirilmemiş olsa da, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 60-65 aylık çocukların aday kayıtları, 65 aylık çocuklarla birlikte e-okul

sisteminden otomatik olarak yapılmıştır. Birinci sınıfa kayıt olan öğrenciler haricinde diğer öğrencilerin geçici aday kayıtlarının veli isteği ile silinebilmesi imkânı getirilmiştir. Türkiye’de okul öncesi eğitimi yaygınlaştırma gayretlerine rağmen okul öncesi eğitim hâlâ ücretli olarak sürdürülmektedir. Devlet anaokullarında ve anasınıflarında ise, özel okul öncesi kurumlarına kıyasla çok sembolik bir katılım payı istenmektedir. İstenilen bu katılım payı öğrencilerin beslenme, temizlik vb. ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılmaktadır. Bu katılım payı bazı veliler için bile külfet olarak değerlendirilmekte, bu durumda olan ailelerin çocukları hiçbir okul öncesi eğitim almadan ilkokula başlamaktadır. Yaş sınırının aşağıya çekilmesi ilkokula kayıt oranlarını artırırken okul öncesi eğitime kayıt olan öğrenci oranlarını da azaltmıştır. 2007 doğumlu 957.803. öğrenciden% 48’inin okul öncesine, % 14’ünün ise ilkokula kayıt yaptırması buna güzel bir örnek teşkil etmektedir (Eğitim Reformu Girişimi, 2014).

4+4+4 modeli ile birlikte sekiz yıllık ilköğretim okulları, ilkokul ve ortaokul olmak üzere dörder yıllık bağımsız iki kademeye ayrılarak ayrı bir okul idaresi ve personel dağılımı planlanmıştır. Ortaokullar ise imam hatip ortaokulu ve ortaokul olarak ikiye ayrılmıştır. On iki yıllık zorunlu eğitim uygulaması ile mevcut ilköğretim kurumları yedi ayrı kategoride düzenlenmiştir. İlkokul ve ortaokulları düzenleyen bu kategorilerin ayrıntılarını Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün 03.07.2012 tarihinde gönderdiği “Okul Dönüşümleri” yazısında görmekteyiz.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Stratejik Planda ve 61.Hükümet Programında ülke genelindeki tüm okulların tekli eğitime geçirilmesi, sınıf mevcutlarının otuz öğrencinin altına çekilmesi hedeflenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı 2013-2014 eğitim öğretim yılı için Millî Eğitim Bakanlığı, 2012/20 sayılı Genelgesinde gereğinin yapılması istenmiş, bütün il valilikleri nezdinde Millî Eğitim Müdürlükleri okul dönüşümlerinde belirlenen kıstaslar açısından bilgilendirilmiştir.

2011-2012 eğitim ve öğretim yılında ilköğretim 4. sınıfında başarılı olan öğrencilerin kayıtları yeni eğitim modeline göre ilk 4 yıllık eğitim süresini tamamlamış olduklarından, 2012-2013 eğitim ve öğretim yılının başında ikinci 4 yıllık devre olan ortaokul 5.sınıfa e-okul sistemi üzerinden otomatik olarak aktarılmıştır. Aynı şekilde birinci sınıfa kayıt olacak öğrencilerinde 1.sınıfa kayıtları adrese dayalı bilgiler

doğrultusunda MERNİS kayıtları esas alınarak en yakın okula yapılmıştır. Bunun dışında imam hatip ortaokulunda eğitimine devam etmek isteyen öğrencilerin kayıtlarının veli isteği ile ilgili okul müdürlüğüne başvurulması ile yapılması kararlaştırılmıştır. İmam hatip ortaokuluna kayıt yaptıran öğrencinin otomatik kayıtlı olduğu ortaokuldaki kaydı silinerek yeni okuluna transfer edilmektedir. Ortaokul seviyesindeki geçişler herhangi bir sınava tabi olmadan otomatik olarak, imam hatip ortaokullarına ise veli isteği ile yapılmıştır. Bu açıdan baktığımızda eğitimin planlanmasında e-okul sisteminin etkinliği de kabul edilmelidir (MEB, 2012).

2011-2012 eğitim ve öğretim yılında SBS (Seviye Belirleme Sınavı) ile herhangi bir ortaöğretim okuluna yerleştirmesi yapılamayan veya bu sınavlara hiç girmeyen ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin kayıtlarının il ve ilçe Millî Eğitim Müdürlüklerinde oluşturulan komisyonlar aracılığıyla uygun ortaöğretim kurumlarına kayıtlarının yapılması kararlaştırılmıştır. Bu komisyonlar yerleştirilmesi yapılmayan öğrencilerin bölgede hizmet veren ortaöğretim kurumlarına, kapasitelerini de göz önünde bulundurarak genel lise, imam hatip liseleri, meslekî ve teknik liselere e-okul sistemi üzerinden kaydının yapılmasını ve sürecin takip edilmesini sağlamışlardır. Millî Eğitim Bakanlığı ortaöğretime geçişte uygulanan sınav sisteminde önemli değişikliğe gidilmeyeceği, ortaöğretimde okul çeşitliliğinin azaltılarak program türlerinin sayısını artırılması yoluyla öğrencilere geniş alternatifler sunulacağı açıklamasında bulunmuştur. Bu açıklamalar kapsamında okul dönüşümleri 2013, 2014 ve 2015 yıllarında da devam etmiştir. Ortaokulu başarı ile bitiren öğrencilerin ortaöğretime geçişlerinde SBS uygulamasına devam edilmiş, 2013-2014 eğitim öğretim yılında ise Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi (TEOG) getirilmiştir. Ortaöğretim sistemi içinde yer alan okulların dönüşümleri çerçevesinde genel liseler kademeli olarak Anadolu liselerine dönüştürülmüş, meslek liseleri ise Meslekî ve Teknik Anadolu Liseleri olarak yeniden isimlendirilmiştir.

### **2.3.1.3 12 Yıllık (4+4+4) zorunlu eğitim modelinin gerekçeleri**

Türkiye’de 1997-1998 eğitim öğretim yılından geçerli olmak üzere sekiz yıllık zorunlu eğitime geçilmiş, bu sayede 11-14 yaş arasındaki bireylerin tamamı zorunlu eğitim sistemi içinde tutularak eğitime erişim oranlarında önemli artışlar sağlanmıştır. 14 yaşındaki bireylerin eğitime katılım oranı 1993’te % 43 iken 2008’de bu oran % 78’e

yükselmiştir. Sekiz yıllık zorunlu eğitim ile temel eğitimin süresinin uzatılmasının yanı sıra ilköğretimden sonra mezun olan öğrencileri ortaöğretim okullarına devamları ve mezun olma oranlarında da artışlar sağlanmıştır. Bu konuda yapılan araştırmalarda ilköğretim sonrası ortaöğretime devam oranında % 3,2 oranında bir artış olduğunu göstermektedir. Devlet, kırsal kesimde ikamet eden öğrenciler de dâhil olmak üzere tüm öğrencilerin sekiz yıllık zorunlu eğitim imkânlarına erişimi için gerekli önlemleri de beraberinde almıştır. Ekonomik yetersizlik yaşayan öğrencilerin eğitim sistemi içinde tutulabilmesi için şartlı eğitim desteği, taşınmalı ilköğretim uygulaması, Haydi Kızlar Okula Projesi, Eğitim Yoluyla Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Projesi gibi projeler hayata geçirilmiştir. Sekiz yıllık zorunlu eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, toplumun eğitim seviyesini de doğrudan yükselten bir uygulama olmuştur(Eğitim Reformu Girişimi, 2014).Avrupa Birliği müktesebatına uygun olarak dünya toplumları karşısında ülke eğitim seviyesinin artırılması için eğitim sistemimizde son yıllarda önemli değişikliklere gidilerek 4+4+4 şeklinde kademeli eğitim yaşama geçirilmiştir. Bu modelin gerekçeleri Adalet ve Kalkınma Partisinin, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunduğu kanun teklifinde yer almaktadır (222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Gerekçesi, 2012).

İktidar partisi milletvekilleri tarafından verilen on iki yıllık zorunlu eğitim uygulamasına geçilmesi hususundaki gerekçeler şu şekilde belirtilmiştir:

- a) 8 senelik kesintisiz eğitim modeli sağlıklı ve verimli bir eğitim ortamının oluşturulması adına ciddi sorunlara neden olmuş ve olmaktadır,
- b) 6-7 yaşındaki çocuklarla 13-14 yaşlarında fiziksel ve ruhsal kimliğinin şekillenme aşamasındaki sancuları yaşayan bir ergenlik dönemi öğrencisinin aynı okul ortamında bulunması sakıncalıdır,
- c) Kırsal kesimde kesintisiz eğitim nedeniyle pek çok köy okulu işlevsiz kalmakta, fiziki şartların yetersizliği nedeniyle sorunlar yaşamakta, küçük yaşlardaki öğrenciler yatılı okullar ve taşınmalı eğitim sistemi nedeniyle eziyet çekmektedir,
- d) Kesintisiz eğitim modeli meslekî eğitime darbe vurmaktadır,
- e) Çağdaş ve gelişmiş ülkeler incelendiğinde eğitim sürecini tek bir aşamada düzenlemek yerine, öğrencilerin yaş grupları ve fiziksel özellikleri temelinde bir kademelendirilmenin tercih edildiği görülmektedir.

Kanun gerekçelerinin özüne baktığımızda iki noktanın ön plana çıktığı görülür. On iki yıllık eğitime geçilmesinin birinci nedeni sekiz yıllık eğitimde yaşanan sıkıntıların giderilmesi, ikincisi ise Türk toplumunu gelişmiş ülkelerin eğitim seviyesine çıkarmaktır. Kanun teklifinde ABD, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerin eğitim sistemleri ele alınarak temellendirme yapıldığı görülmüştür.

Millî Eğitim Bakanlığının 2012 yılında yaptığı açıklamalarda, eğitim süresinin on iki yıla çıkarılmasında esas amacın eğitim sistemine demokratik ve esnek bir yapı kazandırılması olduğu üzerinde durulmuştur. Ortaokul ve ortaöğretim seviyesinde seçmeli ders uygulamaları ile öğrenci ve velilerin eğitim, sosyal kültürel ve sportif faaliyetlere yönelik beklentiler karşılanmaya çalışılmıştır. Bakanlık bu sayede bireylerde ön plana çıkan yetilerin beşinci sınıfta itibaren geliştirilmesi için gerekli imkânları sunmaktadır (MEB, 2012:9).

Eğitimin kademelere bölünmesi ile 5 yaşını doldurmuş çocuklara ilkokula kayıt olma fırsatı verildiği, böylece gelişmiş ülkelerle koşut bir uygulamaya geçildiği, erken eğitime başlayarak bireylerin hayata bir yıl daha erken başlama avantajının sağlandığı, okul ortamında her türlü teknolojik ve fiziki koşulların iyileştirilmesi çalışmaları doğrultusunda çocukların bir yıl okula erken başlamalarının önem arz edeceği de vurgulanan noktalar arasındadır.

Ortaokul öğrencilerinden başlanmak üzere okul türü, seçmeli ders seçimi ve benzeri uygulamalarla öğrencilerin özgür iradelerini kullanmaları, sivil toplum ilkeleri, demokratik yönetim anlayışında karar değiştirme hakkında fırsat sunulduğu belirtilmektedir. Ortaokulların öncelikle bağımsız olarak açılması, bunun mümkün olmaması durumunda ilkokul ve liselerle birlikte oluşturulmasına da imkân verilmiştir.

Sunulan yasa tasarısının gerekçesinde, kesintisiz eğitimin doğurduğu sorunlara dikkat çekilmekte ve kesintisiz eğitimin köylerdeki birçok ilkokulu atıl duruma düşürdüğü, eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının yetersizliğinden dolayı sorunların yaşandığı, ilkokul düzeyindeki çocukların taşınabilir eğitim ile taşıma servislerinde eziyet çektiği ya da yatılı bölge okullarında eğitime devam etmek zorunda bırakılarak ailelerinden ayrı bırakıldığı, kırsal alandan taşınabilir eğitim uygulaması ile taşınan kız çocuklarının ailelerinin çocuklarının küçük olduğunu belirterek eğitime vermede çekinceler

yaşandığı ifade edilmektedir. Sunulan gerekçelerden biri de kesintisiz eğitimin olumsuzluğu ve bu uygulamanın meslekî eğitime de zarar verdiği yönündedir. Meslekî eğitimin ekonomik kalkınma için gerekli bir şart olarak bakılmasından ziyade bireyin yetileri doğrultusunda mesleğini seçme hakkı olarak nitelendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Buna göre; bireyleri kendisine ve topluma karşı yararlı, üretken bireyler olarak yetiştirmenin, meslek kazandırma ve eğitim süreçlerinde yönlendirerek eğitim vermenin; hem toplumun hem de devletin vatandaşlarına karşı olan sorumlulukları arasında olduğu vurgulanmıştır.

Bir “memleket meselesi” olarak değerlendirilen meslekî eğitimde istenilen sonuçlara erişmek için öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren yönlendirilmesi ve gerekli eğitim imkânlarının sunulması önemlidir. Sekiz yıllık temel eğitim sürecinde 14 yaşına kadar bu alanda böyle bir çalışma yapılmasında sorunlar yaşanmakta olduğu ortaokul ve ortaöğretime geçiş sürecinin yeniden düzenlenmesinin ve uzun bir süreçte veli ve öğrencilerin daha sağlıklı bir meslekî yönelimi tercih edebilecekleri de vurgulanmıştır.

Meslekî eğitimle ilgili diğer bir gerçeklik olarak ise Avrupa Birliği’nde ortaöğretim sürecindeki meslekî eğitim % 60’larda iken Türkiye’de bu oranının % 44’lerde olduğu gerçeğinden hareketle meslekî eğitimin geliştirilmesi için çalışmalara acilen başlanması gerektiği ifade edilmiştir. Bu durum şu şekilde dile getirilmiştir:

“Gerek ülkemizin 1997’den bu yana kesintisiz eğitim uygulaması nedeniyle yaşadığı sorunlar, gerekse gelişmiş ülkelerin örnek uygulamaları birlikte değerlendirildiğinde, zorunlu eğitim sürecinin öğrencilerin yaş grupları, fiziksel ve ruhsal gelişim özellikleri, ilgi, istidat ve becerileri temel alınarak kademelendirilmiş ve çeşitli meslek dallarına yönelik eğitimi de içerecek biçimde çeşitlendirilmiş bir nitelik kazanması açısından 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ve 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununda değişiklik yapılması zorunlu hale gelmiştir. Nitekim 18. Millî Eğitim Şûrasında da bu zorunluluk kayda geçirilerek, zorunlu eğitimin öğrencilerin yaş grupları ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak 1 yıl okul öncesi eğitim, 4 yıl temel eğitim, 4 yıl yönlendirme ve ortaöğretime hazırlık eğitimi ve 4 yıl ortaöğretim olmak üzere, öğrencilere farklı ortamlarda eğitim almaya fırsat verecek şekilde 13 yıl olarak düzenlenmesi yönünde karar alınmıştır.” (222 Sayılı

İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Gerekçesi, 2012: 10)

#### **2.3.1.4 12 Yıllık (4+4+4) kesintili zorunlu eğitim modelinin değerlendirilmesi**

Türkiye’de ortaöğretime geçiş ile ilgili olarak 1990’lı yıllardan beri sürekli olarak farklı düzenlemelere gidilmiştir. Bunun yanı sıra merkezi sınavla öğrenci alan ortaöğretim okullarının sayısı sürekli bir artış sergilemiştir. Millî Eğitim Bakanlığı 2010 yılından itibaren de genel liselerin hepsinin Anadolu Liselerine dönüştürülmesi kararını alarak aşamalı olarak bu süreci başlatmıştır. Bu gelişmeleri merkezi olarak yapılan Seviye Belirleme Sınavının 2013 yılında son kez uygulanması takip etmiştir. Eğitim siteminde esas ses getiren uygulama ise kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen zorunlu eğitimin kesintili olarak on iki yıla çıkarılması olmuştur. Ortaöğretime geçiş sisteminde uygulanan seçme ve yerleştirme sınavlarının zorunlu eğitim içindeki durumuna ait çözüm bekleyen sorunlardan dolayı ortaöğretime geçişte yeni alternatif yöntemler arayışına girilmiştir. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi öğrencilerin eğitimin ilk basamağından itibaren objektif yönlendirme sürecinde, ailelerin bilinçlendirilmesi, iş olanaklarının azlığı gibi etkenlere tam olarak çözüm bulunamamış olması eğitimdeki geçişleri olumsuz etkilemektedir (Gür vd. , 2013:4).

2012 yılında 4+4+4 düzenlemesinin Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçmesi ile birlikte ortaöğretim kurumlarının öğrenci alımı ile ilgili olarak kamuoyunda bazı tartışmalar ortaya çıkmıştır. Yeni düzenlemeyle birlikte kız çocuklarının 4.sınıftan sonra eğitime devam etmeyecekleri, açık ortaokula gidecekleri hatta “çocuk gelinler” in yetişeceği ifade edilmiştir. Kız çocuklarının eğitimlerinin sıkı denetimlere tabi tutulmamasının bu tartışmayı yer yer haklı çıkaracağı, kız çocukların eğitimlerine devam etmemeye bağlı erken evlenme ve erken yaşta çocuk sahibi olma gibi riskleri de barındırmakta olduğu kaygıları kamuoyunda tartışılmaya başlanmıştır. Açık ortaokul seçeneğinin bulunmasının ise toplumdaki dinî gerekçelere bağlı olarak kız çocuklarının okullaşma oranlarının azalması riskine kapı açabileceği düşünceleri dile getirilmiştir.

60 aylık çocukların ilköğretim birinci sınıfa başlamalarının gelişim düzeylerine bağlı pek çok sorunu beraberinde getireceği, uygulama ile 5 yaşındaki çocukların okul öncesi eğitimden ziyade 1.sınıfa kayıt edilmesinin sakıncalarının bulunabileceği, 60 aylık



çocukların öğrenme düzeylerinin 40 dakika ders dinlemeye uygun olmamasının öğrenci yararına olmadığı görüşleri savunulmuştur. Uygulamanın aceleye getirildiği, ülke genelindeki okulların koşullarının, fiziki durumlarının düzeltilmeden bu reformun yapıldığı, bazı eğitim kurumlarının kapasitesinin üstünde veya ikili eğitim yapmaya yönlendirildiği gibi görüşlerde ön plana çıkmıştır.

2005 yılından beri ilköğretim birinci sınıfında okula altı yaşında başlandığı, birinci sınıf kitapları ve eğitim programlarını bu yaş çocukları için hazırlandığı, yeni uygulamada pilot uygulama yapılmadan eğitim modelini değiştirilmesinin eğitim programları, ders kitapları, çalışma kitaplarının hazır olmaması, öğretmenlere gerekli hizmet içi eğitimlerin yapılmamış olması gibi faktörlerin mevcut eğitim modeli sorunlarını daha da karmaşıktırarak çözümsüzlüğü artıracığı da bu dönemde tartışılan konular arasındadır (ODTÜ Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Görüşü, 2012).

Yeni düzenlemede öğrencilerin meslekî yönelimlerine ilişkin karar alma süresi de erken yaşlara çekilmiştir. Erken yaşlarda meslek seçimine ait kararların sonuçlarına ilişkin elde bilimsel veriler bulunmamaktadır. Yine Türkiye’de meslekî kararlar çok hızlı değişmekte, küçük yaşlarda meslek seçimi sağlıksız kararların alınmasına neden olabilmektedir. İlköğretim bir çocuğun okulla, akademik eğitimle tanışmasının ilk basamağıdır. Öğrenciler örgün eğitimin ilk aşamasına ne kadar istekli, gönüllü, mutlu ve başarılı olarak başlar ise eğitim hayatları da o derece sağlıklı olmaktadır. İlkokula hazır olmadan, erken başlayan öğrencilerin çeşitli sorunlar yaşadıkları, bu çocukların okula karşı tepki geliştirebilecekleri bununda tüm eğitim yaşamını olumsuz yönde etkileyeceği savunulmuştur. Ayrıca öğretmen yetiştirme programlarının içeriği ile ilköğretim öğrencilerinin okula başlama yaşı arasında pedagojik tutarsızlıkların varlığı da ön plana çıkarılmıştır. Birinci sınıfta serbest zaman ya da oyun zamanı olarak ayrılan sürenin işlenmesinde sınıf öğretmenlerinin zorluklar yaşayabileceği vurgulanmıştır. Sınıf öğretmeni pedagojik formasyonu alan öğretmenin, okul öncesi öğretmeni gibi sürekli etkinlik yaptırmasının mümkün olamayacağı ifade edilmiştir (ODTÜ Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Görüşü, 2012).

Eğitimde kalitenin yakalanabilmesi için bütün etkenlerin masaya yatırılarak ele alınması gerekir. Okuldan korkan, okul sevmeyen, özgüveni düşük ve her şeyden önce ilkokuldan yorulmuş olarak eğitime devam eden çocuklar ileriki yaşlarda okul ve

öğrenci davranış sorunlarının artmasına neden olabilir. Okulun sevilmemesi özellikle kırsal kesimdeki ailelerin kız çocuklarının okutulmaması düşüncesine dolaylı olarak destek vermiş olacaktır. Benzer şekilde çocuk işçiliğinin yaygın olduğu bölgelerde bu durum kız-erkek tüm öğrencileri de etkileyecektir. Eğitimsiz bireylerin yetişmesi ekonomik üretimde kalite sorunları ve ucuz emek gücünün piyasada dolaşması gibi ekonomik-sosyal sonuçlar doğuracaktır (Güven, 2012:565). Yeni modelde, Meslekî Eğitim Merkezlerinde eğitim gören çırakların eğitime başlama yaşı 14'ten 11'e çekilmiştir. Bu durum ucuz işgücü olarak görülen çocuk işçiliğini artıracak bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Yeni eğitim modelinde özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri ilkökul sonrası örgün ortaokuldan ziyade açık ortaokula yönlendirilmektedir. Engelli öğrencilerin akranları ile aynı ortamda, kaynaştırma eğitimine tabi olarak eğitim alması özel eğitim için önemli bir gerekliliktir. Son yıllarda devletin özel eğitim merkezlerine yönlendirme yaparak özel sektörü canlandırma çalışmaları dikkat çekicidir. Eğitimde fırsat eşitliğinin temin edilmesi için engelli bütün öğrencilerin engel türüne göre temel eğitimlerini tamamlaması, topluma kazandırılması için önlemlerin devlet tarafından alınması ve takip edilmesi evrensel bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir.

Toplumun bir kesiminde on iki yıllık zorunlu eğitime geçişle esas amacın çağdaş eğitim anlayışı ile temel eğitim süresinin artırılması olmadığı, imam hatip ortaokullarının önünün açılması için yapılan bir uygulama olduğu değerlendirilmiştir. Eğitimde çok başlılığı artıracak bir uygulama olarak değerlendirilerek, politik ve ideolojik bir yaklaşımın neticesinde oluşturulan bir model olduğu fikri 4+4+4 modeline karşı olanların düşünceleri arasındadır. Zorunlu eğitim uygulamalarında, örgün eğitim dışında açık öğretim uygulamalarına izin verilmemesi gerektiği de savunulmaktadır (Güven, 2012: 576). Çocukların okul eğitiminin yanında akran eğitimi ile sosyalleşmesi, paylaşmayı öğrenmesi, edimlerinin farkında ve sorumluluğunda olma bilincini geliştirilmesi, öğretmenlerin ve öğrencilerin model alınması okul ortamında bulunmanın yararları arasındadır. Açık öğretim uygulamasında çocuklar bu ortamdaki mahrum kalacaklardır.

4+4+4 eğitim uygulamasına ilişkin olarak birtakım akademik çevre, akademisyen, eğitimci, sivil toplum kuruluşu, pedagoğ veya çocuk gelişimci olumlu görüş

bildirmemiştir. Yeni uygulamanın çağdaş bilim ve eğitim esaslarına tam uygunluk göstermemesi de ayrı bir tartışma konusu olmuştur. Türkiye’de önde gelen üniversitelerin eğitim fakültelerinin fakülte kurullarının on iki yıllık kesintili zorunlu eğitim uygulamasına ilişkin görüşleri uygulamanın farklı boyutlardan değerlendirilmesine ışık tutma niteliğindedir.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Fakülte Kurulunun on iki yıllık zorunlu eğitimle ilgili görüşlerini Anayasa Mahkemesi özetleyerek bir kararında şu şekilde ifade etmiştir:

“Önerilen 4+4+4 modeli eğitim hakkına erişimi engellemektedir. Önerilen model mevcut öğretmen yetiştirme koşullarına uygun değildir. Mevcut öğretmen yetiştirme sistemi içinde okul öncesi dönem, 1-5. sınıflar, 6-8. sınıflar, 9-12. sınıfların öğretmenleri farklı bölümlerde ve farklı pedagojik ilkelerle yetiştirilmektedir. (...) Her yaş grubunun özellikleri farklı pedagojik ilkeleri gerektirmektedir. İlk dört sınıfın öğretmenin hem okul öncesi hem sınıf öğretmeni olarak görev yapması sakıncalıdır.” (Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmî Gazete, 18.04.2013:28622).

Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fakülte Kurulunun on iki yıllık zorunlu eğitimle ilgili görüşlerini Anayasa Mahkemesi özetleyerek aynı kararında şu şekilde ifade etmiştir:

“...İlköğretim eğer iki aşamaya bölünecekse, bunun bilimsel veriler ışığında yapılması ve ülkemizin daha önceki deneyimlerinin üzerine inşa edilmesi kuvvetle önerilmektedir...”(Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmî Gazete, 18.04.2013:28622).

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fakülte Kurulunun on iki yıllık zorunlu eğitimle ilgili görüşlerini Anayasa Mahkemesi özetleyerek yine aynı kararında şu şekilde ifade etmiştir:

“... İlköğretime başlama yaşı bir yıl öne (beş yaş = 60 ay) alınmakta ve okul öncesi eğitime vurgu yapılmamaktadır. (...) Ayrıca, bu uygulama, birinci sınıfta 60 ve 72 aylık çocukların aynı sınıfta eğitilmelerini de gerektirecektir. Oysa 60 ve 72 aylık çocuklar zihinsel, bedensel, sosyal-duygusal ve kişilik özellikleri bakımından birbirinden oldukça farklıdır ve çocuğun, bütün yönleriyle hızla gelişmekte olduğu çocukluk yıllarında, çocuklar arasındaki üç ay gibi bir süre bile çok önemli bir farklılık olarak

görülmektedir. (...)Önerilen kesintili 4+4+4 eğitim sürecinde, ilköğretimin ikinci kademesinde okul türlerinin çeşitlenmesi birinci kademedен sonra bir seçme ve yerleştirme sınavının da yapılacağı anlamına gelmektedir. Böylece çocuklarımız sınav kaygısını daha erken yaşlarda yaşayacaklar ve bu sınava hazırlanmak için dersanelerle daha erken tanışacaklardır.”(Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmî Gazete, 18.04.2013:28622).

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fakülte Kurulunun on iki yıllık zorunlu eğitimle ilgili görüşlerini Anayasa Mahkemesi özetleyerek yine aynı kararında şu şekilde ifade etmiştir:

“(...) Bu nedenle okula başlama yaşının 6 olarak devam etmesi önerilmektedir. İlköğretimin ilk kademesi en az 5 yıl olarak düzenlenmelidir. Kanun teklifinde 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim 4 yıllık iki kademeye ayrılmaktadır. İlk kademenin neden 4 yıl olduğuna ilişkin teklifte bir gerekçe yer almamaktadır. Bu sürenin 4 yıla sınırlandırılmasının bilimsel bir temeli olmadığı gibi, gelişmiş ülkelerde de görülen yaygın bir uygulama değildir. Birçok ülkede ilköğretimin kademelendirilmesinde 5+3, 6+2, 6+3 modelleri kullanılmaktadır. Bu tür bir kademelendirme gelişimle ilgili bilimsel ilkelere de aykırıdır. Gelişimle ilgili bilimsel veriler çocukların somut işlem dönemini 6-11 yaş olarak ortaya koymaktadır. 12 yaştan itibaren çocuklar soyut işlem dönemine geçtikleri için öğrendikleri kavramların ve becerilerin düzeyinde bir farklılık olması doğaldır. 4+4 modelinin ilk kademesi çocukların somut işlem döneminin ortasına denk gelmektedir. Bu modele bir de zorunlu eğitime başlama yaşının 5’e alınması teklifi eklendiği zaman çocukların gelişimsel olarak bir dönemi tamamlayamadan ilk kademedен mezun olmaları (9 ya da 10 yaşında) ve daha soyut ve üst düzey eğitim vermeyi amaçlayan ikinci kademeye gitmeleri anlamına gelecektir...” (Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmî Gazete, 18.04.2013:28622).

Üniversitelerin eğitim fakülteleri tarafından benzer açıklamalar yapılarak eğitim sisteminde hayata geçirilmesi planlanan değişikliklerin aceleye getirilmemesi; kamuoyunun ve bilim adamlarının, akademik kurulların, üniversitelerin desteği ile bir yeni arayışa girilmesi konularında tavsiyelerde bulunulmuştur. Eğitim sisteminde kalite artışı ve fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik uygulamaların, altyapısı hazırlanmadan,

acele ile yapılmasıyla mümkün olmadığı, bu yolla eğitimi iyileştirme çabalarının eğitimde daha büyük sorunlara neden olabileceği vurgusu ön plana çıkmıştır.

### 2.3.2 Gelişmiş ülkelerde zorunlu eğitim

Türkiye birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da gelişmiş ülkeleri örnek almaktadır. Günümüzde gelişmiş ülkeler denilince ilk akla gelen Amerika ve Avrupa ülkeleridir. Günümüz Avrupa eğitim anlayışı Ortaçağ ve Rönesans Avrupa'sındaki eğitim anlayışından hem içerik hem de şekil bakımından pek çok farklılık göstermektedir. Avrupa'da modern eğitimin temellerinin 17.yüzyıldan itibaren oluşmaya başladığı söylenebilir. Ortaçağ eğitim metodolojisinde İslam uygarlığının etkilerini bariz olarak görülmektedir. Avrupa eğitimi teorikten çok pratik uygulamalara ağırlık veren bir örüntü sergiler. Avrupa'nın eğitim sisteminde Reform ve Rönesans gibi büyük değişimlerin başlangıcı olan gelişmeler Avrupa eğitim sistemini modernliğe taşımıştır (Odabaşı, 2014: 77-79).

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin eğitim, kültür, sosyal alanlarda öncülüğü hâlâ devam etmektedir. Avrupa Birliğine üye olma sürecinde Birliğin eğitim şartlarına Türk eğitim sistemini de hazırlamaları gerekmektedir. Avrupa birliği ülkelerindeki zorunlu eğitim süreleri, öğrencilerin ilköğretime başlama yaşları, zorunlu eğitimin bittiği yaş sınırlarına ait bilgiler EK-4' te ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Alt yapının hazır olması durumunda temel eğitim süresinin uzatılması toplumsal değişimi ve her alandaki gelişmeyi destekleyici bir uygulama olacaktır. Bu bilinçteki ülkeler bu gayreti her zaman göstermişlerdir. Genel amaç zorunlu eğitim süresinin 12 yıl ve 12 yılın üzerine çıkarılmasıdır.

Avrupa Birliği EACEA (Avrupa Birliği Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü) ajansı tarafından Avrupa eğitim sistemlerine dair sürekli reform çalışmaları planlamaktadır. Avrupa Birliğine üye ülkelerin ve bazı gelişmiş ülkelerin eğitim sistemlerine bakılacak olursa (EK-7) :

**Almanya:** Almanya federal bir devlet yapısına sahiptir. Temel eğitim basamağı olan ilköğretimden eyaletler sorumludur. 6-16 yaş arasındaki çocuklar için tam gün olarak zorunlu eğitim uygulanmaktadır. Okul öncesi de dâhil edilerek Almanya'da zorunlu eğitimin süresi on üç yıl olarak uygulanmaktadır. Berlin ve Branderburg eyaletlerinde 6

yıl olarak 6-12 yaş çocukları, bu eyaletlerin dışında ise 4 yıl süreyle 6-10 yaş çocuklarını kapsar. Ortaöğretim ise kendi içinde farklı okul türlerinden oluşan 2 dereceli bir sisteme sahiptir. Ortaöğretimin birinci kademesinde 10-12 yaş grubu öğrencilere meslekî oryantasyon eğitimi, 12-16 yaş grubuna ise okul türlerine göre meslekî yönlendirme eğitimleri verilerek yönlendirme yapılmaktadır. Ortaöğretimin ikinci kademesinde yaş aralığı 16-19 olup, öğrencilere temel ortaöğretim ve meslekî eğitim faaliyetlerine tabi olmaktadırlar (Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmî Gazete,18.04.2013:28622).

Almanya eğitim sistemi incelendiğinde en önemli özelliğin öğrencilerin yönlendirilmesine erken yaşlarda başlanması ve bilimsel ilker doğrultusunda başarılı bir yönlendirme sürecini uygulanması olduğu görülmektedir. Zorunlu temel eğitimin yapıldığı okullar açısından Alman eğitim kurumlarını ele aldığımızda bunların: “Temel Eğitim Okulu (*Hauptschule*), Ortaokul (*Realschule*), Genel Lise (*Gymnasium*), Çok Amaçlı Lise (*Gesamtschule*)”den oluştuğunu görmekteyiz (İş ve İşçi Bulma Kurumu, Ülke Örnekleri, 22.03.2015).

**Fransa:** Fransa’da zorunlu eğitim 6-16 yaş aralığındaki çocukları içine almakta ve 10 yıllık bir süreyi kapsamaktadır. Zorunlu eğitim üç aşamadan oluşur bu aşamalar ilkökul, ortaöğretimin birinci aşaması ve ortaöğretim ikinci aşamasıdır. “ékoleélémentarie” olarak isimlendirilen ilkokullarda eğitimin süresi 5 yıldır ve 6-11 yaş aralığındaki çocukların öğrenim gördüğü eğitim basamağıdır. “Collége” olarak isimlendirilen ortaöğretimin ilk aşamasında ise 11-15 yaşlarındaki çocuklar eğitim alırlar. İlkokul sonrası doğrudan gidilen eğitim kurumlarıdır. Bu okulu bitiren öğrenciler, “lycéed’enseignementgénéral et technologique” veya “lycéeprofessionnel” olarak adlandırılan ikinci kademe ortaöğretim seviyesindeki eğitime devam etmek zorundadırlar. Bu eğitim basamaklarında öğrencilerin meslekî eğitime yönlendirilmeleri veya akademik eğitim almaları yönünde planlamalar yapılır. Öğrenciler ortaöğretimin ikinci aşamasında üç tür okulda eğitimlerine devam etmektedir. Bu süreçteki eğitim 3+3+2 şeklinde planlanmıştır. Eğitimin sonunda meslekî bakalorya derecesine ulaşılarak eğitim tamamlanmış olur (Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmî Gazete,18.04.2013:28622).

Fransa’da temel meslekî eğitimin planlanması ve yürütülmesinden Millî Eğitim Bakanlığı sorumludur. Bakanlığın sorumluluk konuları ülke gençlerine kariyer

danışmanlığı, okul içi ve dışında yer alan kişilere meslekî bilgi ve belge, bireysel görüşeler için danışmanlık hizmetlerini de kapsamaktadır (İş ve İşçi Bulma Kurumu, 2014).

**İngiltere:** İngiltere’de zorunlu temel eğitimin süresi 12 yıl olup 5-16 yaş aralığındaki çocukların eğitimini kapsamaktadır. İngiltere’deki ilköğretim 5-11 yaş arasındaki çocukları kapsar, eğitim programlarına baktığımızda çocukların yaşlarına uyarlanmış, çocukların okuma yazmaya geçmesini kolaylaştırması esas alınmıştır. Anaokulu ve küçük okulları olarak isimlendirilen okul öncesi eğitim ilköğretimin içinde yer almaktadır (Tunç, 2004: 43). İngiltere temel eğitimi KS1,KS2, KS3 ve KS4 olmak üzere dört ana aşamadan oluşmaktadır. KS1 aşamasında 5-7 yaş çocukları kapsar ve ilköğretime hazırlık aşamasıdır. KS2 aşaması 7-11 yaş arası çocuklara yöneliktir ve ilköğretim uygulamasını kapsamaktadır. KS3 ise 11-14 yaş grubu öğrencilerine yönelik ortaöğretime hazırlık aşamasından oluşan eğitim sürecidir. KS4 aşaması temel eğitimin son basamağıdır ve 14-16 yaş grubu çocukları kapsar. KS4 aşamasında mesleklerin tanıtılması, ikinci aşamasında ise mesleklere yönlendirme faaliyetleri başlatılır. İngiltere’deki tüm ortaöğretim kurumları yeteneklerine bakılmaksızın tüm öğrencileri kabul eden okullardır (Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmî Gazete,18.04.2013:28622).

İngiltere’de temel eğitim yaş aralığı 5 ile 16 yaş arasındaki tüm çocukların yetenek ve kapasitelerini en iyi şekilde geliştirecek şekilde içerik düzenlemesi yapılmıştır. Bu yaş aralığının dışındaki bireyler için ise öğrenime devam edip etmeme konusunda bireysel özgürlük tanınmıştır. On dokuz yaşına kadar olan vatandaşlara verilen eğitimin her türü devlet tarafından parasız olarak sunulmaktadır (Tunç, 2004: 42-53).

İngiltere’de zorunlu eğitim çağında olan her çocuğun okula düzenli devam etmesi, yaşına, yetilerine ve kabiliyetine uygun en verimli eğitim imkânlarını takip etmek ve sağlamak her velinin sorumlulukları arasındadır. Temel eğitim süresince 16 yaşa kadar eğitim düzeylerinde sınıf geçme ve sınıfta kalma yoktur (Kilimci, 2006: 71-72).

**Yunanistan:** Yunanistan’da zorunlu eğitim süresi dokuz yıl olup6-15 yaşları arasında olan çocukları kapsamaktadır. Dimotiko Scholeio olarak isimlendirilen ilkokul altı yıl süreli olup 6-12 yaşa arasındaki bireylere yöneliktir. Gymnasio olarak adlandırılan kurum üç yıl süreli ortaöğretim birinci devre okuludur. Yunanistan’da temel eğitim kesintisiz şekilde uygulanır ve öğrenciler ilköğretimden sonra ortaöğretime geçiş

yaparlar. Eniaio Lykeio kapsamlı lise eğitimi, Technica Epaggelmatica Ekpaideftria ise teknik meslek okulu olarak eğitim vermekte olup, 15-18 yaş aralığındaki bireylerin eğitimlerini üstlenirler. Ortaöğretimin ikinci aşamasına yönlendirme on beş yaşından itibaren başlamaktadır. İlkokul ve ortaöğretimin birinci aşamasında tüm dersler zorunlu olarak planlanmıştır. Seçmeli dersler ancak ortaöğretimin ikinci aşamasından sonra başlamaktadır (Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmî Gazete,18.04.2013:28622).

**İtalya:** İtalya’da zorunlu eğitimin süresi 8 yıl olup 6-14 yaş grubu çocuklar için tam zamanlı olarak uygulanmaktadır. “scuolaprimaria” olarak adlandırılan 5 yıllık ilkokul ve “Scuolasecondariadi I grado” olarak adlandırılan 3 yıl süreli ortaöğretim birinci devre okullardan oluşmaktadır. İlkokulu başarı ile tamamlayan öğrenciler ortaöğretime geçiş yaparlar (Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmî Gazete,18.04.2013:28622).

Ortaöğretimin birinci aşaması ortaokul olarak nitelendirilmekte ve üç yıl eğitim verilmektedir. Ortaokulda ilkokul gibi zorunlu ve parasızdır. Ortaöğretimin ilk aşamasında öğrencilerin tüm yönleriyle geliştirilmesini esas alan bir eğitim içeriğine sahiptir. Ortaokullarda eğitimsel oluşu, yaşa hazırlama ve rehberlik yapılan bir süreç olarak düşünülmüştür (Gültekin, 1998: 75).

Ortaöğretim birinci devresinden sonra ortaöğretim; Klasik Ortaöğretim, Sanat Eğitimi, Teknik Eğitim ve Meslekî Eğitim olarak dört çeşit halinde faaliyet göstermektedir. Ortaöğretim birinci aşamasını başarı ile tamamlayanlar, bu dört ortaöğretim okulundan birine kayıt yaptırabilirler. İtalya’da meslekî yönlendirme çalışmaları ise on dört yaşında başlamaktadır (Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmî Gazete,18.04.2013: 28622).

Meslek liselerinden mezun öğrenciler Türkiye’deki sınavsız geçiş hakkına benzer uygulamalarla üniversitelere, bölgesel uzmanlık programlarına veya ortaöğretim eğitiminden sonraki diğer eğitim kurumlarına geçiş yapabilmektedirler (İş ve İşçi Bulma Kurumu, Ülke Örnekleri, 22.03.2015).

**İspanya:** İspanya’da zorunlu eğitim süresi 10 yıl olup6-16 yaş grubu çocukları kapsamaktadır. Zorunlu eğitim tam zamanlı olarak kesintisizdir. İlköğretim 6-12 yaş arasındaki bireyleri kapsamakta, kendi içinde üç devreden oluşarak tamamlanmaktadır. İlköğretim sonrası 4 yıl süreden oluşan ortaöğretim birinci devre eğitimine geçiş yapılır. Zorunlu eğitimi başarı ile tamamlayan öğrencilere “Graduado en Educacion Secundaria Obligatoria” diploması verilir. Öğrenciler bu diploma ile iki yıl süreli bakalorya veya iki



yıl süreli orta düzey meslekî eğitim okullarına giriş hakkı kazanmış olur. İspanya’da meslekî yönlendirme yaşı 16 olup, bilimsel ilkeler doğrultusunda öğrencilere rehberlik hizmeti verilmektedir (Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmî Gazete,18.04.2013: 28622).

**Danimarka:** Danimarka’da zorunlu eğitim süresi 10 yıl olup 7-16/17 yaş grubundaki bireyleri kapsamaktadır. Eğitim zorunlu ve kesintisiz olarak devam etmekte, ilköğretim ve ortaöğretim birinci evresi olarak uygulanmaktadır. Zorunlu eğitim 7 yaş ile 16/17 yaş aralığındaki bireyler içindir. Gymnasium olarak adlandırılan ortaöğretim eğitimi ise 16-19 yaş arası bireylere yöneliktir. Ortaöğretimin ikinci devresi ve meslekî eğitim şeklinde iki türden oluşan bir eğitim devresidir. Ortaöğretimin ikinci kademesi, “*Gymnasiunand HF*” ve “*HTX ve HHX*” biçiminde iki şekilde dizayn edilmiştir. Bu ikinci kademe akademik, meslek yönelimli, kişiyi üniversite eğitimine hazırlayan kurs niteliğindedir (Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmî Gazete,18.04.2013:28622).

**Finlandiya:** Finlandiya’da temel eğitim dokuz yıl olup 7-16 yaş grubu bireyleri kapsamaktadır. Temel eğitim kesintisiz, ilk altı yıl sınıf son üç yıl ise branş öğretmenleri tarafından verilen bir eğitim sürecidir. Finlandiya eğitim sistemi günümüzde en mükemmel eğitim sistemi olarak değerlendirilmekte, birçok ülkenin model almaya çalıştığı bir eğitim sistemidir. Zorunlu eğitimi tamamlayan bireyler genel ya da meslekî ortaöğretim kurumlarına devam ederek eğitimlerini sürdürürler. Finlandiya’da meslekî yönlendirme 16 yaşında başlamaktadır. Ortaöğretim süreci öğrencilerin yükseköğrenime devam etmelerinde seçilebilirlik sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Finlandiya okul sisteminde altı yaş grubundaki çocukların okul öncesi eğitimden yararlanma oranı % 98, zorunlu eğitimde okullaşma oranı ise % 100’e yakın durumdadır. İlköğretim okullarında % 100 gibi yüksek bir orana sahip olması ciddi bir başarının göstergesidir. Dokuz yıl olan zorunlu eğitim sürecine tüm bireylerin aktif olarak katılması esastır. Ülkede her seviyedeki eğitim faaliyetlerinin tamamını vatandaşlara parasız olarak sunulmaktadır (2013 Yılı Finlandiya Ülke Raporu, 2013:22).

Finlandiya eğitim politikalarının temel stratejisini eğitimde imkân ve fırsat eşitliği, bütün bireyler için her yerde eğitim, sosyal ve bölgesel şartlar ne olursa olsun eşit imkân ve fırsatların sağlanması, kaliteli bir eğitim, yaşam boyu eğitime sürekli destek

oluşturmaktadır. Parasız olan eğitimde okul servisleri, kırtasiye giderleri, beslenme gibi bütün giderler devlet bütçesinden finanse edilmektedir (Aras ve Sözen, 2012).

**Amerika Birleşik Devletleri:** ABD’de eğitim sistemi eyaletten eyalet farklılık göstermektedir. Ancak “elementaryschool” olarak ifade edilen ilköğretim genellikle beş yıl süreden oluşmaktadır. “Middleschool”1 veya “juniorhighschool” olarak tanımlanan ikinci kademe temel eğitim ise üç yıllık bir eğitim süresinden oluşmaktadır. Bunlara ek olarak toplamda sekiz yıl zorunlu eğitimi kesintisiz olarak veren okullarda bulunmaktadır. ABD’de zorunlu eğitimin süresini on yıl civarında olduğu söylenebilir. Meslekî eğitime geçiş zorunlu eğitimin başarı ile tamamlanmasına bağlı olarak geçiş yapılan bir eğitim seviyesidir. “High school” olarak adlandırılan lise eğitimi ise 4 yıl olup 15-18 yaşları arasındaki bireyleri kapsamaktadır (Elementary and High School Education, 2015).

**Avustralya:** Avustralya’da eğitim kalitesinin yükseltilmesi ve fırsat eşitliğinin sağlanması için bütün eğitim kurumları devlet tarafından desteklenmektedir. Avustralya’nın kültürel ve etnik yapısındaki çeşitlilik bütün eğitim kurumlarında göz önünde bulundurulmuştur. Avustralya eğitim sistemi temel olarak dört kategoriden oluşmaktadır. İlkokullar, ortaokul ve liseler, meslekî eğitim veren teknik okullar ve gelişim okullarıdır. Avustralya’da zorunlu eğitim süresi toplamda on yıldır. İlköğretimde okullaşma oranı % 100 seviyesindedir. Öğrenciler lise eğitimini sonunda bir sertifika alırlar ve rekabet odaklı üniversite eğitimine kayıt için bu sertifika kullanılmaktadır. On yıllık zorunlu eğitim sonrası meslek edinin üniversite eğitimine devam etmek istemeyen öğrencilerin “TAFE” olarak adlandırılan devlete ait meslekî eğitim veren kurumlarda ya da meslek liselerinde eğitim almaları gerekmektedir.

İlköğretim ve ortaöğretimde öğrenme etkinlikleri genellikle sorgulayıcı ve araştırmacı bir yapıda yapılmaktadır. Okul öncesi eğitimden genellikle 4 yaş grubundaki çocuklar yararlanmaktadır. Bu eğitim seviyesindeki kurumlar ticari amaca uygun olarak velilerin maddi katılımı ile bu hizmeti yürütürler (Korkmaz, Çeber ve Karakız, 2013).

## 2.4 Konu Hakkında Yapılan Araştırmalar

YÖK Tez arşivinin taranması neticesinde zorunlu eğitim ve 4+4+4 eğitim modeli üzerine hazırlanmış tezlere ulaşılmıştır. Bu çalışmalar 4+4+4 eğitim modelini öğretmen-yönetici görüşleri doğrultusunda ele alırken, velilerin görüşleri çerçevesinde bir çalışma henüz yapılmamıştır.

2012 yılında Karadeniz tarafından yapılan çalışmada 4+4+4 eğitim modeline ilişkin öğretmen görüşleri ele alınmıştır. Öğretmenler modelin yetersiz, ihtiyaçları karşılamayan ve reform gerektiren bir yapıda olduğu dile getirmişlerdir (Karadeniz, 2012).

2013 yılında Akkan tarafından yapılan başka bir çalışmada, 4+4+4 eğitim modeli değişim yönetimim açısından ele alınmıştır. Çalışmada öğretmenler 4+4+4 eğitim modelinin planlama ve hazırlık aşamasının planlı bir şekilde yapılmadığı, velilere, öğretmenlere ve topluma yeterli bilgilendirmenin yapılmadığı, modelin uygulamaya konulması ile doğrudan etkilenecek paydaşlara gerekli tanıtımların yapılmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Akkan, 2013).

2013 yılında Örs, Erdoğan ve Kipici 4+4+4 eğitim modelini yöneticiler bakımından Iğdır ili örneği ile ele almıştır. Çalışmada yöneticilerin ilkokul 1.sınıfa kayıt yaş seviyesinin 66 aya çekilmiş olmasının anne-babalarda tedirginlik oluşturduğu, velilerin ilkokula kayıt yaptırmak ile sağlık raporu almak arasında bocaladığı, bu kapsamda öğretmen-veli-yöneticilerin zaman zaman karşı karşıya geldikleri sonucuna ulaşılmıştır (Örs, Erdoğan ve Kipici, 2013).

Katmer'in 2013'te 4+4+4 eğitim sisteminde yönetici ve öğretmenlerin karşılaştıkları iletişim sorunlarına ilişkin yaptığı çalışmada yöneticilerin iletişim algılarının öğretmenlerden daha belirgin olduğu, modelin uygulanması ve tanıtılmasında yöneticilerin daha aktif görev alarak olumlu iletişim kanallarını kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır (Katmer, 2013).

2014'te Demir'in Balıkesir'de yaptığı çalışmada ise sosyal bilgiler öğretmenleri 5.sınıf öğrencilerinin ortaokula dâhil edilmesini olumlu bulurken, ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin davranışsal açıdan sınıf düzeylerine uyum sağlamakta zorlandıkları, bir yıl daha sınıf öğretmenlerinin eğitimini almaları gerektiği, yardımcı kaynaklardan yararlanma yöntemlerinin bilmedikleri görüşlerine ulaşılmıştır (Demir,2014).

Adıgüzel'in yaptığı bir çalışmada 4+4+4 eğitim modeline ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyet ve mesleki kıdem değişkenleri bakımında anlamlı bir fark gösterdiği, cinsiyet açısından 4+4+4 eğitim modeline kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha az katıldıkları, mesleki kıdem açısından ise 26 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin 4+4+4 eğitim modeline ilişkin görüşlerinin ortalamaları diğerlerine göre daha yüksek olduğu, branş ve yaş değişkenleri bakımından ise anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna varılmıştır (Adıgüzel, 2014).

Yine 2014'te Dirlik'in yaptığı çalışmada, genel olarak birinci sınıfa başlayan öğrencilerin okula uyum sağlayamadıkları ifade edilmiştir. Çalışmada, sosyal-duygusal uyumda yaşanan sorunların altına kaçırma, okul sıralarının 60-66 aylık öğrencilerin fiziksel özelliklerine uygun olmaması, ders süresinin 40 dakika olsa bile bu öğrencilere uzun gelmesi, teneffüs zamanlarının kısa olması, farklı yaş gruplarının aynı sınıfta olması, ebeveynlerden ayrılma korkusu ve zihinsel olarak hazır bulunmama sorunları ön plana çıkmaktadır (Dirlik, 2014).

Konuyla ilgili akademik tezlerin dışında sempozyum, panel, hakemli dergi, süreli yayınlar ve internet ortamında yayınlanmış makaleler de bulunmaktadır.

### **3. YÖNTEM**

12 yıllık eğitim modeline karşı öğretmen ve veli tutum ve düşüncelerini tespit edebilmek amaçlı yapılan bu çalışma nicel verilere dayalı tarama yöntemi şeklinde tasarlanmıştır. Tarama yöntemi ile amaç 4+4+4+ eğitim modeli hakkında öğretmen ve velilerin tutumu, çalışmanın yapıldığı zaman dilimindeki mevcut durumu ortaya koymaktır.

#### **3.1 Araştırmanın Modeli**

12 yıllık (4+4+4) zorunlu eğitime ilişkin veli-öğretmen bakışının karşılaştırması amacıyla yapılan çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırma çalışma grubundaki öğretmen ve velilere yapılandırılmış anket uygulanmıştır. Anket yöntemini daha önceden belirlenmiş konu hakkında hipotez ve sorular çerçevesinde evrenin tamamına ya da çalışma grubu olarak seçilen kişilere daha önceden hazırlanan soruların uygulanması ile sistemli bir bilgiye ulaşmak amacı güden teknik olarak tanımlanmaktadır (Armağan, 1983, Akt. Balcı, 2004, s. 140). Tarama yönteminde kişilerin duygu ve düşünceleri var olduğu şekliyle değerlendirmeye alınarak bunları değiştirmek ya da etkileme çabası sergilenmez. Önemli olan, durumu ortaya koyacak biçimde gözlem yapabilmektir (Karasar, 2009: 77). Çalışma grubu kapsamındaki öğretmen ve velilere uygulanan anketler ile 12 yıllık zorunlu eğitime ilişkin öğretmen ve velilerin kendi koşulları içindeki düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

#### **3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu**

12 Yıllık Zorunlu Eğitimin (4+4+4) Veli-Öğretmen Bakış Açısından Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi başlığını taşıyan çalışmanın evreni 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında İstanbul ili Şişli ilçesindeki ortaokullarda görev yapan öğretmenler ve bu eğitim yılında Şişli ilçesi ortaokullarında öğrenim gören öğrencilerin velileridir.

Araştırmanın çalışma grubu, sosyo-ekonomik çeşitliliğe sahip ilçelerden Şişli ilçesi, ilçe sınırları içerisinde öğrencisi ve öğretmeni en fazla olan ortaokullardan ise Atatürk Ortaokulu seçilmiştir (EK-1). Araştırma kapsamında 4 yönetici, 46 öğretmen ve 344 veliden ölçeğimize geri dönüt alınmıştır.

### 3.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılacak ölçeğin geliştirilmesi için literatür taranarak yazılmış tezler, makalelerde verilerin elde edilmesi için kullanılan ölçekler ve ölçek sorularından bir havuz oluşturulmuştur. Araştırmanın amacı, problem ve alt problemlerine veri oluşturacak maddelerden ölçek geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçek pilot araştırması katılmaya gönüllü olan ve 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında İstanbul’da görev yapan öğretmenler ve bu eğitim yılındaki öğrenci velilerinden oluşan 50 kişiye uygulanmıştır. Araştırma anketi, araştırmaya dâhil edilen öğretmenler ve öğrenci velilerine verilmek üzere iki farklı bölümden oluşmaktadır. Öğretmenlere uygulanan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler istenmiştir. Anketin ikinci bölümü ise 12 yıllık zorunlu eğitim modeline ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etme yönünde hazırlanan 29 sorudan oluşmaktadır (EK-2).

Velilere uygulanan anket de iki temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde velilerin kişisel bilgileri, ikinci bölümde ise 12 yıllık zorunlu eğitim modeline ilişkin veli görüşlerini tespit etme yönünde hazırlanan 29 soru yer almaktadır (EK-3).

Öğretmen ve velilere yönelik hazırlanan anketlerde beşli “Likert Ölçeği” (Hiç Katılmıyorum, Az Katılıyorum, Orta Derecede Katılıyorum, Çok Katılıyorum, Tamamen Katılıyorum) kullanılmıştır.

Öğretmen ve veliler için hazırlanan 29 tutum ölçen sorunun 26’sı veli ve öğretmenler anketinde ortak soru yani sorular birbirine benzer iken her iki ankette de 27, 28, 29 numaralı sorular veli ve öğretmenlerde farklıdır.

Oluşturulan bu 29 sorunun kapsam geçerliliği için yazar tarafından literatür taraması sonucunda hazırlanmış ve hazırlanan madde havuzu 3 akademisyen, 2 öğretmen ve 2 idareci ile paylaşılıp fikirleri alındıktan sonra son hali verilmiştir.

Oluşturulan soru formunun pilot uygulama sonrasında yapılan analizler neticesinde 20. madde ve 21. madde ölçeğe katkısının düşük olması nedeniyle soru formundan

çıkarılmış ve 24 soru ile son şekli verilmiştir. Yapılan pilot uygulama ve asıl uygulamaya ilişkin analiz sonuçları detaylı olarak ayrı başlıklarda verilmiştir.

Veri toplama aracında yer alan veli ve öğretmene farklı olarak sorular için pilot uygulama güvenilirlikleri veli soruları için 0.820 ve öğretmen soruları için 0.795 olarak tespit edilmiştir. Asıl uygulamada ise bu rakamlar sırasıyla 0.901 ve 0.832 olarak tespit edilmiştir.

### **3.4 Verilerin Toplanması ve Analizi**

Araştırma konusunun ele alınması için ilgili literatür taranmıştır. Bu kapsamda akademik tezler, makaleler, sempozyum bildirileri, çalıştay raporları, sivil toplum örgütlerinin raporları ve diğer veri tabanları taranmıştır.

Öğretmen ve velilere yönelik hazırlanan anketlerin hazırlanmasında ve geliştirilerek uygulanmasında şu basamaklara yer verilmiştir:

- a) İstanbul ili Şişli ilçesinde görev yapan ortaokul öğretmenleri ve iletişim halinde olunan velilerin görüşlerinden yararlanılmıştır.
- b) 5 yıllık zorunlu eğitim, 8 yıllık zorunlu eğitim ve yurtdışında zorunlu eğitimle ilgili yapılan tezler incelenerek zorunlu eğitime ait tablo ortaya konulmaya çalışılmıştır.
- c) Tez ve makalelerde kullanılan ölçeklerdeki sorulardan havuz oluşturulmuş, araştırmada kullanılacak maddeler havuzdan alınarak anket oluşturulmuştur.
- d) Anketin yazım ve dil açısından değerlendirilmesi amacıyla Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır.
- e) Öğretmen ve velilere uygulanacak anketlerin kapsam geçerliliği için alan uzmanlarının fikirlerine de başvurulmuştur.
- f) Anketin kapsam geçerliliği çalışmaları yapılmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan anketler öğretmen ve velilere elden ulaştırılmıştır. Anketlerin geri dönüşlerine ait istatistikler Çizelge 3.1’de gösterilmiştir.

**Çizelge 3.1:** Anketlerin Dönüş İstatistikleri

GRUPLAR	Verilen Anket Adedi	Anketlerin Dönüş Oranı
Öğretmen (Yöneticiler dahil)	50	50
Veliler	1000	344
Toplam	1050	394

### 3.5 Veri Analizi

Katılımcı bireylerden elde edilen verilerden hareketle araştırmanın amacına ulaşabilmek için, veri toplama aracının geçerlilik ve güvenilirlikleri kapsamında toplam madde korelasyon analizi (Pearson korelasyon analizi), anti imaj matrisi, güvenilirlik analizi (Cronbach alfa katsayısı) yapılmıştır. Ölçeğin faktörlenebilirlik durumunu tespit etmek için KMO ölçüsü hesaplanarak Bartlett küresellik testi yapılmıştır. Ölçek boyutlarını diğer bir ifadeyle faktör yapısını tespit edebilmek için açımlayıcı faktör analizi ve ortaya çıkan faktör yapısının geçerliliğini tespit edebilmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Araştırmanın alt problemlerinin testi içinse parametrik olmayan analiz teknikleri kullanılmıştır. İkili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında ise Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırmada yer alan değişkenlerin normal dağılım sınaması Kolmogorov Smirnov testi aracılığı ile yapılmıştır. Yapılan tüm analizler % 95 güven ve 0.05 hata payı düzeyinde test edilmiştir.



## **4. BULGULAR**

Araştırmanın bu bölümünde yazar tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulan anket formunun geçerlilik ve güvenilirlik analizlerine ve bu analizler sonrası oluşan ölçekten hareketle araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan araştırma sorularına cevap bulmak amaçlı yapılan analizlere yer verilmiştir.

Bu başlık temelde 3 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde oluşturulan madde havuzunun güvenilirliğini test etmek pilot uygulama ile elde edilen veriler ile yapılan analizler, ikinci bölümde ise 394 kişi ile yapılan anket verilerinden yararlanılarak yapılan geçerlilik çalışması yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise araştırma sorularına ilişkin analizler ve bulguları yer almaktadır.

### **4.1 Pilot Uygulamaya İlişkin Bulgular**

#### **4.1.1 Demografik özelliklere ilişkin bulgular**

Pilot uygulamaya katılan bireylerin %72'sinin erkek, %28'inin kadın olduğu tespit edilmiştir. Pilot uygulamaya katılan bireylerin %50'sinin 40-49 yaş aralığında, %42'sinin 30-39 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar içinde lise ve yükseköğretim mezunlarının oranının eşit düzeyde ve %26 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcı bireylerin çocuklarının %31.71'nin 8. sınıf, 26.83'ünün 6.sınıf, %24.39'unun 5. sınıf olduğu tespit edilmiştir.

#### **4.1.2 Güvenilirlik çalışması**

Güvenilirlik çalışması kapsamında toplam madde korelasyon analizi, madde analizi yapılmış ve anti imaj korelasyon matrisi incelenerek madde havuzunda çıkması gereken maddeler tespit edilmiştir.

Yapılan toplam madde korelasyon analizi sonucunda, korelasyon katsayısı 0.30'un altında olan ve anlamsız ilişki içinde olan maddelerden 20. madde ( $r=.186$ ,  $p=.195$ ,  $p>.05$ ), 21. madde ( $r=.255$ ,  $p=.073$ ,  $p>.05$ ) toplam ölçeğe olan katkısının düşük olması nedeniyle çıkarılmıştır.

Anti imaj korelasyon matrisi incelendiğinde 0.50 değerinin altında bir korelasyon katsayısı olmadığı için bu aşamada madde çıkarımı yapılmamıştır (EK-4).

Madde analizi için Cronbach alfa katsayısı ve madde silindiğinde ölçek güvenilirlikleri hesaplanmış ve ölçeğin güvenilirliğinin 0.921 gibi yüksek bir değer aldığı tespit edilmiştir. Madde havuzundan herhangi bir maddenin çıkarılmasının güvenilirlik katsayısında yüksek derecede bir değişiklik yapmadığı tespit edilmiştir (EK-5).

Yapılan bu güvenilirlik çalışmaları sonucunda oluşturulan madde havuzundan 20. madde ve 21. Madde çıkarılmış ve geriye kalan madde havuzunun güvenilir olduğu tespit edilmiştir (EK-6).

## **4.2 Araştırmanın Bulguları**

Pilot uygulama ile madde havuzunda yapılan değişiklikler sonrasında oluşan 24 maddelik ölçek ile 394 kişiye anket uygulanmış ve 394 kişi yapılan anket verilerinden hareketle ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları bu başlık altında verilmiştir.

### **4.2.1 Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular**

Öğretmenlere yönelik hazırlanan ölçeğin birinci bölümünde katılımcılara ait demografik bilgileri doldurmaları istenmiştir. Katılımcılar tarafından doldurulan bu bölüme ait verilerin analizi Çizelge 4.1’de gösterilmiştir.

**Çizelge 4.1:** Katılımcı Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

		n	%
Cinsiyet	Erkek	18	36.00
	Kadın	32	64.00
Yaşınız	25-29	6	12.00
	30-39	28	56.00
	40-49	12	24.00
	50-59	3	6.00
	60 ve üzeri	1	2.00
	Eğitim Durumunuz	Doktora	1
Yüksek Lisans		2	4.00
Lisans		45	90.00
Ön Lisans		2	4.00
Görev	Öğretmen	46	92.00
	Yönetici	4	8.00
Kıdem	1-2 Yıl	1	2.00
	3-5 Yıl	3	6.00
	6-10 Yıl	10	20.00
	11-15 Yıl	15	30.00
	16-20 Yıl	14	28.00
	21 Yıl ve üzeri	7	14.00
Alan	Branş Öğretmeni	46	92.00
	Okul Öncesi	4	8.00

Katılımcı öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin toplamda 50 kişi olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %64'ü kadın, %36'sı erkektir. Katılımcı öğretmenlerin %56'sı 30-39 yaş, %24'ü 40-49 yaş aralığındadır ve en düşük katılım 60 ve üzeri yaş grubunda %2 ile olmuştur. Öğretmenlerin %2'sinin ön lisans, %90'ının lisans, %4'ünün yüksek lisans, %2'sinin ise doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Velilere yönelik hazırlanan ölçeğin birinci bölümünde katılımcılara ait demografik bilgileri doldurmaları istenmiştir. Katılımcılar tarafından doldurulan bu bölüme ait verilerin analizi Çizelge 4.2'de gösterilmiştir.

**Çizelge 4.2:** Katılımcı Velilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

		n	%
Cinsiyet	Erkek	109	31.69
	Kadın	235	68.31
Yaşınız	25 Yaş Altı	2	0.58
	25-29	6	1.74
	30-39	192	55.81
	40-49	124	36.05
	50-59	17	4.94
	60 ve üzeri	3	0.88
Eğitim Durumunuz	İlkokul	71	20.63
	Lisans Üstü	16	4.65
	Lise	110	31.98
	Ortaokul	67	19.48
	Yükseköğretim	80	23.26
Mesleğiniz	Diğer	51	14.83
	Ev Hanımı	134	38.95
	İşçi	61	17.73
	İşsiz	4	1.16
	Memur	48	13.96
	Serbest Meslek	46	13.37
Çocuğunuzun Bulunduğu Sınıf	5.Sınıf	117	34.01
	6.Sınıf	99	28.78
	7.Sınıf	69	20.06
	8.Sınıf	59	17.15

Katılımcı velilerin demografik özelliklerine ilişkin dağılımlar incelendiğinde ise toplamda 344 olan velinin % 31.69'unun erkek, % 68.31'inin kadın olduğu tespit edilmiştir. Velilerin % 55.81'inin 30-39, % 36,05'inin 40-49 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumu incelemesinde ise veliler içinde lise mezunlarının oranının % 31.98, ilkokul mezunlarının % 20.63, ortaokul mezunlarının %19.48 ve yükseköğretim mezunlarının oranının % 23.26 olduğu tespit edilmiştir.

#### 4.2.2 Güvenilirlik Çalışması

##### 4.2.2.1 Toplam Madde Korelasyon Analizi

Ankette yer alan maddelerin toplam ölçeğe olan katkısını ortaya koyabilmek ve amaçlı yapılan toplam madde korelasyon analizi sonuçları tablo 8'de verilmiştir. 24 numaralı madde korelasyon katsayısı toplam ölçek skoru ile anlamlı bir ilişkiye sahip olsa da

korelasyon katsayısının 0.30'un altında olması nedeniyle analiz dışı bırakılmıştır ve anti imaj matrisine ve güvenilirlik analizine dahil edilmemiştir.

#### 4.2.2.2 Anti İmaj Matrisi

Oluşturulan madde havuzunda yer alan maddelerin güvenilirliğini sınamak için yapılan bir diğer işlemde anti imaj matrisinin oluşturulması ve matriste yer alan korelasyon değerlerinin incelenerek 0.50'nin altında olanlarının çıkarılmasıdır. Yapılan incelemede anti imaj matrisi köşegeninde yer alan hiçbir korelasyon değerinin 0.50'nin altında olmadığı tespit edilmiştir.

#### 4.2.2.3 Madde Analizi

Madde analizinde ölçeğin güvenilirliğini sınamak için Cronbach Alfa katsayısı ve her bir maddenin ölçekten çıkarılması durumunda hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda madde havuzunun güvenilirlik katsayısının 0.909 yani yüksek derecede güvenilir olduğu tespit edilirken madde havuzundan herhangi bir maddenin çıkarılmasının güvenilirlik katsayısında yüksek derecede bir değişiklik yapmadığı tespit edilmiştir.

#### 4.2.2.4 Açımlayıcı Faktör Analizi

Veri setimizin faktör analizine uygun olup olmadığını sınamak amaçlı küresellik testleri yapılmış ve sonuçları Çizelge 4.3'te verilmiştir.

**Çizelge 4.3:** KMO Bartlett Mann Whitney U Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		.863
Bartlett's Test of Sphericity	$x^2$	3229.903
	Sd	253
	p.	.000

KMO değerinin. 863 ve Bartlett Mann Whitney U Testinin anlamlı olması ( $p=.000$ ,  $p<.05$ ) veri matrisimizin faktör analizine uygun yapıda olduğunu ifade etmektedir.

Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda 23 madde ile yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçları Çizelge 4.4'te verilmiştir.

**Çizelge 4.4: Açıklayıcı Faktör Analizi**

Faktörler	Soru	Faktörler Yüğü	Özdeğer	% Açıklanan Varyans	Cronbach Alfa
<b>Faktör I</b>	4. Yeni eğitim sistemi olan 12 yıllık zorunlu kesintili eğitim modelinin (4+4+4) her yönüyle iyi bir model olduğuna inanıyorum.	.686	9.150	38.126	.903
	6. Yeni sistemin eğitimde yeniden yapılanmada büyük bir aşama olduğunu düşünüyorum.	.612			
	7. Yeni sistemde haftalık ders saatlerinin ve sürenin yeterli olduğunu düşünüyorum.	.433			
	14. 12 yıl zorunlu eğitim, eğitimde yeniden yapılanma olarak olumlu bir gelişmedir.	.683			
	15. İlkokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	.858			
	16. Ortaokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	.862			
	17. Lise eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	.699			
19. Yeni sistem, eksik yönleri olmasına karşın uygulanması gereken bir projedir.	.676				
<b>Faktör II</b>	8. Yeni sistemde seçmeli derslerin uygulanmasında hiçbir sorun yaşanmadığına inanıyorum.	.735	2.047	8.529	.877
	9. Yeni sistemde seçmeli derslerin öğrenci ya da velilerin isteğine ve tercihine bağlı olarak geniş bir esneklik getirdiğine inanıyorum.	.676			
	23. Yeni sistemde seçmeli ders saatlerinin çok fazla olduğunu düşünüyorum.	.830			
	26. Yeni sistemde seçmeli derslerle ilgili olarak veliler yeterince bilgilendirilmemiştir.	.496			
<b>Faktör III</b>	5. Yeni sistem aceleye getirilmiş ve ön hazırlık yapılmamıştır.	.466	1.740	7.252	.823
	22. Yeni sistemle eğitimde kalitenin düştüğüne ve disiplin sorunlarının oluştuğuna inanıyorum.	.405			
	25. Yeni sistemde günlük ders saati sayısının öğrenciler için çok fazla olduğunu düşünüyorum.	.805			
<b>Faktör IV</b>	1. Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelinin şu an uygulanmakta olan sistemden her yönüyle daha iyi bir model olduğuna inanıyorum.	.548	1.344	5.600	.788

Faktörler	Soru	Faktörler Yüğü	Özdeğer	% Açıklanan Varyans	Cronbach Alfa
	2. Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelindeki, öğrencilerin 6 yaşından 15 yaşına kadar aynı bina ve kişisel ihtiyaç bölümlerini kullanmaları uygulamasının hiçbir sakıncasının olmadığını düşünüyorum.	.820			
	3. Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimde seçmeli derslere çok az zaman ayrılmasının iyi bir uygulama olduğunu düşünüyorum.	.669			
Faktör V	11. Okulların ilkököl ve ortaoköl olarak ayrılması sonucunda sınıfların kalabalık olması sorun yaratmaktadır.	.553	1.235	5.147	.853
	12. Sınıfların seviye gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.	.788			
	13. Sınıfların yaş gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.	.793			
Faktör VI	10. İlkokula başlama yaşının 60-66 ay olmasını sakıncalı buluyorum.	.811	1.165	4.853	.738
	18. Yeni sistem öğrencileri erken yaşlarda sınav yarışına itmektir.	.449			
Not: Varimax Rotasyonlu Temel Bileşenler Faktör Analizi. & Analiz Dışı Sorular: 19-20-24					

Öğretmen ve velilerin 4+4+4 eğitimi modeline ilişkin ilişkin tutumlarını ölçmek amaçlı oluşturduğumuz ölçeğine uygulanan Varimax rotasyonlu temel bileşenler faktör analizi sonucunda toplam değişkenliğin % 69.507'sini açıklayan 6 faktörlü bir yapı olduğu tespit edilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda boyutlarda yer alan maddeler, faktör yükleri, özdeğerleri ve her bir faktörün güvenilirlik katsayısı olan Cronbach alfa değeri Çizelge 4.4'te verilmiştir.

Keşfedici faktör analizi sonucunda oluşan faktörlerin güvenilirlik analizi sonuçları tablodan incelendiğinde ve aşağıda yer alan kriterler bazında değerlendirildiğinde ölçeklerden elde etmiş olduğumuz güvenilirlik katsayıları aşağıdaki kriterlere göre değerlendirilmektedir (Tavşancıl, 2006: 29).

$0.00 \leq \alpha \leq 0.40$  ise ölçek güvenilir değildir.

$0.40 \leq \alpha \leq 0.60$  ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0.60 \leq \alpha \leq 0.80$  ise oldukça güvenilirdir.

$0.80 \leq \alpha \leq 1.00$  ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo incelendiğinde güvenilirlik katsayılarının faktör IV ve faktör VI için oldukça güvenilir diğer faktörler için ise yüksek derecede olduğu tespit edilmiştir.

### 4.2.3 Geçerlilik Çalışması

#### 4.2.3.1 Doğrulayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen bu yapının geçerliliğini test etmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve analiz sonucunda aşağıda yer alan model geçerli olarak kabul edilmiştir.

Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sırasında 14. madde model yapısını bozduğu ve uyum iyiliği indekslerini düşürdüğü için model dışı bırakılmıştır.

Yapılan doğrulayıcı faktör analizi çerçevesinde uyum iyiliği indeksleri hesaplanmış ve aşağıdaki sonuçlar bulunmuştur

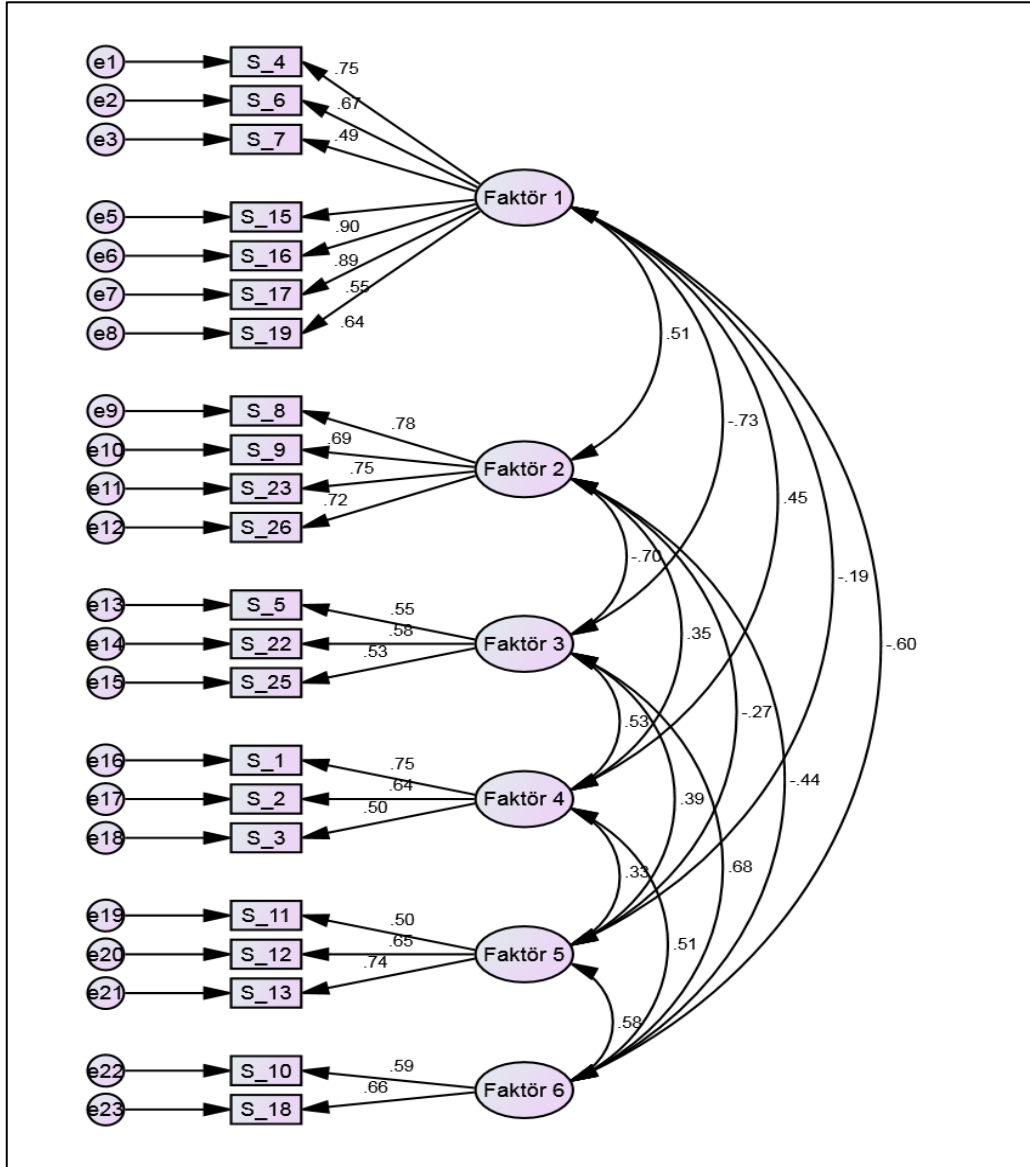
$\chi^2$ : Ki kare, GFI: Joreskog uyum iyiliği indeksi, AGFI: Joreskog düzeltilmiş uyum iyiliği indeksi, CFI: Bentler karşılaştırmalı uyum indeksi, RMSEA: Steiger – Linder yaklaşımın standart hatası indeksi, RMR: Artıkların kök ortalama karesini ifade etmektedir.

$\chi^2$  / serbestlik derecesi < 3, RMSEA <0,08, RMR<0,10 ve uyum iyiliği indekslerinin 0,80-0,90 civarında olması durumunda modelin iyi bir uyuma sahip olduğu yargısına varılmaktadır (Tak ve Çiftçiöglü, 2008).

DFA model sonuçlarında  $\chi^2/s.d.$  (Normed Chi Square; NC) değeri 5,0'ten az ise uygunluğu sağlanmış, eğer 2,0 değerine yakınsa en iyi uygunluğu sağlanmış olmaktadır. Model için incelendiğinde  $\chi^2$  / serbestlik derecesi 2.607 değerini almaktadır. The Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) değerinin 0,08 civarında olması beklenmektedir. 0,80 değerinden yukarı olan durumlarda modelin uygunluğu zayıf anlamı taşımaktadır. Sonuçlar incelendiğinde RMSEA=0,058 olduğundan modelin uygun olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. RMR değerinin 0,10 değerinden küçük olması modelin uyumunu göstermektedir, sonuçlara göre 0,036 RMR değeri de model uyumunu doğrulamaktadır. Goodnes of Fit Index GFI ve Adjusted Goodnes of Fit Index



AGFI 0,80-0,90 civarlarında olması beklenmektedir. GFI 0,87 olarak tespit edilmiştir ve bu indekse göre de model uyumu sağlanmıştır. Son olarak Comparative Fit Index (CFI) değerleri dikkate alındığında 0,90 ve üzeri olan yapılarda modelin iyi derecede uygunluğunun sağlandığı sonucuna varılmaktadır. Model incelendiğinde 0,90 üzerinde 0.95 gibi bir CFI değeri bulunduğundan modelin uygunluğu sağlanmıştır (Şekil 4.1).



Şekil 4.1 :Doğrulayıcı Faktör Analizi

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda yapı geçerliliği sınanan ve uyum iyiliği indeksleri sonucunda geçerli olarak kabul edilen faktör yapısının güvenilirlik analizleri yapılmış ve faktörler için Cronbach alfa katsayıları F1=.902, F2=.877, F3=.823, F4=.788,

F5=.853, F6=.738 olarak tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen faktörlerin güvenilirlik düzeyleri incelendiğinde en düşük derecede olan faktörün F6 ve oldukça güvenilir seviyesinde, en yüksek derecede güvenilir olan faktörün ise F1 ve yüksek derecede güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda oluşan faktörlerin içerdiği maddeler incelenmiş ve faktörler bu doğrultuda isimlendirilmiştir.

F1: 12 yıllık eğitim modeline “Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum”

F2: 12 yıllık eğitim modeli “Seçmeli Ders Tutumu”

F3: 12 yıllık eğitim modeline “Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum”

F4: 8 yıllık eğitim modeline “Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum”

F5: 12 yıllık eğitim modelinde “Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum”

F6: 12 yıllık eğitim modelinde “Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum”

#### **4.2.4 Bulguların Karşılaştırılması**

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan problem cümlesine ve alt problemlere cevap bulabilmek için uygun analiz tekniğini kullanmak için değişkenlerin normal dağılım sınaması Kolmogorov Smirnov testi ile yapılmış ve analiz sonucunda değişkenlerin normal dağılım sergilemediği tespit edilmiştir ( $p<.05$ ). Bu nedenle kullanılacak analiz tekniklerinde parametrik olmayan yöntemler tercih edilmiştir. Tutumlara ilişkin normal dağılım sına verileri Çizelge 4.5’ te gösterilmiştir.

**Çizelge 4.5:** Normal Dağılım Sınaması

	Kolmogorov-Smirnov		
	Test İstatistiği	sd	p
Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum	.077	394	.000
Seçmeli Ders Tutumu	.107	394	.000
Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum	.081	394	.000
Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum	.088	394	.000
Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum	.116	394	.000
Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum	.168	394	.000

Veli ve öğretmenlerin yeni modele karşı ve bir önceki modele karşı olan tutumlarını karşılaştırmak için yapılan Mann Whitney U Testi sonucunda,

Veli ve öğretmenlerin, “Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum”, “Seçmeli Ders Tutumu”, “Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum”, “Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum” boyutlarında birbirine benzer düşüncelere sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu boyutlarda veli ve öğretmenler arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. ( $p < .05$ ).

Diğer bir ifadeyle veli ve öğretmenlerin yeni modele olan olumlu tutumları, yeni modeldeki seçmeli ders yapısına ve sistemine karşı tutumları, yeni model ile oluşan sınıf yapısına ve okula başlama yaşına karşı tutumları birbirlerine benzer düzeydedir.

**Çizelge 4.6:** Veli ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	z	p
Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum	Öğretmen	2.91	.92	-1.139	.255
	Veli	3.14	1.14		
Seçmeli Ders Tutumu	Öğretmen	2.89	.47	-1.555	.120
	Veli	3.05	.73		
Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum	Öğretmen	3.88	.87	-4.543	.000
	Veli	3.15	1.11		
Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum	Öğretmen	2.40	.89	-2.998	.003
	Veli	2.85	1.01		
Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum	Öğretmen	3.57	1.13	-.011	.991
	Veli	3.55	1.12		
Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum	Öğretmen	3.83	1.07	-.614	.539
	Veli	3.69	1.21		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni modele karşı olumsuz tutum” ( $p=.000$ ,  $p<0.05$ ) “önceki modele karşı olumlu tutum” ( $p=.003$ ,  $p<0.05$ ) boyutlarında birbirlerinden anlamlı düzeyde farklı tutum düzeyinde oldukları tespit edilmiştir.

Yapılan incelemede öğretmenlerin yeni modele karşı velilere göre daha olumsuz bir tutum sergiledikleri, velilerin ise eski modele karşı daha olumlu tutum sergiledikleri tespit edilmiştir.

Diğer bir ifadeyle öğretmenlerin velilere göre yeni modelin aceleye geldiğini ve ön hazırlıkların eksik yapıldığını, yeni sistemle eğitimin kalitesinin düştüğünü ve yeni sistemdeki günlük ders saatinin fazla olduğunu velilere göre daha fazla düşünmektedirler.

Veliler ise öğretmenlere kıyasla önceki model olan 8 yıllık kesintisiz eğitim modelinde öğrencilerin 6 yaşından 15 yaşına kadar aynı bina ve kişisel ihtiyaç alanlarını kullanmalarının bir sorun teşkil etmediğini ve seçmeli derslere fazla zaman ayrılmasının iyi bir uygulama olduğunu daha fazla düşünmektedirler.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre ölçek alt boyutlarına katılım düzeylerinde farklılık olup olmadığını tespit etmek amaçlı yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.114$ ,  $p>.05$ ), Seçmeli Ders Tutumunda ( $p=.750$ ,  $p>.05$ ), Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum boyutunda ( $p=.3318$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum boyutunda Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.976$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum boyutunda Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.804$ ,  $p>.05$ ) kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bir diğer ifadeyle erkek ve kadın öğretmenler yeni modele karşı olan tutumlarında benzer düşüncelere sahiptirler (Çizelge 4.7).

Kadın ve erkek öğretmenler Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.002$ ,  $p<.05$ ) ise birbirlerinden farklı tutum düzeylerine sahiptirler. Tablo incelendiğinde kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre önceki modele daha olumlu bakmaktadırlar.

**Çizelge 4.7: Öğretmen Cinsiyetine Göre Tutumların Karşılaştırması**

		Öğretmen			z	p
		n	$\bar{X}$	ss		
Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum	Kadın	18	3.15	.84	-1.580	.114
	Erkek	32	2.78	.95		
Seçmeli Ders Tutumu	Kadın	18	2.92	.42	-.318	.750
	Erkek	32	2.87	.50		
Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum	Kadın	18	3.78	.74	-.999	.318
	Erkek	32	3.94	.94		
Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum	Kadın	18	2.83	.84	-3.083	.002
	Erkek	32	2.16	.83		
Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum	Kadın	18	3.56	1.28	-.031	.976
	Erkek	32	3.57	1.07		
Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum	Kadın	18	3.78	1.10	-.248	.804
	Erkek	32	3.86	1.06		

Öğretmelerin yaşına göre ölçek alt boyutlarına katılım düzeylerinde farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.386$ ,  $p>.05$ ), Seçmeli Ders Tutumunda ( $p=.067$ ,  $p>.05$ ), Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum boyutunda ( $p=.446$ ,  $p>.05$ ), Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.816$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum ( $p=.643$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum ( $p=.489$ ,  $p>.05$ ) boyutlarında yaşa göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bir diğer ifadeyle farklı yaş grubunda olan öğretmenlerin eğitim modellerine karşı tutum ve düşünceleri birbirine benzerdir ve yaş tutum düzeylerinde farklılık oluşturan bir değişken değildir.



**Çizelge 4.8:** Öğretmenlerin Yaşına Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması

		Öğretmen			$x^2$	p
		n	$\bar{X}$	ss		
Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum	25-29 yaş	6	2.50	.77	4.148	.386
	30-39 yaş	28	2.89	.94		
	40-49 yaş	12	2.96	.91		
	50-59 yaş	3	3.90	.93		
Seçmeli Ders Tutumu	25 yaş altı	0			8.767	.067
	25-29 yaş	6	3.33	.30		
	30-39 yaş	28	2.74	.51		
	40-49 yaş	12	2.92	.36		
	60 yaş ve üzeri	1	3.25			
Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum	25-29 yaş	6	4.28	.88	3.716	.446
	30-39 yaş	28	3.70	.88		
	40-49 yaş	12	4.03	.92		
	50-59 yaş	3	4.11	.69		
Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum	25-29 yaş	6	2.28	1.02	1.562	.816
	30-39 yaş	28	2.37	.93		
	40-49 yaş	12	2.42	.88		
	50-59 yaş	3	2.67	.67		
Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum	25-29 yaş	6	3.89	1.07	2.510	.643
	30-39 yaş	28	3.51	1.11		
	40-49 yaş	12	3.64	1.24		
	50-59 yaş	3	2.78	1.26		
Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum	25-29 yaş	6	3.67	1.08	3.430	.489
	30-39 yaş	28	3.82	1.14		
	40-49 yaş	12	4.00	.88		
	50-59 yaş	3	3.17	1.26		

Öğretmelerin eğitim düzeyine göre ölçek alt boyutlarına katılım düzeylerinde farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.323$ ,  $p>.05$ ), Seçmeli Ders

Tutumunda ( $p=.551$ ,  $p>.05$ ), Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.511$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum ( $p=.137$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum ( $p=.574$ ,  $p>.05$ ) boyutlarında eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bir diğer ifadeyle farklı eğitim düzeyinde olan öğretmenlerin eğitim modellerine karşı tutum ve düşünceleri bu boyutlarda birbirine benzerdir ve eğitim düzeyi bu boyutlarda tutum düzeylerinde farklılık oluşturan bir değişken değildir.

Öğretmenlerde eğitim düzeyine göre Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum boyutunda ( $p=.049$ ,  $p<.05$ ) ise anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo incelendiğinde lisans üstü mezunu öğretmenlerin lisans mezunu öğretmenlere göre yeni modele daha olumsuz tutum ve düşünce içerisinde oldukları tespit edilmiştir. ( $p=.03$ ,  $p<.06$ )



**Çizelge 4.9:** Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması

		Statü			$x^2$	p
		Öğretmen				
		n	$\bar{X}$	ss		
Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum	Yüksek Öğretim	2	2.71	.40	3.482	.323
	Lisans	45	2.89	.91		
	Lisans Üstü	2	2.50	.10		
Seçmeli Ders Tutumu	Yüksek Öğretim	2	3.13	.18	2.106	.551
	Lisans	45	2.86	.48		
	Lisans Üstü	2	3.25	.35		
Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum	Yüksek Öğretim	2	4.33	.47	7.846	.049
	Lisans	45	3.85	.83		
	Lisans Üstü	2	5.00	0.00		
Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum	Yüksek Öğretim	2	2.50	.71	2.309	.511
	Lisans	45	2.43	.90		
	Lisans Üstü	2	2.33	.94		
Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum	Yüksek Öğretim	2	4.00	.94	5.522	.137
	Lisans	45	3.51	1.13		
	Lisans Üstü	2	5.00	0.00		
Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum	Yüksek Öğretim	2	3.50	2.12	1.993	.574
	Lisans	45	3.87	1.04		
	Lisans Üstü	2	4.00	1.41		

Öğretmelerin kıdemine göre ölçek alt boyutlarına katılım düzeylerinde farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.502$ ,  $p>.05$ ), Seçmeli Ders Tutumunda ( $p=.258$ ,  $p>.05$ ), Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum boyutunda ( $p=.055$ ,  $p>.05$ ), Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.342$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum ( $p=.143$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum ( $p=.946$ ,  $p>.05$ ) boyutlarında kıdeme göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bir diğer ifadeyle farklı kıdem grubunda olan öğretmenlerin eğitim modellerine karşı tutum ve düşünceleri birbirine benzerdir ve kıdem yılı tutum düzeylerinde farklılık oluşturan bir değişken değildir.



**Çizelge 4.10: Öğretmenlerin Kıdemine Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması**

		Öğretmen			$\chi^2$	p
		n	$\bar{X}$	ss		
Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum	1-2 Yıl	1	3.71		4.337	.502
	3-5 yıl	3	2.33	.22		
	6-10 yıl	10	2.97	.90		
	11-15 yıl	15	2.94	.98		
	16-20 yıl	14	2.72	1.02		
	20 yıl ve üzeri	7	3.27	.85		
Seçmeli Ders Tutumu	1-2 Yıl	1	3.75		6.532	.258
	3-5 yıl	3	3.25	.25		
	6-10 yıl	10	2.90	.39		
	11-15 yıl	15	2.68	.59		
	16-20 yıl	14	2.89	.42		
	20 yıl ve üzeri	7	3.00	.25		
Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum	1-2 Yıl	1	3.33		10.844	.055
	3-5 yıl	3	4.78	.19		
	6-10 yıl	10	3.63	1.12		
	11-15 yıl	15	3.58	.79		
	16-20 yıl	14	4.17	.78		
	20 yıl ve üzeri	7	4.00	.72		
Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum	1-2 Yıl	1	4.00		5.652	.342
	3-5 yıl	3	2.00	.33		
	6-10 yıl	10	2.40	1.00		
	11-15 yıl	15	2.49	.93		
	16-20 yıl	14	2.14	.93		
	20 yıl ve üzeri	7	2.67	.47		
Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum	1-2 Yıl	1	3.67		8.249	.143
	3-5 yıl	3	4.78	.38		
	6-10 yıl	10	3.50	1.15		
	11-15 yıl	15	3.07	.92		
	16-20 yıl	14	3.88	1.27		
	20 yıl ve üzeri	7	3.57	1.18		

		Öğretmen			$\chi^2$	p
		n	$\bar{X}$	ss		
Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum	1-2 Yıl	1	3.50		.963	.966
	3-5 yıl	3	4.33	1.15		
	6-10 yıl	10	3.75	1.34		
	11-15 yıl	15	3.73	1.13		
	16-20 yıl	14	3.93	.90		
	20 yıl ve üzeri	7	3.79	1.11		

Öğretmelerin alan uzmanlığına göre ölçek alt boyutlarına katılım düzeylerinde farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.914$ ,  $p>.05$ ), Seçmeli Ders Tutumunda ( $p=.899$ ,  $p>.05$ ), Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum boyutunda ( $p=.165$ ,  $p>.05$ ), Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.843$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum ( $p=.288$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum ( $p=.770$ ,  $p>.05$ ) boyutlarında alanına göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bir diğer ifadeyle farklı alanda görev yapan öğretmenlerin eğitim modellerine karşı tutum ve düşünceleri birbirine benzerdir ve alan değişkeni tutum düzeylerinde farklılık oluşturan bir değişken değildir.

**Çizelge 4.11:** Öğretmenlerin Alan Uzmanlığına Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması

		n	$\bar{X}$	ss	z	p
Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum	Branş Öğretmeni	46	2.92	.94	-.108	.914
	Okul Öncesi	4	2.86	.85		
Seçmeli Ders Tutumu	Branş Öğretmeni	46	2.89	.48	-.127	.899
	Okul Öncesi	4	2.88	.43		
Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum	Branş Öğretmeni	46	3.83	.89	-1.389	.165
	Okul Öncesi	4	4.42	.32		
Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum	Branş Öğretmeni	46	2.38	.88	-.199	.843
	Okul Öncesi	4	2.67	1.12		
Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum	Branş Öğretmeni	46	3.51	1.15	-1.062	.288
	Okul Öncesi	4	4.17	.69		
Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum	Branş Öğretmeni	46	3.83	1.05	-.292	.770
	Okul Öncesi	4	3.88	1.44		

Velilerin cinsiyetine göre ölçek alt boyutlarına katılım düzeylerinde farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.912$ ,  $p>.05$ ), Seçmeli Ders Tutumunda ( $p=.750$ ,  $p>.05$ ), Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum boyutunda ( $p=.323$ ,  $p>.05$ ), Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.956$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum ( $p=.566$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum ( $p=.172$ ,  $p>.05$ ) boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bir diğer ifadeyle farklı cinsiyete mensup velilerin eğitim modellerine karşı tutum ve düşünceleri birbirine benzerdir ve cinsiyet değişkeni tutum düzeylerinde farklılık meydana getiren bir değişken değildir.

**Çizelge 4.12:** Velilerin Cinsiyetine Göre Tutumların Karşılaştırması

		Veli			z	p
		n	$\bar{X}$	ss		
Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum	Kadın	109	3.15	1.21	-.110	.912
	Erkek	235	3.13	1.11		
Seçmeli Ders Tutumu	Kadın	109	3.03	.71	-.318	.750
	Erkek	235	3.06	.74		
Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum	Kadın	109	3.06	1.21	-.988	.323
	Erkek	235	3.18	1.06		
Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum	Kadın	109	2.84	1.02	-.055	.956
	Erkek	235	2.86	1.01		
Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum	Kadın	109	3.61	1.14	-.573	.566
	Erkek	235	3.53	1.12		
Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum	Kadın	109	3.54	1.28	-1.366	.172
	Erkek	235	3.76	1.17		

**Çizelge 4.13: Velilerin Yaşına Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması**

		Veli			$\chi^2$	p
		n	$\bar{X}$	ss		
Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum	25 yaş altı	2	3.57	.40	2.221	.818
	25-29 yaş	6	3.33	.84		
	30-39 yaş	192	3.15	1.15		
	40-49 yaş	124	3.14	1.13		
	50-59 yaş	17	2.82	1.22		
	60 yaş ve üzeri	3	3.48	1.65		
Seçmeli Ders Tutumu	25 yaş altı	2	3.00	.35	4.736	.449
	25-29 yaş	6	2.88	.31		
	30-39 yaş	192	3.02	.75		
	40-49 yaş	124	3.08	.70		
	50-59 yaş	17	3.09	.80		
	60 yaş ve üzeri	3	3.92	.88		
Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum	25 yaş altı	2	3.00	1.41	4.299	.507
	25-29 yaş	6	3.22	1.28		
	30-39 yaş	192	3.08	1.18		
	40-49 yaş	124	3.20	1.01		
	50-59 yaş	17	3.59	.80		
	60 yaş ve üzeri	3	2.78	1.54		
Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum	25 yaş altı	2	3.17	.24	5.200	.392
	25-29 yaş	6	2.94	.93		
	30-39 yaş	192	2.77	1.01		
	40-49 yaş	124	2.94	1.06		
	50-59 yaş	17	3.16	.62		
	60 yaş ve üzeri	3	2.78	1.54		
Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum	25 yaş altı	2	3.50	.24	2.172	.825
	25-29 yaş	6	3.67	.37		
	30-39 yaş	192	3.51	1.18		
	40-49 yaş	124	3.61	1.06		
	50-59 yaş	17	3.43	1.27		
	60 yaş ve üzeri	3	4.33	.67		
Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum	25 yaş altı	2	2.25	.35	5.339	.376
	25-29 yaş	6	3.42	.86		
	30-39 yaş	192	3.76	1.17		
	40-49 yaş	124	3.59	1.29		
	50-59 yaş	17	3.85	1.18		
	60 yaş ve üzeri	3	3.67	1.15		

Velilerin yaşlarına göre ölçek alt boyutlarına katılım düzeylerinde farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.818$ ,  $p>.05$ ), Seçmeli Ders Tutumunda ( $p=.449$ ,  $p>.05$ ), Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum boyutunda ( $p=.507$ ,  $p>.05$ ), Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.392$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum ( $p=.825$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum ( $p=.376$ ,  $p>.05$ ) boyutlarında yaşa göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bir diğer ifadeyle farklı yaş grubuna mensup velilerin eğitim modellerine karşı tutum ve düşünceleri birbirine benzerdir ve yaş değişkeni tutum düzeylerinde farklılık oluşturan bir değişken değildir.





**Çizelge 4.14:** Velilerin Eğitim Düzeyine Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması

		Veli			$\chi^2$	p
		n	$\bar{X}$	ss		
Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum	İlkokul	71	3.48	1.13	14.817	.005
	Ortaokul	67	3.36	.96		
	Lise	110	2.96	1.18		
	Yüksek Öğretim	80	2.97	1.15		
	Lisans Üstü	16	2.76	1.14		
Seçmeli Ders Tutumu	İlkokul	71	3.19	.69	9.988	.041
	Ortaokul	67	3.19	.70		
	Lise	110	2.96	.74		
	Yüksek Öğretim	80	2.90	.77		
	Lisans Üstü	16	3.27	.55		
Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum	İlkokul	71	2.89	1.06	19.572	.001
	Ortaokul	67	2.92	1.05		
	Lise	110	3.09	1.12		
	Yüksek Öğretim	80	3.52	1.07		
	Lisans Üstü	16	3.77	1.14		
Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum	İlkokul	71	2.92	1.10	5.951	.203
	Ortaokul	67	3.05	.81		
	Lise	110	2.85	1.03		
	Yüksek Öğretim	80	2.69	1.03		
	Lisans Üstü	16	2.54	1.09		
Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum	İlkokul	71	3.46	1.21	8.310	.081
	Ortaokul	67	3.33	.96		
	Lise	110	3.59	1.20		
	Yüksek Öğretim	80	3.71	1.00		
	Lisans Üstü	16	3.88	1.32		
Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum	İlkokul	71	3.61	1.27	3.306	.508
	Ortaokul	67	3.53	1.11		
	Lise	110	3.81	1.18		
	Yüksek Öğretim	80	3.72	1.27		
	Lisans Üstü	16	3.66	1.33		

Velilerin eğitim durumuna göre ölçek alt boyutlarına katılım düzeylerinde farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.203$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum ( $p=.081$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum ( $p=.508$ ,  $p>.05$ ) boyutlarında eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bir diğer ifadeyle farklı eğitim düzeyinde olan velilerin eğitim modellerine karşı tutum ve düşünceleri birbirine benzerdir ve eğitim düzey değişkeni bu alt boyutlarda tutum düzeylerinde farklılık oluşturan bir değişken değildir.

Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum ( $p=.005$ ,  $p<.05$ ) ve Seçmeli Ders Tutumunda ( $p=.041$ ,  $p<.05$ ), Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum ( $p=.001$ ,  $p<.05$ ), boyutlarında ise eğitim düzeyine göre velilerin tutum düzeylerinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Yapılan post hoc analizleri sonucunda Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda lise mezunları ilkökul mezunları arasında ilkökul mezunları lehine olan anlamlı farklılıktan kaynaklandığı tespit edilmiştir. ( $p=.033$ ,  $p<.05$ )

Seçmeli Ders Tutumunda ise yükseköğretim ile ilkökul mezunları arasında ilkökul mezunları lehine olan anlamlı farklılıktan kaynaklandığı tespit edilmiştir. ( $p=.021$ ,  $p<.05$ ). Diğer bir ifadeyle ilkökul mezunları seçmeli derslerin yapısına, saatine ve seçmeli ders sistemine karşı yükseköğretim mezunlarına göre daha yüksek düzeyde olumlu tutum sergilemektedirler.

Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutumda ise ilkökul mezunları ile yükseköğretim mezunları arasında yükseköğretim mezunları lehine ( $p=.006$ ,  $p<.05$ ) ve ortaokul mezunları ile yükseköğretim mezunları arasında yükseköğretim mezunları lehine olan anlamlı farklılıktan kaynaklandığı tespit edilmiştir ( $p=.016$ ,  $p<.05$ ). Diğer bir ifadeyle yüksek öğretim mezunları ortaokul ve ilkökul mezunlarına göre yeni modele karşı daha fazla olumsuz tutum sergilemektedirler.

**Çizelge 4.15:** Velilerin Mesleğine Göre Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması

			Veli			$\chi^2$	p
			n	$\bar{X}$	ss		
Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum	Meslek	Ev Hanımı	134	3.14	1.09	9.273	.099
		İşçi	61	3.48	1.11		
		Memur	48	2.95	1.09		
		Serbest Meslek	46	3.15	1.15		
		Diğer	51	2.91	1.25		
		İşsiz	4	3.18	1.54		
Seçmeli Ders Tutumu	Meslek	Ev Hanımı	134	3.10	.67	2.563	.767
		İşçi	61	2.97	.84		
		Memur	48	3.07	.64		
		Serbest Meslek	46	3.08	.65		
		Diğer	51	2.96	.89		
		İşsiz	4	3.13	.88		
Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum	Meslek	Ev Hanımı	134	3.08	1.08	22.434	.000
		İşçi	61	2.73	1.17		
		Memur	48	3.71	1.04		
		Serbest Meslek	46	3.17	.96		
		Diğer	51	3.26	1.10		
		İşsiz	4	3.08	1.45		
Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum	Meslek	Ev Hanımı	134	2.96	.98	7.839	.165
		İşçi	61	2.75	1.03		
		Memur	48	2.58	1.04		
		Serbest Meslek	46	2.72	.88		
		Diğer	51	3.11	1.10		
		İşsiz	4	2.33	1.12		
Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum	Meslek	Ev Hanımı	134	3.39	1.11	8.965	.110
		İşçi	61	3.49	1.12		
		Memur	48	3.70	1.09		
		Serbest Meslek	46	3.89	1.06		
		Diğer	51	3.61	1.20		
		İşsiz	4	3.83	1.37		

			Veli			$x^2$	p
			n	$\bar{X}$	ss		
Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum	Meslek	Ev Hanımı	134	3.71	1.18	1.203	.945
		İşçi	61	3.58	1.17		
		Memur	48	3.61	1.33		
		Serbest Meslek	46	3.78	1.16		
		Diğer	51	3.75	1.25		
		İşsiz	4	3.38	1.97		

Velilerin mesleğine göre ölçek alt boyutlarına katılım düzeylerinde farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.099$ ,  $p>.05$ ), Seçmeli Ders Tutumunda ( $p=.767$ ,  $p>.05$ ), Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.165$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum ( $p=.110$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum ( $p=.945$ ,  $p>.05$ ) boyutlarında mesleğe göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bir diğer ifadeyle farklı meslek grubuna mensup velilerin eğitim modellerine karşı tutum ve düşünceleri bu boyutlarda birbirine benzerdir ve meslek değişkeni bu boyutlarda tutum düzeylerinde farklılık oluşturan bir değişken değildir.

Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum boyutunda ( $p=.00$ ,  $p<.05$ ) ise velilerin tutum düzeyleri mesleğe göre farklılık göstermektedir. Yapılan post hoc testi sonucunda farklılığın işçi ve memur meslek mensupları arasında ( $p=.000$ ,  $p<.05$ ) memurlar lehine, memur meslek mensupları ile ev hanımları arasında ( $p=.009$ ,  $p<.05$ ) memur meslek mensupları lehine olan anlamlı farklılıktan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle memur meslek mensubu olanların ev hanımlarından ve işçilerden yeni modele karşı daha yüksek düzeyde olumsuz tutum içerisinde oldukları tespit edilmiştir.

Diğer meslek mensupları arasında yeni modele karşı olumsuz tutumlar boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

**Çizelge 4.16:** Çocukların Bulunduğu Sınıfa Göre Velilerin Eğitim Modellerine Karşı Tutum Karşılaştırması

		n	$\bar{X}$	ss	$x^2$	p
Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum	5.Sınıf	117	3.08	1.09	0.343	0.952
	6.Sınıf	99	3.17	1.16		
	7.Sınıf	69	3.17	1.21		
	8.Sınıf	59	3.16	1.13		
Seçmeli Ders Tutumu	5.Sınıf	117	3.04	.72	1.047	0.79
	6.Sınıf	99	3.00	.74		
	7.Sınıf	69	3.06	.75		
	8.Sınıf	59	3.14	.73		
Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum	5.Sınıf	117	3.14	1.08	1.912	0.591
	6.Sınıf	99	3.16	1.12		
	7.Sınıf	69	3.27	1.19		
	8.Sınıf	59	3.00	1.06		
Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum	5.Sınıf	117	2.75	.97	2.239	0.524
	6.Sınıf	99	2.89	1.02		
	7.Sınıf	69	2.89	1.11		
	8.Sınıf	59	2.94	.96		
Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum	5.Sınıf	117	3.64	1.06	3.221	0.359
	6.Sınıf	99	3.58	1.21		
	7.Sınıf	69	3.53	1.17		
	8.Sınıf	59	3.36	1.07		
Yeni Model Okul Başlama Yaşına Karşı Tutum	5.Sınıf	117	3.68	1.19	0.833	0.842
	6.Sınıf	99	3.76	1.24		
	7.Sınıf	69	3.57	1.33		
	8.Sınıf	59	3.72	1.09		

Velilerin çocuklarının buldukları sınıf seviyesine göre ölçek alt boyutlarına katılım düzeylerinde farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre Yeni Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.952$ ,  $p>.05$ ), Seçmeli Ders Tutumunda ( $p=.790$ ,  $p>.05$ ), Yeni Modele Karşı Olumsuz Tutum boyutunda ( $p=.591$ ,  $p>.05$ ), Önceki Modele Karşı Olumlu Tutum boyutunda ( $p=.524$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Sınıf Yapısına Karşı Tutum ( $p=.359$ ,  $p>.05$ ), Yeni Model Okul

Başlama Yaşına Karşı Tutum ( $p=.842$ ,  $p>.05$ ) boyutlarında çocukların buldukları sınıf seviyesine göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bir diğer ifadeyle çocuğu farklı sınıf seviyesinde olan velilerin eğitim modellerine karşı tutum ve düşünceleri birbirine benzerdir.

#### 4.3 Veli ve Öğretmenlere Yöneltilen Ortak Sorulara İlişkin Frekans Dağılımları

Öğretmen ve veli anketlerindeki ikinci bölümde zorunlu eğitim modeline ait hazırlanmış sorulara cevaplar aranmıştır.

**Çizelge 4.17:** “Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelinin şu an uygulanmakta olan modelden her yönüyle daha iyi bir model olduğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
1. Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelinin şu an uygulanmakta olan modelden her yönüyle daha iyi bir model olduğuna inanıyorum.	Öğretmen	50	2.72	1.161	-2.348	0.022
	Veli	344	3.15	1.470		

Veli ve öğretmenlerin “Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelinin şu an uygulanmakta olan modelden daha iyi bir model olduğuna inanıyorum.” ifadesine katılım düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan t testi sonuçlarına göre katılım düzeylerinde veliler lehine anlamlı fark tespit edilmiştir ( $t(sd)=-2,348, p<0,05$ ).

**Çizelge 4.18:** “Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelindeki, öğrencilerin 6 yaşından 15 yaşına kadar aynı bina ve kişisel ihtiyaç bölümlerini kullanmaları uygulamasının hiçbir sakıncasının olmadığını düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelindeki, öğrencilerin 6 yaşından 15 yaşına kadar aynı bina ve kişisel ihtiyaç bölümlerini kullanmaları uygulamasının hiçbir sakıncasının olmadığını düşünüyorum.	Öğretmen	50	1.88	1.24	-4.258	.000
	Veli	344	2.71	1.58		

Veli ve öğretmenlerin “Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelindeki, öğrencilerin 6 yaşından 15 yaşına kadar aynı bina ve kişisel ihtiyaç bölümlerini kullanmaları uygulamasının hiçbir sakıncasının olmadığını düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre velilerin katılım ortalamasının ( $\bar{X} = 3.15$ ) öğretmenlere ( $\bar{X} = 2.72$ ) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ( $t_{(sd)} = -4,258$ ,  $p = 0$ ).

**Çizelge 4.19:** “Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimde seçmeli derslere çok az zaman ayrılmasının iyi bir uygulama olduğunu düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimde seçmeli derslere çok az zaman ayrılmasının iyi bir uygulama olduğunu düşünüyorum.	Öğretmen	50	2.60	1.21	-.545	.587
	Veli	344	2.70	1.51		

Veli ve öğretmenlerin “Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimde seçmeli derslere çok az zaman ayrılmasının iyi bir uygulama olduğunu düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir ( $t_{(sd)} = -0,587, p > 0,05$ ).

**Çizelge 4.20:** “Yeni eğitim modeli olan 12 yıllık zorunlu kesintili eğitim modelinin (4+4+4) her yönüyle iyi bir model olduğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni eğitim modeli olan 12 yıllık zorunlu kesintili eğitim modelinin (4+4+4) her yönüyle iyi bir model olduğuna inanıyorum.	Öğretmen	50	2.56	1.33	-1.674	.095
	Veli	344	2.95	1.56		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni eğitim modeli olan 12 yıllık zorunlu kesintili eğitim modelinin (4+4+4) her yönüyle iyi bir model olduğuna inanıyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir ( $t_{(sd)} = -1,674, p > 0,05$ ).

**Çizelge 4.21:** “Yeni model aceleye getirilmiş ve ön hazırlık yapılmamıştır.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni model aceleye getirilmiş ve ön hazırlık yapılmamıştır.	Öğretmen	50	4.26	1.07	3.268	.002
	Veli	344	3.71	1.44		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni model aceleye getirilmiş ve ön hazırlık yapılmamıştır.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t



testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri öğretmenler lehine birbirinden anlamlı farklılık göstermektedir( $t_{(sd)}= 3,268, p<0,05$ ).

**Çizelge 4.22:** “Yeni modelin eğitimde yeniden yapılanmada büyük bir aşama olduğunu düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni modelin eğitimde yeniden yapılanmada büyük bir aşama olduğunu düşünüyorum.	Öğretmen	50	2.44	1.25	-2.877	.004
	Veli	344	3.07	1.48		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni modelin eğitimde yeniden yapılanmada büyük bir aşama olduğunu düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri veliler lehine birbirinden anlamlı farklılık göstermektedir( $t_{(sd)}= -2,877, p<0,05$ ).

**Çizelge 4.23** “Yeni modelinde haftalık ders saatlerinin ve sürenin yeterli olduğunu düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni modelinde haftalık ders saatlerinin ve sürenin yeterli olduğunu düşünüyorum.	Öğretmen	50	2.94	1.15	-2.991	.004
	Veli	344	3.47	1.36		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni modelinde haftalık ders saatlerinin ve sürenin yeterli olduğunu düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri veliler lehine birbirinden anlamlı farklılık göstermektedir ( $t_{(sd)}=-2,991,p<0,05$ ).

**Çizelge 4.24:** “Yeni modelde seçmeli derslerin uygulanmasında hiçbir sorun yaşanmadığına inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni modelde seçmeli derslerin uygulanmasında hiçbir sorun yaşanmadığına inanıyorum.	Öğretmen	50	1.66	.82	-7.068	.000
	Veli	344	2.66	1.49		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni modelde seçmeli derslerin uygulanmasında hiçbir sorun yaşanmadığına inanıyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri veliler lehine birbirinden anlamlı farklılık göstermektedir ( $t_{(sd)} = -7,068, p < 0,05$ ).

**Çizelge 4.25:** “Yeni modelde seçmeli derslerin öğrenci ya da velilerin isteğine ve tercihine bağlı olarak geniş bir esneklik getirdiğine inanıyorum” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni modelde seçmeli derslerin öğrenci ya da velilerin isteğine ve tercihine bağlı olarak geniş bir esneklik getirdiğine inanıyorum	Öğretmen	50	2.58	1.14	-3.534	.001
	Veli	344	3.22	1.48		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni modelde seçmeli derslerin öğrenci ya da velilerin isteğine ve tercihine bağlı olarak geniş bir esneklik getirdiğine inanıyorum” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri veliler lehine birbirinden anlamlı farklılık göstermektedir ( $t_{(sd)} = 3,534, p < 0,05$ ).

**Çizelge 4.26:** “İlkokula başlama yaşının 60-66 ay olmasını sakıncalı buluyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
İlkokula başlama yaşının 60-66 ay olmasını sakıncalı buluyorum.	Öğretmen	50	3.88	1.36	1.206	.232
	Veli	344	3.63	1.60		

Veli ve öğretmenlerin “İlkokula başlama yaşının 60-66 ay olmasını sakıncalı buluyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir ( $t_{(sd)} = 1,206, p > 0,05$ ).

**Çizelge 4.27:** “Okulların ilkokul ve ortaokul olarak ayrılması sonucunda sınıfların kalabalık olması sorun yaratmaktadır.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Okulların ilkokul ve ortaokul olarak ayrılması sonucunda sınıfların kalabalık olması sorun yaratmaktadır.	Öğretmen	50	3.94	1.25	.264	.792
	Veli	344	3.89	1.35		

Veli ve öğretmenlerin “Okulların ilkokul ve ortaokul olarak ayrılması sonucunda sınıfların kalabalık olması sorun yaratmaktadır.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir ( $t_{(sd)} = 0,264, p > 0,05$ ).

**Çizelge 4.28:** “Sınıfların seviye gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Sınıfların seviye gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.	Öğretmen	50	3.06	1.57	-.935	.350
	Veli	344	3.28	1.57		

Veli ve öğretmenlerin “Sınıfların seviye gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir ( $t_{(sd)} = -0,935$ ,  $p > 0,05$ ).

**Çizelge 4.29:** “Sınıfların yaş gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Sınıfların yaş gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.	Öğretmen	50	3.70	1.30	1.026	.308
	Veli	344	3.49	1.50		

Veli ve öğretmenlerin “Sınıfların yaş gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir ( $t_{(sd)} = 1,026$ ,  $p > 0,05$ ).

**Çizelge 4.30:** “12 yıl zorunlu eğitim, eğitimde yeniden yapılanma olarak olumlu bir gelişmedir.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
12 yıl zorunlu eğitim, eğitimde yeniden yapılanma olarak olumlu bir gelişmedir.	Öğretmen	50	3.16	1.22	1.429	.157
	Veli	344	3.43	1.45		

Veli ve öğretmenlerin “12 yıl zorunlu eğitim, eğitimde yeniden yapılanma olarak olumlu bir gelişmedir.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir ( $t_{(sd)}=1,429$ ,  $p>0,05$ ).

**Çizelge 4.31:** “İlkokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
İlkokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	Öğretmen	50	2.74	1.44	-.843	.400
	Veli	344	2.94	1.63		

Veli ve öğretmenlerin “İlkokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir( $t_{(sd)}= -0,843$ ,  $p>0,05$ ).

**Çizelge 4.32:** “Ortaokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Ortaokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	Öğretmen	50	3.00	1.34	-.460	.647
	Veli	344	3.10	1.61		

Veli ve öğretmenlerin “Ortaokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir ( $t_{(sd)} = -0,460, p > 0,05$ ).

**Çizelge 4.33:** “Lise eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Lise eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	Öğretmen	50	3.74	1.03	1.015	.313
	Veli	344	3.57	1.45		

Veli ve öğretmenlerin “Lise eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir ( $t_{(sd)} = 1,015, p > 0,05$ ).

**Çizelge 4.34:** “Yeni model öğrencileri erken yaşlarda sınav yarışına itmektir.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni model öğrencileri erken yaşlarda sınav yarışına itmektir.	Öğretmen	50	3.78	1.36	.159	.873
	Veli	344	3.75	1.36		

“Yeni model öğrencileri erken yaşlarda sınav yarışına itmektir.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir ( $t_{(sd)}= 0,159$ ,  $p>0,05$ ).

**Çizelge 4.35:** “Yeni model, eksik yönleri olmasına karşın uygulanması gereken bir projedir.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni model, eksik yönleri olmasına karşın uygulanması gereken bir projedir.	Öğretmen	50	2.96	1.28	.461	.646
	Veli	344	2.87	1.45		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni model, eksik yönleri olmasına karşın uygulanması gereken bir projedir.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir( $t_{(sd)}= 0,461$ ,  $p>0,05$ ).

**Çizelge 4.36:** “Yeni modelle birlikte eğitim sisteminin demokratikleştiğine ve esnek bir yapıya kavuştuğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni modelle birlikte eğitim sisteminin demokratikleştiğine ve esnek bir yapıya kavuştuğuna inanıyorum.	Öğretmen	50	2.32	1.24	-2.177	.033
	Veli	344	2.74	1.54		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni modelle birlikte eğitim sisteminin demokratikleştiğine ve esnek bir yapıya kavuştuğuna inanıyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri veliler lehine birbirinden anlamlı farklılık göstermektedir ( $t_{(sd)} = -2,177, p < 0,05$ ).

**Çizelge 4.37:** “Yeni modelin çocuğun yetenek, gelişim ve tercihleri doğrultusunda genel eğitim ya da meslekî ve teknik eğitim alabilmesine imkân tanıdığı için olumlu bir gelişme olduğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni modelin çocuğun yetenek, gelişim ve tercihleri doğrultusunda genel eğitim ya da meslekî ve teknik eğitim alabilmesine imkân tanıdığı için olumlu bir gelişme olduğuna inanıyorum.	Öğretmen	50	2.82	1.12	-1.588	.116
	Veli	344	3.10	1.49		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni modelin çocuğun yetenek, gelişim ve tercihleri doğrultusunda genel eğitim ya da meslekî ve teknik eğitim alabilmesine imkân tanıdığı



için olumlu bir gelişme olduğuna inanıyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri birbirine benzerdir ( $t_{(sd)} = -1,588$ ,  $p > 0,05$ ).

**Çizelge 4.38:** “Yeni modelle eğitimde kalitenin düştüğüne ve disiplin sorunlarının oluştuğuna inanıyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni modelle eğitimde kalitenin düştüğüne ve disiplin sorunlarının oluştuğuna inanıyorum.	Öğretmen	50	3.52	1.37	2.099	.036
	Veli	344	3.03	1.57		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni modelle eğitimde kalitenin düştüğüne ve disiplin sorunlarının oluştuğuna inanıyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri öğretmenler lehine birbirinden anlamlı farklılık göstermektedir ( $t_{(sd)} = 2,099$ ,  $p < 0,05$ ).

**Çizelge 4.39:** “Yeni modelde seçmeli ders saatlerinin çok fazla olduğunu düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni modelde seçmeli ders saatlerinin çok fazla olduğunu düşünüyorum.	Öğretmen	50	3.30	1.43	2.669	.009
	Veli	344	2.71	1.60		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni model de seçmeli ders saatlerinin çok fazla olduğunu düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek

amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri öğretmenler lehine birbirinden anlamlı farklılık göstermektedir ( $t_{(sd)}=2,669$ ,  $p<0,05$ ).

**Çizelge 4.40:** “Yeni modelde seçmeli derslerin daha çok kültürel ve sportif faaliyetlerden oluşan derslerden oluşmasının öğrenciler açısından daha olumlu olduğunu düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni modelde seçmeli derslerin daha çok kültürel ve sportif faaliyetlerden oluşan derslerden oluşmasının öğrenciler açısından daha olumlu olduğunu düşünüyorum	Öğretmen	50	4.06	.98	2.198	.031
	Veli	344	3.71	1.43		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni modelde seçmeli derslerin daha çok kültürel ve sportif faaliyetlerden oluşan derslerden oluşmasının öğrenciler açısından daha olumlu olduğunu düşünüyorum” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri öğretmenler lehine birbirinden anlamlı farklılık göstermektedir ( $t_{(sd)}=2,198$ ,  $p<0,05$ ).

**Çizelge 4.41:** “Yeni modelde günlük ders saati sayısının öğrenciler için çok fazla olduğunu düşünüyorum.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni modelde günlük ders saati sayısının öğrenciler için çok fazla olduğunu düşünüyorum.	Öğretmen	50	3.86	1.25	5.914	.000
	Veli	344	2.70	1.58		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni modelde günlük ders saati sayısının öğrenciler için çok fazla olduğunu düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri öğretmenler lehine birbirinden anlamlı farklılık göstermektedir ( $t_{(sd)}=5,914$ ,  $p<0,05$ ).

**Çizelge 4.42:** “Yeni modelde seçmeli derslerle ilgili olarak veliler yeterince bilgilendirilmemiştir.” İfadesine Katılım Düzeyleri Arasında Fark Testi (t testi)

	Statü	n	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Yeni modelde seçmeli derslerle ilgili olarak veliler yeterince bilgilendirilmemiştir.	Öğretmen	50	4.00	1.18	2.114	.038
	Veli	344	3.61	1.40		

Veli ve öğretmenlerin “Yeni modelde seçmeli derslerle ilgili olarak veliler yeterince bilgilendirilmemiştir.” ifadesine katılım düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan t testi sonuçlarına göre veli ve öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri öğretmenler lehine birbirinden anlamlı farklılık göstermektedir  $t_{(sd)}=2,114$ ,  $p<0,05$

## 5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

### 5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada 12 Yıllık Zorunlu Eğitim (4+4+4 modeli) uygulamasına yönelik veli ve öğretmen görüşleri incelenmiştir. Araştırmada 4+4+4 eğitim modelinin uygulanmasına yönelik eksikler, uygulamada karşılaşılan problemler, problemlere yönelik çözüm önerileri, araştırmanın problem ve alt problemleri doğrultusunda ele alınmış, elde edilen sonuçlara koşut öneriler sunulmuştur. Ülkeler gelişimlerini artırmak veya sürdürürebilmek için eğitim sürelerini ve eğitim kalitelerini artırma çabasındadır. Türkiye’de de zorunlu eğitim süresinin artırılması bu yolda atılan önemli adımlardan birisi olarak değerlendirilmektedir. Başarıya ulaşılması ve eğitimin kalitesinin artırılması için resmî makamların, velilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin kısaca toplumun tüm kesimlerinin üzerine düşen görev ve sorumlulukları kararlılıkla tam ve eksiksiz olarak yerine getirmesi büyük önem arz etmektedir.

Araştırma kapsamında Türk eğitim sisteminin zaman içindeki değişimi, günümüze kadar olan süreçteki iyileştirmeler, gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri, eğitime dair genel literatür ile baz alınmıştır. Geniş bir literatüre sahip olan “eğitim” konusu araştırma konumuza yol gösterici durumda olan konuları açısından ele alınmıştır.

Avrupa ülkelerinde zorunlu eğitim süresi kesintili ya da tam zamanlı olarak ortalama 10-11 yıl arasındadır. Türkiye’de özellikle Cumhuriyetin kurulmasından sonra ciddi eğitim hamlelerinde bulunulmuş, eğitim sistemini güçlendirecek birçok yasal düzenleme yapılmıştır. Zorunlu eğitim süresini on iki yıla çıkartan yasal düzenleme bu açıdan önemli bir eğitim hamlesidir.

Öğretmenler sekiz yıllık zorunlu eğitim uygulamasını, veliler ise on iki yıllık zorunlu eğitim uygulamasını olumlu bulmaktadırlar. On iki yıllık zorunlu eğitime geçişte 4+4+4 eğitim kademelendirmesinde okul türlerinin öncelikle ayrı binalarda hizmet vermesi, bunun mümkün olmadığı durumlarda okulların birleştirilebileceği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda 6-15 yaş grubundaki öğrencilerin aynı binayı kullanmaları ve kişisel ihtiyaç

bölümlerini (tuvalet, lavabo, yemekhane, kantin vb.) birlikte kullanmalarında veliler bir sakınca görmezken, öğretmenler bu görüşte değildirler.

On iki yıllık zorunlu eğitim modeli aceleye getirilmiş bir uygulama olarak değerlendirilmektedir. Bu konuda öğretmenler velilerden anlamlı düzeyde ayrılmaktadır. Sekiz yıllık zorunlu eğitimdeki sorunların çözümü gerçekleşmeden, zorunlu eğitimin hazırlıksız bir şekilde on iki yıla çıkarılmasının eğitimdeki sorunları karmaşıklaştıracağı düşünülmektedir.

On iki yıllık zorunlu eğitim uygulamasını veliler eğitim modelinin yeniden yapılandırmasında önemli bir aşama olarak değerlendirirken öğretmenler bu konuda anlamlı düzeyde velilerden ayrılmaktadır. On iki yıllık zorunlu eğitim modelinde öğrencilerin zihinsel, bedensel gelişimi için alternatiflerin çeşitlendirilmesi için ders sayılarında da değişikliğe gidilmiştir. Derslerin sayıca fazla olması haftalık ders dağılımlarında ve ders içeriklerinin plana uygun aktarılmasında sorunlar oluşturmaktadır. Veliler ders saat ve sürelerine yönelik yenilikleri olumlu karşılarken öğretmenler uygulamadan kaynaklanan sıkıntılara bağlı olarak velilerden farklı düşünmektedir.

Öğrencilerin kişisel yeti ve becerilerin geliştirilmesine fırsat vermek, eğitim içeriklerinde çeşitliliği sağlamak için alternatif olarak sunulan seçmeli derslere ilişkin bir önceki uygulama olan sekiz yıllık zorunlu eğitim sürecindeki seçmeli ders sayısı ve saatinin az olması durumunu veli ve öğretmenler yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Veliler ders çeşitliliğinin artırılmasının yanı sıra derslerin işlenmesinde herhangi bir sorun yaşandığını düşünmezken, öğretmenlerin bu konuya katılımları az düzeyde kalmış, sorunların yaşandığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Seçmeli ders tutumunda ise yükseköğretim ile ilkököl mezunları arasında ilkököl mezunları lehine olan anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir.

Aynı durum seçmeli dersler için de geçerlidir. Öğretmenler seçmeli derslere yönelik olumlu bir bakış açısına sahip değildir. Seçmeli derslerin gerek seçilmesinde gerekse öğretiminde sorunlar yaşandığını ifade etmişlerdir. Seçmeli derslerin planlanmasının özünde öğrencilerin sosyal, kültürel, sanatsal ve ruhsal gelişimlerine destek vermesi yanı sıra yetilerinin belli alanda geliştirilmesine destek olunması yatmakta iken okullarda bu ilkelerin uygulanmasında sorunlar yaşanmaktadır. Seçmeli derslerin özünde bulunan esneklik eğitim modelinde pratik uygulamaya dökülemediği.

On iki yıllık zorunlu eğitim ile ilköğretim 1.sınıfa kayıt yaşının 60-66 aya kadar çekilmesi hem veli cenabında hem de öğretmen cenabında yararlı bir uygulama olarak değerlendirilmemektedir. Öğretmen ve veliler bu yaş aralığının ilkokula kayıt için sakıncalı bulmaktadır. Kadın öğretmenler, erkek öğretmenlere göre önceki modele daha olumlu bakmaktadırlar. Yeni model okul başlama yaşına karşı boyutlarında kıdeme göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

İlkokul ve ortaokulların binalarının ayrılması, ortaöğretime devam eden öğrencilerin yeni uygulamaya bağlı olarak devam eden öğrenci sayısını artması sonucunda okulların fiziksel imkânlarına bağlı olarak sınıflarda öğrenci mevcutları artmıştır. Kalabalık sınıf ve okullar eğitim açısından sorunlar oluşturmaktadır. İkili eğitim uygulaması bu sorunun derecesini olumsuz yönde artırmaktadır. Veli ve öğretmenler kalabalık sınıf ve okulların sorun oluşturacağını düşünmektedir.

Sınıflarda seviye gruplarının oluşturulmasına veli ve öğretmenler orta düzeyde katılmaktadır. Seviye gruplarının oluşturulması eğitim ve eşitlik ilkelerine uygun olmayan bir yöntem olarak öğrencilerin farklılıkları görmesi ve yaşamasına engel olan bir durum olarak düşünülmektedir.

İlkokul birinci sınıfa kayıt olan öğrencilerin yaşlarında ay farklılıkları oluşmaktadır. Yaş gruplarının oluşturularak sınıf düzeninin oluşturulmasına öğretmen ve veliler orta düzeyde bir katılım belirtmişlerdir. Yaş seviyelerinden grupların oluşturulması ay ya da yaş farkından oluşan sınıflarda gözlemlenen öğrenmenin aynı düzeyde oluşmaması sorununu bir nebze olsa çözeceği, aynı yaş düzeyi öğrencilerine daha sistematik bir eğitim verilebileceği düşünülmektedir. Çocuğu farklı sınıf seviyesinde olan velilerin eğitim modellerine karşı tutum ve düşünceleri birbirine benzerdir.

Veli ve öğretmenler eğitim modelinin 4+4+4 olarak kademelendirilmesi uygulamasına dolayısıyla ilkokulun 4 yıl, ortaokulun dört yıl, ortaöğretimin 4 yıl süreden oluşmasına orta düzeyde bir katılım göstermişlerdir.

Ortaöğretime geçiş sistemi kapsamında çocukların küçük yaşlardan itibaren merkezi sınavlarla karşılaşması, bu yaş çocukları için zorlayıcı bir durum teşkil etmektedir. Öğretmen ve veliler bu yaşta öğrencilerin sınav yarışına sokulduklarına yüksek düzeyde katılmışlardır. Öğrenci sayısının fazla olduğu Türkiye’de, çağdaş ülkelerde örneğini gördüğümüz yönlendirme süreçlerinin eksikliği, toplumun sosyo-ekonomik

yapısının heterojen olması, coğrafi, kültürel şartlar gibi etkenlere bağlı olarak eğitim kademelerinde özellikle ortaöğretime geçişte sorunlar oluşturmaktadır. Ortaöğretime yerleştirmede yapılan merkezi sınavlarla seçme ve yerleştirme işleminin uzun yıllar daha uygulanacağı düşünülmektedir. Yeni model okul başlama yaşına karşı tutum boyutlarında eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir

Eğitim sisteminin yeni yapılanma ile demokratikleştiği ve esnek bir yapıya büründüğü düşüncesine veliler orta düzeyde bir katılım sergilerken, öğretmenlerin bu fikre az düzeyde katıldığı görülmüştür.

Ortaöğretimde okul çeşitliliğinin azaltılarak program sayılarının artırılması, nakil ve geçişlerin esnek hale getirilmesi ortaöğretim seviyesinde olumlu gelişimlerdenidir. Özellikle meslekî ve teknik eğitim imkânlarının artırılması, imam hatip lisesine gidecek öğrenciler imam hatip ortaokulu seçeneğinin sunulması eğitim sistemi içinde farklı gelişmeler olarak değerlendirilmektedir. Öğretmen ve veliler bu gelişmelere orta düzeyde bir katılım sergilemiştir.

Zorunlu eğitim uygulamasının toplumda bir eğitim hareketi olarak algılanmasında sorunlar yaşanmaktadır. Buna bağlı olarak veli ve öğretmenlerin zorunlu eğitime bakışlarında farklılıklar oluşmakta bu da eğitim ortamlarına zaman zaman sorun olarak geri dönmektedir. Bu açıdan bakıldığında öğretmenler yeni model ile eğitim kalitesinin düştüğünü, disiplin sorunlarında artış yaşandığını düşünmektedir.

Öğretmenler seçmeli ders saatlerinin çok fazla bulmakta, seçmeli derslerin seçilmesi ve okutulmasında yapısal sorunlar olduğunu düşünmektedir. Seçmeli dersler öğrencilerin çok yönlü gelişimlerine destek olacak bir seçenek olarak değil ders saatini doldurması için tercih edilen bir yöntem olarak algılanmaktadır. Öğrencilerin ve velilerin bu konuda tam olarak bilinçlenmediği görülmektedir. Bu da seçmeli ders mantığına uygun olmayan bir sürecin eğitim sisteminde var olmasına neden olmaktadır. Seçmeli ders tutumunda ise yükseköğretim ile ilkokul mezunları arasında ilkokul mezunları lehine olan anlamlı farklılıktan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

## **5.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler**

Çalışma İstanbul ili Şişli ilçesi ortaokulları ile sınırlandırılmış olup araştırmanın kapsamı daha da genişletilerek diğer resmi ve özel ortaokulları, ilkokul ve liseleri de

kapsayacak şekilde gerçekleştirilebilir. 4+4+4 eğitim kademelendirmesinde her okul düzeyinde ayrı ayrı çalışma yapılabilir. Uygulanan anket Türkiye'nin tüm yerleşim yerlerinde görev yapan öğretmenlere ve öğrenim gören öğrencilerin velilerine bilişim imkânları kullanılarak genişletilebilir. Bu sayede veriler daha ekonomik ve hızlı bir şekilde toplanabilir. Uygulamada sorunların çözümü için üniversiteler ve il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri boyutunda ortak çalışmalar için stratejiler geliştirilebilir.

### **5.3. Uygulamaya İlişkin Öneriler**

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular ışığında araştırmacılara, eğitimcilere ve eğitim sisteminin planlanmasında etkin olan kişilere yönelik öneriler ise:

-On iki yıllık zorunlu eğitim modeline ait toplumun ve eğitim çalışanlarının çekincelerini azaltan çalışmalar yapılabilir.

-Fiziksel imkanları yetersiz okulların durumların iyileştirilmesi için yerel ve genel imkânlar aktif olarak kullanılmalıdır.

-Seçmeli derslere ilişkin olarak veli ve öğrencilerin bilinçlendirme çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

-Taşınmalı eğitim uygulamasının devam etmesi sağlanmalıdır.

-Kız çocuklarının ortaöğretime devamını sağlayacak, çocuk işçi uygulamasını ortadan kaldıracak önlemler alınmalı, bu konuda yeni yöntemler geliştirilmelidir.

-Zorunlu eğitimin her bireyin örgün eğitim içerisinde tamamlanması için gerekli önlemler alınmalıdır.

-Uygulanan eğitim modelinde öğretmen performansını artırmak amacıyla hizmetçi eğitim faaliyetlerine önem verilmelidir.

Türkiye'nin 21. yüzyılda çağdaş ve gelişmiş toplumlar seviyesine ulaşması ancak eğitim sisteminin idealize edilmesi ile mümkündür. Kanunlar ile iyileştirmeler yapılabilir fakat toplumun bu yeniliklere vereceği cevap ya da destek bu süreci hem kısaltabilir hem de uzatabilir. Bu anlamda bütün yenilik hareketlerinin halk desteği alınarak yapılması başarıyı artıracaktır. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de eğitimin her seviyesinde



sorunlar bulunabilir, mükemmel bir sistem ancak ütopyalarda mümkündür. Buna bağlı olarak sorunların tespit edilerek akla ve bilime uygun aynı zamanda yaşanan toplumun değerleri ile de uyumlu çözümlerin geliştirilmesi gerekmektedir. İyiyeye ulaşmak hem zaman almakta hem de sürekli bir arayış içinde olmayı gerektirmektedir.



## KAYNAKLAR

**222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu.** (1961). Resmî Gazete, tarih 12.01.1961, sayı 10705.

**1924 Anayasası.** (1924).Resmî Gazete, tarih 15.01.1945, sayı 5905.

**1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu.** (1973).Resmî Gazete, tarih 24.06.1973, sayı 14574.

**1961 Anayasası.** (1961). Resmî Gazete, tarih 20.07.1961, sayı 10859.

**2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu.** (1981).Resmî Gazete, tarih 04.11.1981, sayı 17506.

**4306 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu.** (1997).Resmî Gazete, tarih18.08.1997, sayı 23084.

**Adıgüzel, Y.** (2013). Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre 2012 Yılında İlköğretim ve Eğitim Kanununda Yapılan Düzenlemenin (4+4+4) İlkokullarda Uygulanışı Üzerine Bir Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

**Akkan, E.** (2013). 4+4+4 Eğitim Modelinin Değişim Yönetimi Bakımından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

**Aktepe, V.** (2005).“Eğitimde Bireyi Tanımının Önemi”, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Yayını, cilt 6, sayı 2, 15-24.

**Akyüz, Y.** (1999).Türk Eğitim Tarihi, Başlangıçtan 1999’a, Ankara, Alfa Yayınları.

**Akyüz, Y.** (2011). “Osmanlı Döneminden Cumhuriyete Geçilirken Eğitim-Öğretim Alanında Yaşanan Dönüşümler”, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, cilt 1, sayı 2,sayfa 9-22.

**Aras, S. ve Sözen, S.** (2012). “Türkiye, Finlandiya ve Güney Kore’de Öğretmen Yetiştirme Programlarının İncelenmesi”,*X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, Niğde, Niğde Üniversitesi.

**Arslan, M.M. ve Eraslan, L.** (2003). “Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sisteminde Dönüşüm Gerekliliği”, *Millî Eğitim Dergisi*, sayı 160,(Güz), sayfa 89-105.

**Arıç, A.S.** (1999). Atatürk Dönemi’nde Yabancı Okullar (1923-1938), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

**Aslan, B.ve Yıldırım, N.** (2013). “Cumhuriyetimizin Kuruluş Felsefesinin Öngördüğü Eğitim Açısından İlköğretim”, *Akademik Bakış Dergisi*, sayı 34, Ocak-Şubat 2013, sayfa 1-18.

**Aytekin, H.** (1987).“İttihat ve Terakki Devri Eğitim Teşkilatı (1913-1918)”, Doktora Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü.

**Baloğlu, Z.** (1995). Türkiye’de Eğitim, İstanbul, Yeni Yüzyıl Yayınları.

**Başal, H.A.** (2005). Okul Öncesi Eğitim, Bursa, Morpa Yayınevi.

**Başaran, İ.E.** (1993). Türkiye Eğitim Sistemi, Ankara, Gül Yayınları.

**Başaran, İ.E.** (1987). Eğitime Giriş, Ankara, Umut Yayın Dağıtım.

**Binbaşıoğlu, C.** (2005). Türk Eğitim Düşüncesi Tarihi, Ankara, Anı Yayıncılık.

**Boran, A.** (2000).“Cumhuriyet Döneminde Eğitimde Meydana Gelen Gelişmeler”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 9, sayfa 303-312.

**Büyükkaracı, S.** (1996). Osmanlı Devleti ve Cumhuriyet Türkiye’sinde Yabancı Okullar, Konya, Selçuk Üniversitesi Yayını.

**Çetin, K.ve Gülseren, H. Ö.** (2003). “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Stratejileri”, *Millî Eğitim Dergisi*, sayı 160, (Güz), sayfa 1-20.

**Demir, M.** (2014). Yeni Eğitim Sisteminde (4+4+4) 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi İle İlgili Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Balıkesir Örneği), Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

**Demirtaş, B.** (2008). “Atatürk Döneminde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler”, *Akademik Bakış*, cilt 1, sayı 2, sayfa 155-176.

**Devlet Planlama Teşkilatı.** (2001). “Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Hayat Boyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu”. Ankara, Yayın No: 2268.

**Dirlik, C.** (2014). 4 4+4+4 Eğitim Sisteminde 60-66 Aylık Öğrencilerin Okula Hazır Bulunuşlukta Sosyal Uyum Düzeylerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

**Ercelebi, H.** (2000). “Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitimin İçinin Doldurulması”, *IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt 1, sayı 7, sayfa 91-97.

**Erdoğan, T.** (2001). İşletme Yönetiminde Eğitim ve Geliştirme, İstanbul, Papatya Yayınevi.

**Erdoğan, İ.** (2002). Eğitimde Değişim Yönetimi, Ankara, Pegem Yayıncılık.

**Ergün, M. ve Ergezer, B.** (1999). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara, Ocak Yayınları.

- Ergün, M.** (1997). Atatürk Devri Türk Eğitimi, Ankara, Ocak Yayınları.
- Ergün, M.** (1999). II. Meşrutiyet Döneminde Eğitim Hareketleri (1908-1914), Ankara, Ocak Yayınları.
- Fındıkçı, İ.** (2001). “Bilgi Toplumunda Eriyen Değerler ve Eğitim”, *Eğitimde Yansımalar: VI, 2000 Yılında Türk Millî Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu*, Ankara, Tekışık Yayınları.
- Güleryüz, H.** (2001). Eğitim Programların Dili ve Yaratıcı Öğrenme, Ankara, Pegem Yayıncılık.
- Başaran, İ.E.** (1993). Türkiye ve Avrupa Birliğine Üye Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitim, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Gür, B. S., Çelik, Z. ve Coşkun, İ.** (2013). “Türkiye’de Ortaöğretimin Geleceği: Hiyerarşi mi Eşitlik mi?”, *SETA Analiz*, sayı 69, Ağustos 2013, sayfa 1-26.
- Güven, İ.** (2012). “Eğitimde 4+4+4 ve Fatih Projesi Yasa Tasarısı = Reform mu?”, *Elementary Education Online*, cilt 1, sayı 3, sayfa 556-577.
- Hesapçioğlu, M.** (1992). Öğretim İlke ve Yöntemleri, İstanbul, Beta Basım ve Yayıncılık.
- İnalçık, H.** (1964). “Sened-i İttifak ve Gülhane Hatt-ı Hümayunu”, *Belleten*, cilt 28, sayı 112, sayfa 603-622.
- Kapluhan, E.** (2012). “Hazırlık (Kurtuluş Savaşı) Dönemi Eğitim Politikaları ve Eğitim Faaliyetleri”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, cilt 1, sayı 1, sayfa 1-28.
- Karadeniz, C.B.** (2012). “Öğretmenlerin 4+4+4 Zorunlu Eğitim Sistemine İlişkin Görüşleri”, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, cilt:10, sayı:40, Güz 2012, sayfa 34-53.
- Karakaş, M.** (2000). “Tanzimat Sürecinde Eğitimde Modernleşme Hareketleri”, *Yeni Türkiye Dergisi*, cilt 2, sayı 32, sayfa 764-776.
- Katmer, B.** (2013). Yeni Eğitim Sisteminde (4+4+4) Ortaokul Yönetici ve Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İletişim Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kefi, S., Çeliköz, N. ve Erişen, Y.** (2013). “Okulöncesi Eğitim Öğretmenlerinin Temel Bilimsel Süreç Becerilerini Kullanım Düzeyleri”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, cilt 2, sayı 2, sayfa 300-319.
- Kızılluluk, H.** (2001). “Sınıf Ortamında Öğretmen Öğrenci İletişiminin Yatay ve Dikey Olmasının Öğrenme Üzerindeki Etkileri”, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 25, sayı 1, sayfa 151-159.

- Kilimci, S.** (2006). “Almanya, Fransa, İngiltere ve Türkiye’de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması”, Doktora Tezi, Adana, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Koçel, T.** (2001). İşletme Yöneticiliği, İstanbul, Beta Yayınevi.
- Koçer, H. A.** (1991). Türkiye’de Modern Eğitimin Doğusu ve Gelişimi, İstanbul, Millî Eğitim Bakanlığı Basımevi.
- Kodaman, B.** (1991). Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Koray, M.** (2005). Sosyal Politika, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları.
- Kuzgun, Y.** (2004). Eğitimde Bireysel Farklılıklar, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükahmet, L.** (1992). Hizmet İçi Eğitim, Ankara, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası.
- Lewis, B.** (2000). Modern Türkiye’nin Doğusu, Çeviren: Metin Kıratlı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Odabaşı, B.** (2014). Eğitimde Program Geliştirme, Konya, Çizgi Kitabevi.
- Oğuzkan, F.** (1966). Eğitim Üzerine, İstanbul, Ülkü Yayınları.
- Oktay, A.** (2001). 21. Yüzyılda Yeni Eğilimler ve Eğitim, 21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi, İstanbul, Sedar Yayıncılık.
- Öğüt, A.** (2003). Bilgi Çağında Yönetim, Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Örs, Ç., Erdoğan, H. ve Kipici, K.** (2013). “Eğitim Yöneticileri Bakış Açısıyla 12 Yıllık Kesintili Zorunlu Eğitim Sistemi: Iğdır Örneği”, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı: 4, Ekim 2013, sayfa 131-154.
- Özdemir, S.** (2000). Eğitimde Örgütsel Yenileşme, Ankara, Pegem Akademi.
- Özden, Y.** (1999). Eğitimde Dönüşüm, Eğitimde Yeni Değerler, Ankara, Pegem Yayıncılık, 2. Baskı.
- Özer, B.** (1993). Öğretmen Davranışlarının Uzaktan Eğitim Yaklaşımıyla Kazandırılması, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sabuncuoğlu, Z.** (2005). İnsan Kaynakları Yönetimi, Bursa, Alfa Aktüel Yayınları.
- Sakaoğlu, N.** (1991). Osmanlı Eğitim Tarihi, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Sarioğlu, E.** (2002). “Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Azınlık Okulları (1869-1938)”, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Senemoğlu, N.** (1997). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya, Ankara, Ertem Matbaacılık.

**Sezer, A.** (1999). Atatürk Dönemi'nde Yabancı Okullar (1923-1938), Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

**Sönmez, V.** (2003). Eğitim Felsefesi, Ankara, Anı Yayıncılık.

**Şahin, E.** (2005). Okulöncesi Eğitimi Öğretmen Adayları ve Öğretmenleri İçin Uygulama Kılavuzu, Ankara, Anı Yayıncılık.

**Tak, B., Çiftçioğlu B.A.** (2009). "Üç Boyutlu Mesleki Bağlılık Ölçeğinin Türkçe'de Güvenilirlik ve Geçerliliğinin İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması", *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, cilt 10, sayı 1, sayfa 35-54).

**Taşkın, E.** (2001). İşletme Yönetiminde Eğitim ve Geliştirme, İstanbul, Papatya Yayınevi.

**Taşpınar, M.** (2002). Öğretmenlik Mesleği, Ankara, Elazığ Üniversitesi Kitabevi.

**Tavşancıl, E.** (2006). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS Veri Analizi, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

**Taymaz, H.** (1997). Hizmet İçi Eğitim: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Ankara, Takav Vakfı Matbaası.

**Titiz, O.** (1997). Yeni Öğretim Sistemi, İstanbul, Zambak Yayınları.

**Toroslu, A.G., Saraçoğlu, M. ve Akcan, C.** (2008). "Türkiye'de Halk Eğitimi Veren Merkezlerde Çalışan Eğitim Personelinin ve Öğrencilerin Bazı Demografik Özellikleri", *Kamu-İş Dergisi*, cilt 10, sayı 2, sayfa 137-151.

**Tortop, N.** (1989). Personel Yönetimi, Ankara, İlksan Matbaacılık.

**Tunç, B.** (2004). "İngiltere'de Lisansüstü Öğretim", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı 15, sayfa 42-53.

**Vahapoğlu, M.H.** (2005). Osmanlıdan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okullar, İstanbul, MEB Yayınları.

**Varış, F.** (1978). Eğitim Bilimine Giriş, Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

**Yalçın, D. vd.** (2012). Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi.

**Yücel, H.A.** (1923). Millî Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçler, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

**Zembrat, R. ve Oktay, A.** (1997). İstanbul'daki Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlarla İlgili Bir Durum Tespiti Araştırması, İstanbul, Ya-Pa Yayınları.

## İnternet Kaynakları:

**222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Gerekçesi.** (2012). Alındığı tarih: 28.01.2015, adres: <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/2/2-0358.pdf>

**2013 Yılı Finlandiya Ülke Raporu.** (2013). “Finlandiya’nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik/Ticari İlişkileri”. Alındığı tarih: 16.02.2015, adres: [http://www.itkib.org.tr/ihracat/DisTicaretBilgileri/raporlar/dosyalar/2013/2013%20Yili%20Finlandiya%20Ulke%20Raporu\\_Helsinki%20Tic.%20Musavirligi.pdf](http://www.itkib.org.tr/ihracat/DisTicaretBilgileri/raporlar/dosyalar/2013/2013%20Yili%20Finlandiya%20Ulke%20Raporu_Helsinki%20Tic.%20Musavirligi.pdf)

**AÇEV Anne Çocuk Eğitim Vakfı Politika Raporu.** (2013). Alındığı tarih: 08.03.2015, adres: [http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.sabanciuniv.edu/files/ECE\\_ACEV\\_ERG\\_Rapor.pdf](http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.sabanciuniv.edu/files/ECE_ACEV_ERG_Rapor.pdf)

**Almanya’da Zorunlu Eğitim, Genel ve Meslekî Ortaöğretim, Temel Meslekî Eğitim ve Yetişkin Eğitimi.** (t.y.). Alındığı tarih: 28.02.2015, adres: <http://euroguidance.iskur.gov.tr/Portals/1/Kaynaklar/ulkeornekleri/almanya.pdf>

**Anayasa Mahkemesi Kararı.** (2013). Resmî Gazete, tarih: 18 Nisan 2013, sayı: 28622. Alındığı tarih: 15.02.2015, adres: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130418-10.htm>

**Aytaç, K.** (1965). “Türkiye’de Eğitim Sistemi ve Eğitim Seviyesi”. Alındığı tarih: 28.12.2014, adres: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/34/965/11891.pdf>

**Ekinci, A. ve Öter Ö. M.** (2010). Finlandiya’da Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme Sistemi (Çalışma Ziyareti Raporu). Alındığı tarih: 17.07.2014, adres: [http://duabpo.dicle.edu.tr/oygem/dosya/Finlandiya\\_Raporu.pdf](http://duabpo.dicle.edu.tr/oygem/dosya/Finlandiya_Raporu.pdf)

**EBS Eğitimciler Birliği Sendikası.** (2012). Soru ve Cevaplarla 4+4+4 Yeni Eğitim Sistemi. Alındığı tarih: 01.04.2015, adres: <http://www.egitimbirsen.org.tr/manset-haberleri/soru-ve-cevaplarla-444-egitim-sistemi--ne-getiriyor-neler-olmalı/1400/>

**EBS Eğitimciler Birliği Sendikası.** (2012). Yeni Eğitim Sistemi Ne Getiriyor, Neler Olmalı?. Alındığı tarih: 01.03.2015, adres: [http://www.egitimbirsen.org.tr/eps\\_files/files/yayinlarimiz/121-egitimbirsen.org.tr-121.pdf](http://www.egitimbirsen.org.tr/eps_files/files/yayinlarimiz/121-egitimbirsen.org.tr-121.pdf)

**ERG Eğitim Reformu Girişimi.** (2012). “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine İlişkin İnsan Hakları İlkeleri ve Bilimsel Bulgular Işığında Bir Değerlendirme”. Alındığı tarih: 03.04.2015, adres: [http://gazetesu.sabanciuniv.edu/sites/gazetesu.sabanciuniv.edu/files/4+4\\_GerekceMetni\\_SON.pdf](http://gazetesu.sabanciuniv.edu/sites/gazetesu.sabanciuniv.edu/files/4+4_GerekceMetni_SON.pdf)

**ERG Eğitim Reformu Girişimi.** (2012). “4+4+4 Düzenlemesi İle Neler Değişti? Yeni Sisteme Geçişte Neler İzlenmeli?”, Eylül 2012 Bilgi ve Politika Notları. Alındığı tarih: 03.04.2015, adres: [http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.sabanciuniv.edu/files/444\\_Bilgi\\_Notu\\_Ne\\_Degisti\\_SON.pdf](http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.sabanciuniv.edu/files/444_Bilgi_Notu_Ne_Degisti_SON.pdf)

**ERG Eğitim Reformu Girişimi.** (2013). “Erken Çocukluk Eğitimi ve 4+4+4 Düzenlemesi”, Politika Raporu, 18 Nisan 2013. Alındığı tarih: 03.04.2015, adres: [http://www.acev.org/docs/ne-yap%C4%B1yoruz/ece\\_acev\\_erg\\_rapor.pdf?sfvrsn=2](http://www.acev.org/docs/ne-yap%C4%B1yoruz/ece_acev_erg_rapor.pdf?sfvrsn=2)

**Fransa’da Zorunlu Eğitim, Genel ve Meslekî Ortaöğretim, Temel Meslekî Eğitim ve Yetişkin Eğitimi.**(t.y.). Alındığı tarih: 06.10.2014, adres:<http://euroguidance.iskur.gov.tr/Portals/1/Kaynaklar/ulkeornekleri/fransa.pdf>

**İtalya’da Zorunlu Eğitim, Genel ve Meslekî Ortaöğretim, Temel Meslekî Eğitim ve Yetişkin Eğitimi.** (t.y.) Alındığı tarih: 14.01.2015, adres: <http://euroguidance.iskur.gov.tr/Portals/1/Kaynaklar/ulkeornekleri/italya.pdf>

**Korkmaz, E., Çeber A. Ve Karakız, H.** (2013). Avustralya Hakkında Bilgi ve Avustralya’nın Eğitim Sistemi, Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitime Giriş Dersi Ödevi. Alındığı tarih: 15.07.2014, adres: <http://www.erkincan.edu.tr/userfiles/files/Avusturalya.pdf>

**ODTÜ Eğitim Fakültesi.** (2012). “5.1.1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Hakkında ODTÜ Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Görüşü”. Alındığı tarih:12.11.2014, adres:[http://www.fedu.metu.edu.tr/web/documents/other/222sayiliilkogretimveEgitimKanunuHakkindaEgitimFakultesiIlkogretimBolumuGorusu\\_s1.pdf](http://www.fedu.metu.edu.tr/web/documents/other/222sayiliilkogretimveEgitimKanunuHakkindaEgitimFakultesiIlkogretimBolumuGorusu_s1.pdf)

**Elementary and High School Education.** Alındığı tarih: 15.02.2015, adres: <http://www.infoplease.com/ipa/A0875642.html>

**T.C. Anayasası.** (1982). Kanun No. 2709. Alındığı tarih: 15.07.2014, adres: [http://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa\\_2011.pdf](http://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf)

**T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.** (2011). “Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi 2011” Alındığı tarih: 14.09.2014, adres: [http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Turk\\_Egitim\\_sistemi\\_2011/Turk\\_Egitim\\_Sisteminin\\_Orgutlenmesi\\_2011.pdf](http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Turk_Egitim_sistemi_2011/Turk_Egitim_Sisteminin_Orgutlenmesi_2011.pdf)

**T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü.** (2012). “12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar”. Alındığı tarih: 28.03.2014, adres: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:PAaCjC8egOwJ:www.meb.gov.tr/haberler/2012/12YillikZorunluEgitimeYonelikGenelge.pdf+&cd=1&hl=en&ct=clnk>

**T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü.** (2012). 12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar, Alındığı tarih: 08.03.2014, adres: <http://www.meb.gov.tr/haberler/2012/12YillikZorunluEgitimeYonelikGenelge.pdf>

**T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.** (2012). “Okul Dönüşümleri”. Alındığı tarih: 09.02.2015, adres: [http://tegm.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2012\\_08/28113239\\_okuldnmleri.pdf](http://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_08/28113239_okuldnmleri.pdf)

**T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.** (2012). “12 Yıl Zorunlu Eğitim, Sorular-Cevaplar”, Ankara. Alındığı tarih: 03.05.2014, adres: [http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12Yil\\_Soru\\_Cevaplar.pdf](http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12Yil_Soru_Cevaplar.pdf)



**T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.** (2013). 2013 Mali Yılı Performans Programı. Alındığı tarih: 03.04.2015, adres: [http://sgb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2013\\_01/30032401\\_meb\\_2013.pdf](http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_01/30032401_meb_2013.pdf)

**T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.** (2013). “Okul Dönüşümleri”. Alındığı tarih: 09.03.2015, adres: <http://ankara.meb.gov.tr/dosyaindir.asp?dosya=01967>

**Türk Dil Kurumu.** (t.y.). “okul” maddesi. Alındığı tarih: 15.07.2014, adres: [http://tdk.gov.tr/index.php?option=com\\_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.562ddf75c29393.56421659](http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.562ddf75c29393.56421659).



## **EKLER**

**EK-1** Öğretmenlere Uygulanan Anket

**EK-2** Velilere Uygulanan Anket

**EK-3** İstanbul İli Şişli İlçesi Resmi Ortaokullar Listesi

**Ek-4** Toplam Madde Korelasyon Analizi

**EK-5** Madde Analizi

**EK-6** Anti İmaj Matrisi

**EK-7** Avrupa Birliği Ülkelerinde Zorunlu Eğitim Süreleri

## EK-1 Öğretmenlere Uygulanan Anket

Valiye Makamının 23.11.2012 Tarih ve  
258.5674 Sayılı olurusudur.

### 12 YIL ZORUNLU EĞİTİMİN (4+4) ÖĞRETMEN BAKIŞ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ ANKETİ

Değerli Meslektaşım,

2012 yılından itibaren uygulamaya konulan 12 yıllık zorunlu eğitimin (4+4) uygulamadaki olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirmeyi amaçlayan bu anket sizleri bu konudaki deneyim ve görüşlerinizi doğrultusunda ölçmektir.

Birinci bölümde kişisel bilgilerinizi sorular yer almaktadır. Bu bölümde size uygun seçeneği işaretleyiniz.

İkinci bölümde ise bu anket başlığı konusundaki düşüncelerinize yönelik sorular yer almaktadır. Her bir soru için 1) Hiç Katılmıyorum 2) Az Katılmıyorum 3) Orta Derecede Katılmıyorum 4) Çok Katılmıyorum 5) Tamamen Katılmıyorum seçenekleri konmuştur. Her bir soru için size uygun gördüğünüz seçeneği işaretleyiniz. Anketle isminizi yazmayınız. Bu anket akademik bir tez çalışmasına temel oluşturmak amacıyla hazırlanmış bir çalışmadır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Tel: 212- 222 84 40

Fax: 212- 222 84 42

Asım GÖKÇE  
İstanbul Aydın Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü  
İşletme Yönetimi Bölümü  
Yüksek Lisans Öğrencisi

### 1.BÖLÜM

#### Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz  
Kadın  Erkek
2. Yaşınız  
25 Yaş Altı  25-29  30-39  40-49  50-59  60 ve üzeri
3. En son mezun olduğunuz program  
Önlisans  Lisans  Yüksek Lisans  Doktora ve üzeri
4. Göreviniz  
Yönetici  Öğretmen
5. Öğretmenlikteki toplam hizmet süreniz  
1-2 yıl  3-5 yıl  6-10 yıl  11-15 yıl  16-20 yıl  20 yıl ve üzeri
6. Alanınız  
Okul Öncesi  Branş Öğretmeni



## 2. BÖLÜM

### 12 yıllık kademeli zorunlu eğitim sistemine ilişkin öğretmen görüşleri

		Katılma Derecesi				
		Hic Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelinin şu an uygulanmakta olan sistemden her yönüyle daha iyi bir model olduğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.	Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelindeki, öğrencilerin 6 yaşından 15 yaşına kadar ayrı bina ve kişisel ihtiyaç bölümlerini kullanmaları uygulamasının hiçbir sakıncasının olmadığını düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3.	Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimde seçmeli derslere çok az zaman ayrılmasının iyi bir uygulama olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4.	Yeni eğitim sistemi olan 12 yıllık zorunlu kesintisiz eğitim modelinin (4+4+4) her yönüyle iyi bir model olduğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5.	Yeni sistem aceleyle getirilmiş ve ön hazırlık yapılmamıştır.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6.	Yeni sistemin eğitimde yeniden yapılanmada büyük bir aşama olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7.	Yeni sistemde haftalık ders saatlerinin ve sürenin yeterli olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8.	Yeni sistemde seçmeli derslerin uygulanmasında hiçbir sorun yaşanmadığına inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9.	Yeni sistemde seçmeli derslerin öğrenci ya da velilerin isteğine ve tercihine bağlı olarak geniş bir esneklik getirildiğine inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
10. İkokula başlama yaşının 60-66 ay olmasını sakıncalı buluyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11. Okulların ilkokul ve ortaokul olarak ayrılması sonucunda sınıfların kalabalık olması sorun yaratmaktadır.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12. Sınıfların seviye gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13. Sınıfların yaş gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
14. 12 yıl zorunlu eğitim, öğretimde yeniden yapılanma olarak olumlu bir gelişmedir.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
15. İkokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
16. Ortaokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
17. Lise eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
18. Yeni sistem öğrencileri erken yaşlarda sınav yarışına itmektedir.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
19. Yeni sistem, eksik yönleri olmasına karşın uygulanması gereken bir projedir.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
20. Yeni sistemle birlikte eğitim sisteminin demokratikleşmesine ve esnek bir yapıya kavuştuğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
21. Yeni sistemin çoğunun yetenek, gelişim ve tercihleri doğrultusunda genel eğitim ya da mesleki ve teknik eğitim alabilmesine imkân tanıdığı için olumlu bir gelişme olduğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
22. Yeni sistemle öğretimde kalitenin çoştuğuna ve disiplin sorunlarının oluştuğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



	Hic Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
23. Yeni sistemde seçmeli ders saatlerinin çok fazla olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
24. Yeni sistemde seçmeli derslerin daha çok kültürel ve sportif faaliyetlerden oluşan derslerden oluşmasının öğrenciler açısından daha olumlu olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
25. Yeni sistemde günlük ders saati sayısının öğrenciler için çok fazla olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
26. Yeni sistemde seçmeli derslerle ilgili olarak öğretmenler yeterince bilgilendirilmemiştir.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
27. Yeni sistemde velilerin seçmeli derslerde öğrencilerin istek ve ilgilerini dikkate almadan ders seçtiklerini düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
28. Yeni sistemde seçmeli derslere ilişkin ek bir program hazırlanmamış olması uygulamada pek çok sıkıntılara yol açmaktadır.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
29. Yeni sistemle öğrencilerin kendi yaş seviyesine uygun öğrencilerle bir arada olmasının öğretmen ve öğrenci açısından oldukça iyi bir uygulama olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



## Ek-2 Velilere Uygulanan Anket

Valilik Makamı 23.10.11 Tarih ve  
25856/2 Sayılı olurunun ekidir.

### 12 YIL ZORUNLU EĞİTİMİN (4+4+4) VELİ BAKIŞI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ ANKETİ

Sayın Veli,

2012 yılından itibaren uygulamaya konulan 12 yıllık zorunlu eğitimin (4+4+4) uygulamadaki olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirmeyi amaçlayan bu anket sizin bu konudaki deneyim ve görüşlerinizi doğrultusunda biçimlenecektir.

Birinci bölümde kişisel bilgilerinizle ait sorular yer almaktadır. Bu bölümde size uygun seçeneği işaretleyiniz.

İkinci bölümde ise bu anket başlığı konusundaki düşüncelerinize yönelik sorular yer almaktadır. Her bir soru için 1) Hiç Katılmıyorum 2) Az Katılıyorum 3) Orta Derecede Katılıyorum 4) Çok Katılıyorum 5) Tamamen Katılıyorum. seçenekleri konmuşdur. Her bir soru için size uygun gelen seçeneği işaretleyiniz. Anketi isminizi yazmayınız. Bu anket akademik bir tez çalışması na temel oluşturmak amacıyla hazırlanmış bir çalışmadır. Katılmanızdan dolayı teşekkür ederim.

Tel: 212- 222 84 40

Fax: 212- 222 84 42

Asım GÖKÇE

İstanbul Aydın Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Yönetimi Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

#### 1. BÖLÜM

##### Kişisel Bilgiler

- Cinsiyetiniz  
Kadın  Erkek
- Yaşınız  
25 Yaş Altı  25-29  30-39  40-49  50-59  60 ve üzeri
- Eğitim Durumunuz  
İlkokul  Ortaokul  Lise  Yükseköğretim  Lisans üstü
- Mesleğiniz  
Ev Hanımı  İşçi  Memur  Serbest Meslek  İşsiz  Diğer
- Çocuğunuz veya çocuklarınız kaçınıc sınıflarda eğitim görmektedir?  
1. Sınıf  2. Sınıf  3. Sınıf  4. Sınıf  5. Sınıf  6. Sınıf  7. Sınıf  8. sınıf



## 2. BÖLÜM

### 12 yıllık kademeli zorunlu eğitim sisteminin ilişkin veli görüşleri

	Katılma Derecesi				
	Hiç Katılmıyorum	Az Katılmıyorum	Orta Derecede Katılmıyorum	Çok Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1. Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelinin şu an uygulanmakta olan sistemden her yönüyle daha iyi bir model olduğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelindeki öğrencilerin 6 yaşından 15 yaşına kadar aynı bina ve kişisel ihtiyaç bölümlerini kullanmaları uygun amasının hiçbir sakıncasının olmadığını düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimde seçmeli derslere çok az zaman ayrılmaması iyi bir uygulama olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4. Yeni eğitim sistemi olan 12 yıllık zorunlu kesintili eğitim modelinin (4+4+4) her yönüyle iyi bir model olduğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5. Yeni sistem aceleyle getirilmiş ve ön hazırlık yapılmamıştır.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6. Yeni sistemin eğitimde yeniden yapılanmada büyük bir aşama olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7. Yeni sistemde haftalık ders saatlerinin ve sürenin yeterli olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8. Yeni sistemde seçmeli derslerin uygulanmasında hiçbir sorun yaşanmadığına inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9. Yeni sistemde seçmeli derslerin öğrenci ya da velilerin isteğine ve tercihine bağlı olarak geniş bir çeşnlik getirdiğine inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>





	Hic Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
10. İlkokula başlama yaşının 60-66 ay olmasını sakıncalı buluyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11. Okulların ilkököl ve ortaokul olarak ayrılması sonucunda sınıfların kalabalık olması sorun yaratmaktadır.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12. Sınıfların seviye gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13. Sınıfların yaş gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
14. 12 yıl zorunlu eğitim, eğitimde yeniden yapılanma olarak olumlu bir gelişmedir.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
15. İlkokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
16. Ortaokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
17. Lise eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
18. Yeni sistem öğrencileri erken yaşlarda sınav yarışına itmektedir.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
19. Yeni sistem, eksik yönleri olmasına karşın uygun olması gereken bir projedir.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
20. Yeni sistemle birlikte eğitim sisteminin demokratikleşmesine ve esnek bir yapıya kavuştuğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
21. Yeni sistemde çocuğun yetenek, gelişim ve tercihleri doğru şekilde genel eğitim ya da mesleki ve teknik eğitim alabilmesine imkân tanıdığı için olumlu bir gelişme olduğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
22. Yeni sistemle eğitimde kalitenin düştüğüne ve disiplin sorunlarının oluştuğuna inanıyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



Valilik Makamının 23.06.114... Tarih ve  
2585644... Sayılı olurlarını ektidir.

	Hiç Katılmıyorum	Az Katılmıyorum	Orta Derecede Katılmıyorum	Çok Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
23. Yeni sistemde seçmeli ders saatlerinin çok fazla olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
24. Yeni sistemde seçmeli derslerin daha çok kültürel ve sportif faaliyetlerden oluşan derslerden oluşmasının öğrenciler açısından daha olumlu olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
25. Yeni sistemde günlük ders saati sayısının öğrenciler için çok fazla olduğunu düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
26. Yeni sistemde seçmeli derslerle ilgili olarak veliler yeterince bilgilendirilmemiştir.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
27. Yeni sistemde seçmeli dersleri anne ve babaların seçmesini uygun buluyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
28. Yeni sistemde çocuğumun seçmeli derslerde yeterince verimli eğitim almadığını düşünüyorum.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
29. Seçmeli derslerde hangi dersleri seçeceğimiz konusunda çocuğumun tercihi etkili olmuştur.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



### EK-3 İstanbul İli Şişli İlçesi Resmi Ortaokullar Listesi

İl Adı	İlçe Adı	Kurum Adı
İstanbul	Şişli	Abdurrahman Köksaloğlu Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Atatürk Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Feriköy İmam Hatip Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Fuat Soylu Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Harbiye Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Hüseyin Avni Kurşun Ortaokulu
İstanbul	Şişli	İstanbul Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Kurtuluş Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Maçka Pakmaya Hüsamettin Ziler Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Mahmut Şevket Paşa Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Mustafa Sarıgül Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Nilüfer Hatun Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Resneli Niyazibey Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Saadet Özel Eğitim Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Selahattin Eyyubi Hamza Saruhan Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Talatpaşa Ortaokulu
İstanbul	Şişli	Yunus Emre İmam Hatip Ortaokulu
İstanbul	Şişli	19 Mayıs İmam Hatip Ortaokulu

#### Ek-4 Toplam Madde Korelasyon Analizi

		Ölçek Toplam Skor
1. Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelinin şu an uygulanmakta olan sistemden her yönüyle daha iyi bir model olduğuna inanıyorum.	r	.426**
	p	.000
	n	394
2. Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim modelindeki, öğrencilerin 6 yaşından 15 yaşına kadar aynı bina ve kişisel ihtiyaç bölümlerini kullanmaları uygulamasının hiçbir sakıncasının olmadığını düşünüyorum.	r	.566**
	p	.000
	n	394
3. Önceki model olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimde seçmeli derslere çok az zaman ayrılmasının iyi bir uygulama olduğunu düşünüyorum.	r	.646**
	p	.000
	n	394
4. Yeni eğitim sistemi olan 12 yıllık zorunlu kesintili eğitim modelinin (4+4+4) her yönüyle iyi bir model olduğuna inanıyorum.	r	.700**
	p	.000
	n	394
5. Yeni sistem aceleye getirilmiş ve ön hazırlık yapılmamıştır.	r	.554**
	p	.000
	n	394
6. Yeni sistemin eğitimde yeniden yapılanmada büyük bir aşama olduğunu düşünüyorum.	r	.476**
	p	.000
	n	394
7. Yeni sisteminde haftalık ders saatlerinin ve sürenin yeterli olduğunu düşünüyorum.	r	.607**
	p	.000
	n	394
8. Yeni sistemde seçmeli derslerin uygulanmasında hiçbir sorun yaşanmadığına inanıyorum.	r	.587**
	p	.000
	n	394
9. Yeni sistemde seçmeli derslerin öğrenci ya da velilerin isteğine ve tercihine bağlı olarak geniş bir esneklik getirdiğine inanıyorum.	r	.525**
	p	.000
	n	394
10. İlkokula başlama yaşınının 60-66 ay olmasını sakıncalı buluyorum.	r	.632**
	p	.000
	n	394
11. Okulların ilkokul ve ortaokul olarak ayrılması sonucunda sınıfların kalabalık olması sorun yaratmaktadır.	r	.626**
	p	.000

		<b>Ölçek Toplam Skor</b>
	n	394
12. Sınıfların seviye gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.	r	.627**
	p	.000
	n	394
13. Sınıfların yaş gruplarına göre yeniden oluşturulması gerekmektedir.	r	.578**
	p	.000
	n	394
14. 12 yıl zorunlu eğitim, eğitimde yeniden yapılanma olarak olumlu bir gelişmedir.	r	.719**
	p	.000
	n	394
15. İlkokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	r	.524**
	p	.000
	n	394
16. Ortaokul eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	r	.570**
	p	.000
	n	394
17. Lise eğitim süresinin 4 yıl olmasının doğru bir uygulama olduğuna inanıyorum.	r	.665**
	p	.000
	n	394
18. Yeni sistem öğrencileri erken yaşlarda sınav yarışına itmektir.	r	.612**
	p	.000
	n	394
19. Yeni sistem, eksik yönleri olmasına karşın uygulanması gereken bir projedir.	r	.533**
	p	.000
	n	394
22. Yeni sistemle eğitimde kalitenin düştüğüne ve disiplin sorunlarının oluştuğuna inanıyorum.	r	.579**
	p	.000
	n	394
23. Yeni sistemde seçmeli ders saatlerinin çok fazla olduğunu düşünüyorum.	r	.553**
	p	.000
	n	394
24. Yeni sistemde seçmeli derslerin daha çok kültürel ve sportif faaliyetlerden oluşan derslerden oluşmasının öğrenciler açısından	r	.264**
	p	.000

		<b>Ölçek Toplam Skor</b>
daha olumlu olduğunu düşünüyorum.	n	394
25. Yeni sistemde günlük ders saati sayısının öğrenciler için çok fazla olduğunu düşünüyorum.	r	.494**
	p	.000
	n	394
26. Yeni sistemde seçmeli derslerle ilgili olarak veliler yeterince bilgilendirilmemiştir.	r	.626**
	p	.000
	n	394



**EK-5 Madde Analizi**

	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha
Madde 1	75.51	193.324	.349	.910
Madde 2	75.72	190.611	.521	.906
Madde 3	75.34	190.551	.601	.904
Madde 4	75.16	188.230	.669	.903
Madde 5	75.49	189.742	.492	.906
Madde 6	75.99	190.150	.400	.909
Madde 7	75.38	189.387	.566	.905
Madde 8	76.29	188.014	.551	.905
Madde 9	74.96	190.945	.473	.907
Madde 10	75.37	190.906	.587	.904
Madde 11	75.32	190.922	.590	.904
Madde 12	75.40	190.831	.593	.904
Madde 13	75.28	188.731	.523	.906
Madde 14	75.19	187.922	.685	.902
Madde 15	75.07	194.815	.471	.907
Madde 16	75.95	191.781	.510	.906
Madde 17	75.82	189.583	.625	.904
Madde 18	75.43	189.472	.563	.905
Madde 19	75.55	192.050	.480	.906
Madde 22	75.43	191.472	.539	.905
Madde 23	76.05	191.250	.481	.906
Madde 25	75.32	193.435	.424	.908
Madde 26	75.55	189.927	.570	.905

## EK-6 Anti İmaj Matrisi

	_1	_2	_3	_4	_5	_6	_7	_8	_9	_10	_11	_12	_13	_14	_15	_16	_17	_18	_19	_22	_23	_25	_26
_1	842 <sup>a</sup>	.074	.143	.080	.154	.036	.024	.055	.062	.197	.087	.027	.014	.025	.000	.206	.127	.058	.081	.077	.119	.040	.035
_2	.074	869 <sup>a</sup>	.199	.122	.218	.056	.052	.182	.058	.004	.063	.019	.204	.217	.014	.026	.115	.185	.177	.067	.060	.014	.080
_3	.143	.199	853 <sup>a</sup>	.382	.045	.002	.145	.052	.111	.076	.008	.124	.106	.129	.011	.014	.176	.163	.208	.180	.152	.046	.196
_4	.080	.122	.382	855 <sup>a</sup>	.159	.196	.027	.146	.281	.110	.180	.002	.035	.187	.049	.014	.083	.046	.174	.315	.201	.051	.046
_5	.154	.218	.045	.159	896 <sup>a</sup>	.083	.134	.013	.034	.015	.015	.051	.113	.022	.032	.016	.128	.157	.009	.100	.113	.118	.071
_6	.036	.056	.002	.196	.083	827 <sup>a</sup>	.055	.209	.031	.067	.112	.172	.013	.120	.089	.111	.101	.108	.120	.100	.034	.158	.166
_7	.024	.052	.145	.027	.134	.055	928 <sup>a</sup>	.121	.064	.009	.058	.012	.099	.026	.109	.116	.097	.069	.079	.120	.165	.046	.171
_8	.055	.182	.052	.146	.013	.209	.121	873 <sup>a</sup>	.198	.007	.078	.028	.199	.021	.192	.158	.091	.008	.097	.146	.214	.005	.020
_9	.062	.058	.111	.281	.034	.031	.064	.198	884 <sup>a</sup>	.093	.077	.226	.013	.031	.006	.006	.022	.028	.025	.057	.149	.010	.063
_10	.197	.004	.076	.110	.015	.067	.009	.007	.093	897 <sup>a</sup>	.300	.061	.103	.066	.097	.025	.176	.061	.147	.050	.011	.263	.006
_11	.087	.063	.008	.180	.015	.112	.058	.078	.077	.300	907 <sup>a</sup>	.306	.018	.005	.020	.020	.081	.002	.050	.037	.108	.060	.121
_12	.027	.019	.124	.002	.051	.172	.012	.028	.226	.061	.306	901 <sup>a</sup>	.003	.005	.050	.123	.231	.003	.077	.136	.061	.022	.168
_13	.014	.204	.106	.035	.113	.013	.099	.199	.013	.103	.018	.003	850 <sup>a</sup>	.321	.213	.118	.115	.055	.158	.146	.188	.152	.018
_14	.025	.217	.129	.187	.022	.120	.026	.021	.031	.066	.005	.005	.321	905 <sup>a</sup>	.140	.065	.061	.178	.136	.064	.022	.065	.274
_15	.000	.014	.011	.049	.032	.089	.109	.192	.006	.097	.020	.050	.213	.140	848 <sup>a</sup>	.068	.064	.028	.045	.200	.291	.060	.231
_16	.206	.026	.014	.014	.016	.111	.116	.158	.006	.025	.020	.123	.118	.065	.068	896 <sup>a</sup>	.241	.012	.066	.083	.117	.012	.171
_17	.127	.115	.176	.083	.128	.101	.097	.091	.022	.176	.081	.231	.115	.061	.064	.241	889 <sup>a</sup>	.145	.165	.123	.166	.124	.044
_18	.058	.185	.163	.046	.157	.108	.069	.008	.028	.061	.002	.003	.055	.178	.028	.012	.145	866 <sup>a</sup>	.458	.103	.062	.086	.051
_19	.081	.177	.208	.174	.009	.120	.079	.097	.025	.147	.050	.077	.158	.136	.045	.066	.165	.458	781 <sup>a</sup>	.218	.103	.062	.149
_22	.077	.067	.180	.315	.100	.100	.120	.146	.057	.050	.037	.136	.146	.064	.200	.083	.123	.103	.218	811 <sup>a</sup>	.435	.095	.010
_23	.119	.060	.152	.201	.113	.034	.165	.214	.149	.011	.108	.061	.188	.022	.291	.117	.166	.062	.103	.435	764 <sup>a</sup>	.105	.297
_25	.040	.014	.046	.051	.118	.158	.046	.005	.010	.263	.060	.022	.152	.065	.060	.012	.124	.086	.062	.095	.105	877 <sup>a</sup>	.148
_26	.035	.080	.196	.046	.071	.166	.171	.020	.063	.006	.121	.168	.018	.274	.231	.171	.044	.051	.149	.010	.297	.148	854 <sup>a</sup>



## EK-7 Avrupa Birliği Ülkelerinde Zorunlu Eğitim Süreleri

Ülkeler	Başlangıç Yaşı	Bitiş Yaş	Eğitim Süre (Yıl)	Zorunlu Eğitim Yaş Sınırı
Belçika - Fransız Topluluğu	6	15	9	18
Belçika - Almanca Konuşan Topluluğu	6	15	9	18
Belçika - Flaman Topluluğu	6	15	9	18
Bulgaristan	7	16	9	Uygulanmaz
Çek Cumhuriyeti	6	15	9	Uygulanmaz
Danimarka	6	16	10	Uygulanmaz
Almanya (12 Eyaletleri)	6	15	9	18
Almanya (5 Eyaletleri)	6	16	10	19
Estonya	7	16	9	Uygulanmaz
İrlanda	6	16	10	Uygulanmaz
Yunanistan	6	15	10	Uygulanmaz
İspanya	6	16	10	Uygulanmaz
Fransa	6	16	10	Uygulanmaz
Hırvatistan	6	14	9	Uygulanmaz
İtalya	6	16	10	Uygulanmaz
Kıbrıs Rum Kesimi	5 Yaş + 8 hafta	15	10 Yaş + 4 Hafta	Uygulanmaz
Letonya	7	16	11	Uygulanmaz
Litvanya	7	16	9	Uygulanmaz
Lüksemburg	6	16	12	Uygulanmaz
Macaristan	6	16	11 (13)	Uygulanmaz
Malta	5	16	11	Uygulanmaz
Hollanda	6	16	13	Uygulanmaz
Avusturya	6	15	9	Uygulanmaz
Polonya	6	15	10	18
Portekiz	6	18	12	Uygulanmaz
Romanya	6	17	11	Uygulanmaz
Slovenya	6	15	9	Uygulanmaz
Slovakya	6	16	10	Uygulanmaz
Finlandiya	7	16	9	Uygulanmaz
İsveç	7	16	9	Uygulanmaz
İngiltere	5	16	11	17
Galler	5	16	11	Uygulanmaz
Kuzey İrlanda	4	16	12	Uygulanmaz
İskoçya	5	16	11	Uygulanmaz
Bosna Hersek	6	15	10	Uygulanmaz
İzlanda	6	16	10	Uygulanmaz
Lihtenştayn	6	15	9	Uygulanmaz
Karadağ	6	15	9	Uygulanmaz
Makedonya	5 Yaş + 7 Hafta	18	13	Uygulanmaz
Norveç	6	16	10	Uygulanmaz
Sırbistan	6 Yaş + 6 Hafta	15	9 Yaş + 6 Hafta	Uygulanmaz
Türkiye	5 Yaş + 6 Hafta	17 Yaş + 6 Hafta	12	Uygulanmaz

Kaynak : Compulsory Education in Europe 2014 /15



T.C.  
İSTANBUL VALİLİĞİ  
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411/20/2585674  
Konu: Araştırma (Asım GÖKÇE)

23/06/2014

VALİLİK MAKAMINA

İlgili 05.06.2014 tarihli dilekçe.

b)MEB. Yen. ve Eğt. Tek. Cın Md. 07.03.2013 tarih ve 516 sayılı 2012/13 nolu genelgesi.  
c)Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 23.06.2014 tarihli tutanağı.

İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yüksek lisans öğrencisi Asım GÖKÇE'nin "*12 Yıl Zorunlu Eğitim (4+4+4) Veli Öğretmen Bakış Açısından Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi*" konulu tezine dair araştırma çalışmasını Şişli Atatürk Ortaokulunun veli ve öğretmenlerine; anket uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüze incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi, bilimsel amaç dışında kullanılmaması, veri toplama araçlarının eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde katılımcıların gönüllülüğüne esasa göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuyayla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Dr. Muammer YILDIZ  
Millî Eğitim Müdürü

GIUR  
23/06/2014

Yusuf Ziya KARACAĞEV  
Vali a.  
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 nci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.  
Evrak izidi: <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresindeki Sa:75-1516-2016-0692-9409 kodu ile yapılabilir.

İl Millî Eğitim Müdürlüğü D/Blot Bahri Ali Cad. No:13 Çarşafık  
E-Posta: [spb34@meb.gov.tr](mailto:spb34@meb.gov.tr)

A. BATTAL VIKİ  
Tel: (0 212) 455 04 00-239  
Faks: (0 212) 455 06 52



SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Sayı: B.30.2.AYD.0.41.00.00/0 20-1757

07.10.2015

Konu: ANKET

Sayın Asım GÖKÇE

Enstitümüz Y1212.121066 numaralı İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans programı öğrencilerinden Asım GÖKÇE' nin "YENİ EĞİTİM SİSTEMİNİN (4+4-4) VELİ-ÖĞRETMEN BAKIŞI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI (MUKAYESELİ) OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ" adlı tez çalışması gereği "12 Yıl Zorunlu Eğitimin (4-4+0) Öğretmen Bakış Açısından Değerlendirilmesi Anketi", "12 Yıllık Kademeli Zorunlu Eğitim Sistemine İlişkin Öğretmen Görüşleri", "12 Yıl Zorunlu Eğitimin(4+4+4) Veli Bakış Açısından Değerlendirilmesi Anketi" ve "12 Yıllık Kademeli Zorunlu Eğitim Sistemine İlişkin Veli Görüşleri" ile ilgili anketleri 28.09.2015 tarih ve 2015/11 İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyon Kararı ile etik olarak uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.



## ÖZGEÇMİŞ



**Ad-Soyad** : Asım GÖKÇE  
**Doğum Tarihi ve Yeri:** 03/04/1978 Adana  
**E-posta** : asimgkc@gmail.com

### ÖĞRENİM DURUMU:

**Lisans** : 1999, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Tarih Eğitimi Bölümü.

**Yüksek Lisans** : 2015, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı.

### MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

### TEZDEN TÜRETİLEN YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

### DİĞER YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

### DİĞER YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER: